memorii | jurnale

Mărturia emoționantă a unei copile abandonate
în orfelinatele din România lui Ceaușescu

MARION LE ROY DAGEN
XAVIER-MARIE BONNOT

COPILUL ȘI DICTATORUL

Marion Le Roy Dagen s-a născut în 1976, la Aiud, județul Alba. Locuieşte în Toulouse şi lucrează ca şef de serviciu în domeniul socio-educativ. Din 2015, este membră fondatoare a asociației franceze „Orphelins de Roumanie“ (AFOR), care-şi propune să ajute persoanele adoptate născute în România să-şi descopere originile.

Xavier-Marie Bonnot s-a născut în 1962, la Marsilia. Scriitor şi realizator de filme documentare, este autorul volumelor: *La Dame de pierre* (Belfond, 2015, Premiul pentru cel mai bun roman francofon la festivalul de la Cognac; Pocket, 2016), *La Vallée des ombres* (Belfond, 2016), *Le Dernier Violon de Menuhin* (Belfond, 2017), *L'Enfant et le dictateur*, împreună cu Marion Le Roy Dagen (Belfond, 2018) şi *Tombeau d'Apollinaire* (Belfond, 2018, Premiul pentru roman istoric).

MARION LE ROY DAGEN
XAVIER-MARIE BONNOT

COPILUL ȘI DICTATORUL

Marion Le Roy-Dagen şi Xavier-Marie Bonnot
L’enfant et le dictateur
© Belfond, un département de Place des Editeurs, 2018
All rights reserved.

© HUMANITAS, 2020, pentru prezenta versiune românească (ediția digitală)

ISBN: 978-973-50-6830-1 (epub)

EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Cuprins

Prolog
O iubire de tinerețe
Ana
Nicolae
Maria
După treisprezece ani
Născută… a doua oară
Édith
Robert
Cel de-al treilea bărbat
Casa de copii
Abandonul
Devenind franţuzoaică
Adolescența
Întoarcerea la origini
Prima plecare: vara 1994
Ana (bis)
Regăsirea
O întâlnire decisivă
Pierre
Copiii diavolului
Întoarcerea la Alba Iulia
Aiud
În numele tatălui
Nicolae (bis)
Epilog
Mulţumiri

Protagoniştii acestei cărţi şi evenimentele relatate fac parte din istorie. Orice asemănare cu situaţii sau cu personaje care au existat cu adevărat nu este aşadar întâmplătoare.

„Un copil nu are niciodată părinții la care visează. Numai copiii fără părinți au părinți de vis.“ — Boris Cyrulnik

„Timpul nu cicatrizează rănile făcute de timp.“ — Werner Aspenström

„Nu sunt nimic, ştiu, dar îmi compun nimicul cu bucățele din toate.“ — Victor Hugo

Prolog

Am întâlnit-o pe Marion printr-o întâmplare legată de munca mea. Tocmai terminase de filmat un documentar[1] şi voia să scrie o carte despre propria viaţă. Să pună totul pe hârtie, fiindcă imaginile sunt trecătoare. O poveste despre suferinţele ei, despre luptele ei, despre victoriile ei. Am ascultat-o pur şi simplu, cu un nod în stomac uneori. Fetiţa abandonată şi lăsată în voia istoriei, a istoriei „mari“, cea a dictatorilor care se adresează mulţimii de la balcon, mi-a adus aminte de copilăria tatălui meu, rămas orfan pe când germanii se năpusteau, lacomi, asupra Franţei îngenuncheate. Mă gândesc câteodată că întâlnirea aceasta era inevitabilă şi că un ciudat geometru face ca unele traiectorii să se intersecteze. Ceea ce e foarte bine. Tata fusese rănit de istorie, de viaţă şi de memorie. Avea privirea celor care cunosc latura întunecată a umanităţii, care au trăit tot ce e mai rău. Un om dur şi drept, la cheremul destinului care-i distruge pe cei pe care şi-i alege drept victime. La fel ca Marion.

1. *L’Enfant du diable* [*Copilul diavolului*], de Ursula Wernly Fergui, Kanari Films, 2014.

Despre Marion să spun mai întâi că are un chip frumos, armonios. Părul scurt, un ochi îi fuge puţin spre stânga, de parcă ar face un pas spre faţa secretă a sufletului ei. Şarmul discret al unei seducătoare fără ostentaţie. Bărbia pătrată, exprimând energie, voinţă. Voinţa de a răzbi. Asta se citeşte pe faţa ei copilăroasă. În privirea ei blândă, fermecătoare, în care dintr-odată pot să apară fantomele trecutului. Şi-atunci ochii i se întunecă şi devin nespus de trişti, tăioşi ca două lame, încât ai crede că e necruţătoare. Simţi că încă n-a iertat totul, că nu s-a debarasat de tot ce-a fost, că nu s-a scuturat complet de zgura unei vieţi cu un start nefericit. La fel ca tatăl meu. Şi ea vorbeşte cu accentul acela pronunţat şi foarte frumos din Toulouse, transmiţând sinceritatea oamenilor care spun pe şleau ce gândesc. Aici ne asemănăm.

Trecutul lui Marion e compus din minciuni, din întrebări fără răspuns,

din găuri negre. Azi, ea vrea să scrie, să vorbească, să povestească, să afle, să regăsească. O căutare de sine. Să pătrundă înapoi în istorie, să-şi găsească locul potrivit. Graalul copilei abandonate. Fiindcă totul a început prost, şi doar printr-un noroc Marion se află astăzi printre noi. A supraviețuit unui regim al vampirilor.

În 1976, anul când a venit pe lume Marion, România era condusă de un diavol, de felul celor pe care numai ideologiile totalitare sunt în stare să-i creeze: Nicolae Ceauşescu. Un sinistru comunist de carton. Un lup al Carpaților. Care zâmbeşte, bonom, într-un decor de mucava în timp ce copiii, înarmați cu poezii şi cântece, îl ridică în slăvi. Şi care distruge, deportează, elimină, jefuieşte, masacrează. Un şef de stat cu o figură obosită, pe care mai-marii lumii, de la De Gaulle la Sadat, intelectualii în căutarea stângii adevărate îl vizitează pentru că nu pare mai deloc aliniat URSS-ului şi pentru că trebuie făcut tot ce se poate împotriva aşa-zisei tabere staliniste. Numai că, iată, Ceauşescu îi înşală pe ai lui. Areopagul celor care deţin puterea se lasă cu bună ştiinţă dus de nas. Am putea spune, fără exagerare, că joacă o alba-neagra politică. Şi nici nu trebuie să se străduiască prea mult, căci nimeni nu vrea să vadă sau să audă. „Conducătorul“ îşi înfometează populația, comandă lucrări de construcție mai ceva ca ale faraonului Ramses. Şi hotărăşte să modeleze poporul după bunul său plac. România înregistrează un deficit demografic. Nici o problemă, se va interzice avortul. Indiferent de situație. „Faceți copii, o să se ocupe statul de ei“, proclamă conducătorul. Se nasc mulți copii. Cu cât mai mulți, cu atât mai bine. Nu e uşor să iubeşti, să flirtezi, să faci dragoste. E aproape un delict. Pilula contraceptivă, prezervativul, avortul: condamnate. Mii de copii sunt lăsați de izbelişte, ca nişte rebuturi. Şi ce dacă? Dictatorul cere să fie construite creşe în toată țara. Dictatorul are soluții pentru orice.

Însă în 1989 autocratul este executat. Împreună cu soția lui. În urma unui proces sumar. Şi-au găsit moartea împreună, în curtea unei cazărmi din Târgovişte, în fața unui zid sordid. În ziua de Crăciun. Transmisă în direct, sau aproape, la televizor. Femeia sângerează abundent când medicul îi ia pulsul. El s-a prăbuşit în genunchi, cu fața întoarsă şi privirea pierdută. Presa se întrece în imagini scabroase. Iar lumea descoperă, printre fripturi,

prăjituri, şampanie şi varietăţile cu sclipici de la televizor, toată amploarea crimei. Gropile comune, cele adevărate, precum şi cele false, mizeria în care au trăit oamenii sub dictatură. Casele de copii transformate în adevărate azile ale morţii. Micuţii legaţi cu lanţuri. Murdari, malnutriţi. Uitându-se în gol când sunt filmaţi. Cu ochi întrebători. Copii pustiiţi pe dinăuntru.

Stând pe sofa în sufrageria unui apartament francez mic-burghez, Marion asistă la toată reprezentaţia. Ciudat Crăciun. Luminiţele din brad sclipesc ridicol. Dimineaţă, toţi cei ai casei deschid cadourile, cutiile cu bomboane de ciocolată, îşi fac urări de Crăciun, dorinţe mărunte, gesturi de afecţiune. Puţin stânjeniţi totuşi, din cauza evenimentelor din ţara unde s-a născut Marion. De la vârsta de 6 ani, fetiţa abandonată trăieşte în sud-vestul Franţei, împreună cu mama şi tatăl ei adoptivi, care o îngrijesc şi-i oferă toată dragostea lor. Robert şi Édith sunt cei mai buni părinţi din lume. Au făcut tot ce le-a stat în putinţă. Dar răul acela pe care fetiţa îl poartă undeva înlăuntrul ei rămâne. S-a insinuat acolo încă de când s-a născut. Răul acela pe care-l vede la televizor, chiar când toţi copiii se bucură de Crăciun, ea l-a trăit. N-a uitat nimic. Genul acesta de amintiri nu se şterg cum se şterge creta de pe tablă. Adopţia, dragostea, coconul francez rezolvă multe lucruri, dar nu şi pe cele esenţiale. Nu şi atunci când eşti un copil al diavolului. Al celui care-şi dă duhul în direct, în timp ce cravata îi zboară într-o parte şi căciula de astrahan se rostogoleşte cât colo. Marion e sora copiilor pe care dictatura comunistă i-a distrus.

În ziua aceea de 25 decembrie 1989, Crăciunul e amar, ba chiar crud. Dar, într-un anume sens, salvator. Pentru Marion, a venit vremea să-şi caute originile, să găsească explicaţiile răului.

Povestea începe în Transilvania. În vara anului 1975.

O iubire de tinerețe

În 1974, Teiuş este un oraş cu 5000 de locuitori, o aşezare frumoasă, cuibărită între munții nu prea înalți şi puțin bizari, în inima Transilvaniei, în județul Alba. Suntem departe de Bucureşti, capitala, aflată în sud. Comunismul n-a golit încă de tot satele, pentru a-i strămuta pe țărani în localitățile din jur, în blocuri-falanstere, unde, chipurile, ar trebui să fie fericiți. De când Nicolae Ceauşescu şi clanul lui au pus mâna pe România, excavatoarele au distrus jumătate din centrul istoric al Teiuşului pentru a face loc aşa-zisei modernități şi socialismului. Avântul revoluționar. La periferie s-au ivit noi cartiere, asemănătoare cu nişte cazărmi. Dar, într-un fel, Teiuşul a avut noroc. Fiindcă la Bucureşti întregul centru a fost ras, n-a mai rămas decât un uriaş şantier înecat în praf, un talmeş-balmeş de schelării ascuțite şi drumuri pe care defilează la nesfârşit camioane. Spre gloria socialismului şi a Conducătorului. La Teiuş, noul urbanism înseamnă şiruri de blocuri de beton, clădiri care n-au fost niciodată renovate şi astăzi sunt în ruină. „Geniul Carpaților“, cum îl numesc ziarele de propagandă tipărite în culori pestrițe ce amintesc de ambalajele de bomboane, păstrează totuşi destule clădiri vechi şi frumoase, mai ales o catedrală, al cărei vârf se înalță deasupra carapacei formate din acoperişuri de țiglă roşie.

De-acum nici frumos, nici urât, Teiuşul supraviețuieşte, la fel ca multe alte locuri din România. Foamea face ravagii, în fiecare zi. Lipsurile s-au împământenit, dar nimeni nu se obişnuieşte cu ele. Toată lumea munceşte, dar nimeni nu câştigă nimic. Cozile din fața magazinelor alimentare se întind uneori pe o sută de metri. Oamenii aşteaptă cu nerăbdare orice mărunțiş. Uneori aşteptarea se lasă cu bătaie. Când Ceauşescu abia ajunsese la putere, totul mergea aproape bine în România, dar la începutul anilor ’70 penuria s-a răspândit.

Teiuş are propriul club de fotbal, Rapid CFR, în prima divizie. Ca toată lumea, Ana Cotoară a auzit despre această echipă, dar, ca majoritatea tinerelor de vârsta ei, nu ştie prea multe despre fotbal. Nu cunoaşte regulile

jocului şi nici nu încearcă să le-nțeleagă. Chiar şi pe vremea lui Ceauşescu, balonul rotund era o pasiune rezervată bărbaților. Virilă. Rapid Teiuş are o reputație foarte bună – în ciuda rezultatelor mediocre obținute în ultimele două sezoane –, jucătorii sunt un fel de vedete locale. Regimul îi răsfață. Totalitarismul agreează sportul, un alt opiu al popoarelor.

În acea zi de 10 august 1975, Ana are 17 ani. Se află la Teiuş împreună cu Tina, o prietenă de liceu. În curând vacanța se sfârşeşte. Ana se duce cu Tina să stea la coadă. Ca să cumpere un pic de carne, o mizerie, numai grăsime de porc şi câteva zgârciuri – 400 de grame de proteine animale pe lună, aceasta e cantitatea stabilită prin programul de alimentație ştiințifică dorit şi conceput de puterea comunistă. Pentru a acoperi sumele uriaşe care s-au dus pe modernizarea frenetică a țării, Ceauşescu a făcut împrumuturi… pe care le rambursează exportând produsele obținute din agricultură. Populația e cocârjată şi moare de foame. Mărfurile pleacă spre alte zări, în țările din blocul de Est al Europei. Dictatorul nu vrea să rămână cu datorii.

Afară e o atmosferă apăsătoare, se apropie furtuna. Pe câmpurile care se văd în jurul Teiuşului, porumbul s-a copt, secerişul orzului de primăvară şi al grâului de iarnă s-a încheiat. Pământul îşi schimbă culorile. Toată lumea aşteaptă toamna, fără să ştie ce-o să aducă. Ana va renunța la liceu. Destinul îi deschide o nouă uşă. E îngrijorată şi-şi frământă geanta în mână. Poartă o cămaşă de un verde spălăcit şi pare răbdătoare – mai bine zis resemnată –, ceva ce în comunism se învață încă de la o vârstă fragedă. Prietena ei Tina îi scrutează fără-ncetare pe oamenii din jur. Majoritatea au figuri blazate şi privirea ştearsă. Cele două au 17 ani, râd din nimic. Nişte bătrânele pline de riduri şi-au prins în păr panglici colorate, sporovăiesc şi râd cu gurile lor ştirbe.

Ana e o fată frumoasă, subțire, distinsă, cu privirea uneori absentă. Adesea e luată drept țigancă, fiindcă are pielea mai închisă la culoare decât majoritatea. Nu-i place asta. Fiindcă să fii țigan, chiar şi pe vremea lui Ceauşescu, e o infamie. Nu vrea să semene cu femeia cu părul prins în coc care stă la intersecția dintre strada Cloşca, strada care duce la gară, şi strada Crişan. Ştie ea bine fețele astea sfrijite, cu ochi vicleni, le găseşti peste tot în România. N-a vorbit niciodată cu o țigancă. Aceasta ține în brațe un copil mic şi cerşeşte cu voce plângăreață, oropsită, fără măcar să spună

mulţumesc. Întinde mâna, ridicând din sprâncene. Anei i se pare un gest neruşinat.

— Ia uite, şopteşte Tina. Vinde ţigări.

— Serios? se miră Ana. Credeam că doar cerşeşte.

— Da’ de unde. Nu l-ai văzut pe bărbată-su? Chiar lângă ea. Fii atentă la schemă.

Un tip burtos, purtând o haină jerpelită şi o pălărie de piele decolorată, se preface că aşteaptă pe cineva. Un trecător cu o sacoşă în mână se apropie de femeie şi-i întinde discret o bancnotă. Un semn din cap. Burtosul se apropie, un pachet de Kent trece rapid dintr-o mână în alta. Trecătorul pleacă de parcă nu s-a întâmplat nimic. Teoretic, piaţa neagră e interzisă şi aspru pedepsită. Dar, ca în orice dictatură, rămâne la loc de cinste.

— Unii îşi permit să-şi cumpere ţigări! zice Tina cu un rânjet admirativ.

Ana dă din cap, indiferentă la aluzia pofticioasă. Ea n-are bani de cheltuit pe ţigări.

Ţigările sunt o avere. De multe ori, cei care le cumpără nici măcar nu le fumează ei; le dau la schimb pentru diverse servicii sau favoruri, ca mită. Un pachet poate să circule din mână-n mână, fără să fie fumat, săptămâni întregi. Foloseşte pe post de şpagă aproape oriunde – la doctor sau la funcţionarul de la ghişeu, la dentist…

Ana urmăreşte tranzacţiile de la colţ de stradă. Zâmbeşte trist. Coada înaintează puţin. Mai sunt doar vreo zece metri până la alimentară. Izbucneşte o ceartă, cam cu treizeci de persoane mai în spate. O femeie grasă se răsteşte la un bătrânel care a sărit rândul. Toată lumea râde de ei. Un bărbat mai tânăr profită ca să se fofileze şi să mai câştige un metru.

— Ce-ţi face iubiţelul? întreabă Tina, cu vocea ei firavă şi uşor tărăgănată.

Ana îşi pleacă privirea.

— Bine. Astă-seară are meci cu Unirea Alba Iulia.

— Sigur o să câştige.

Ana l-a cunoscut pe Nicolae în urmă cu câteva săptămâni, în timpul vacanţei. E din Teiuş. Un băiat drăguţ, nu prea înalt, dar cu o privire irezistibilă. Blond, atletic. Zâmbet cuceritor, voce catifelată. Joacă mijlocaş ofensiv la Rapid CFR Teiuş, o vedetă printre băieţii pe care-i cunoaşte Ana.

În secret, îi e tare drag. Simte fluturi în stomac de fiecare dată când îl vede. Fie şi numai într-o fotografie a clubului. Tina a observat luminiţele din ochii negri ai Anei. Şi-a dat seama că-i place de el din zâmbetele ferite, din felul cum roşeşte şi se uită în altă parte când vorbeşte despre Nicolae.

— Vrei să mergem să vedem meciul diseară? Pot să fac rost de bilete.

Ana refuză la început, ca să nu lase impresia că abia aşteaptă. La a doua propunere, acceptă, foarte emoţionată că o să stea acolo, în tribunele stadionului din Teiuş, şi-o să se uite cum feblețea ei driblează mingea până în poarta redutabilei echipe din Alba Iulia.

— Dacă o să fim noi acolo, spune Tina, sigur câştigă.

În seara aceea, Nicolae a reuşit o frumusețe de dublă. Primul gol, în vinclul porţii celor de la Alba Iulia. Portarul n-a avut ce să facă decât să-i certe pe fundaşi. Al doilea, direct pe centru. Un şut perfect, cu piciorul stâng. Stadionul a luat foc. Ana a sărit în sus de bucurie. Trei puncte, o să conteze în campionat. După meci, au stabilit să se-ntâlnească undeva pe lângă casa lui Nicolae, puţin mai departe de centrul oraşului. Un loc arătos, cum se găsesc destule în România lui Ceauşescu, mai ales dacă eşti mijlocaş în divizia întâi de fotbal. Oficial, Nicolae lucrează ca metalurgist într-o uzină din Teiuş. De altfel, a debutat chiar în echipa Metalul. Nu câştigă o avere. Are salariu şi câteva avantaje, precum această frumoasă casă cu grădină unde locuieşte cu părinţii şi cu sora lui. Dar de muncit nu munceşte. E un fals jucător profesionist cu aparenţe de amator. Orele în care-ar trebui să fie la uzină şi le petrece bătând mingea.

Nicolae şi Ana se văd din nou în centru, nu departe de gară. Ea trebuie să se întoarcă la Aiud, un orăşel aflat la vreo patruzeci de minute distanţă. O aşteaptă mama, n-are voie să întârzie. În nici un caz.

— E posibil să trebuiască să plec la Hunedoara, spune Nicolae în timp ce traversează piaţa în care regimul a ridicat o statuie uriaşă înfăţişând un muncitor cu mânecile suflecate.

Vestea o face să tresară pe Ana. Şi mama ei zisese că ar putea să se mute la Hunedoara. Din iarnă. Poate chiar mai înainte.

— Părinţii mei divorţează, îi mărturiseşte Nicolae, aşa că probabil o să trebuiască să stau o vreme cu tata, la Hunedoara.

— Atunci poate ne revedem.

Nicolae o sărută uşor pe obraz. Are un fel ciudat de-a se uita în toate părţile, ochii nu-i stau locului, de parcă s-ar feri de cineva sau de ceva. „Oare îi e frică să nu-l vadă careva cu mine?“, se întreabă Ana.

În curând vine timpul să se despartă. Când intră în gară, nu se mai ţin de mână. Pe peron, printre şuierăturile bătrânelor locomotive cu aburi, oamenii se grăbesc încolo şi-ncoace, fiecare cu o traistă sau un coş în mână. Nu se ştie niciodată, românii sunt întotdeauna echipaţi, în caz că se iveşte ocazia să cumpere ceva. Personalul de Aiud soseşte curând.

Nicolae o ia din nou de mână pe Ana, agitat, şi o trage deoparte. Îi şopteşte la ureche că vrea neapărat s-o revadă. Ea nu spune nimic, uimită de vorbele lui dulci, care au făcut-o să roşească. Îşi caută buzele. El o sărută tandru şi o strânge la piept.

*

În toamna anului 1974, părinţii Botan divorţează. Nicolae locuieşte de-acum cu tatăl lui, la Hunedoara. Îi e tot mai greu să ajungă la antrenamentele cu echipa CFR Teiuş.

Hunedoara e capitala judeţului, aşezată la poalele Munţilor Poiana Ruscă, nu prea înalţi, acoperiţi de pajişti şi păduri. Râul Cerna traversează leneş oraşul. Geografia şi istoria României şi-au pus amprenta asupra locului. O comunitate de circa 3000 de unguri trăieşte, cu bune şi rele, alături de 50 000 de români. O a treia comunitate, care nu depăşeşte 1000 de persoane, vorbeşte limba ţigănească. Ca şi în alte părţi, ţiganii sunt marginalizaţi. Cu siguranţă că erau mai mulţi înainte de cel de-al Doilea Război Mondial, când regimul fascist al lui Ion Antonescu i-a dat pe mâna călăilor germani.

Cea mai mare mândrie a Hunedoarei este castelul construit în secolul al XIV-lea, cel mai mare din România. Turnuri rectangulare sau ascuţite, misterioase ferestre gotice, lungi ziduri de apărare pe care nici un război n-a reuşit să le doboare: o clădire care stârneşte imaginaţia. Cu atât mai mult cu cât se află în inima Transilvaniei. În schimb, cea mai mare pacoste a Hunedoarei sunt uzinele în funcţiune cât e ziua de lungă, la doar câteva sute de metri de reşedinţa domnilor Transilvaniei. Coşurile înalte şi rezervoarele unsuroase se pierd în norii de fum cenuşii. Munţii care străjuiesc zona în nord abia se zăresc. Dincolo de uzine au fost ridicate aşezări muncitoreşti.

Acolo trăieşte de-acum Nicolae.

La sfârşitul anului 1974, mama Anei îşi găseşte o slujbă la uzină. Ana speră să ajungă în oraşul unde e iubitul ei. Pentru asta, e gata să-şi roage mama s-o lase să plece de la internatul liceului şi s-o primească la ea în vacanța de Crăciun, care se apropie. S-o primească e mult spus, având în vedere că relațiile dintre mamă şi fiică nu sunt deloc bune.

Sfârşitul lui 1975, se apropie Crăciunul. Ana e ortodoxă şi foarte credincioasă, în ciuda regimului. Peste câteva zile, va cânta colinde, cântecele de Crăciun pe care le ştiu toți copiii români. La bunici, unde mai stă uneori, când nu e la internat sau la mama ei, bradul e împodobit sărăcăcios, cu nuci, castane şi câteva bomboane de ciocolată cumpărate de pe piața neagră. Gospodăria bunicilor din partea mamei e şi ea sărăcăcioasă: câteva vaci, capre, un cal famelic folosit la toate muncile, un grajd al cărui acoperiş se prăbuşeşte încetul cu încetul. Casa are în total trei camere şi e construită direct pe pământ. Nu are apă curentă, nici electricitate. Dar Ana e fericită acolo. Departe de mama ei. Împreună cu vecinii, bunicii ei vor tăia un porc de Ignat, pe 20 decembrie. Apoi, din toată sărăcia, vor face tobă şi cârnați împănate cu grăsime, mezelurile tradiționale după care românii se dau în vânt.

La sfârşitul lui 1975, Ana merge la Hunedoara s-o viziteze pe femeia care i-a dat naştere, cum o numeşte uneori. Mama ei. De câteva săptămâni, în cea mai mare discreție, tânăra îşi face planuri ca să-l revadă pe Nicolae. Ține secret, nici chiar Tina, prietena ei din copilărie, nu ştie nimic despre aceste aranjamente. A trecut mult de la vara aceea de la Teiuş. Dar Anei îi revin mereu amintirile de-atunci. Zâmbetul lui Nicolae, ocheadele care-o făceau să se topească. Mici bucurii în atmosfera întunecată de foame şi mizerie. Tinerii din România au uneori impresia că dictatorul se amestecă şi în iubirile lor, în toată viața lor. Nu e zi în care să nu apară la televizor, nu e săptămână în care figura lui satisfăcută şi, lucru şi mai supărător, cea a soției lui să nu fie pe prima pagină a ziarelor. În discuții, atunci când vreun glumeț pomeneşte de omniprezența dictatorului, i se răspunde mereu cu această întrebare dezarmantă: „Ce să facem?“ Toți românii răspund: „Asta e.“

Ana îl revede pe Nicolae în decembrie. Băiatul petrece mult timp la tatăl

lui, procesul de divorţ s-a încheiat. Mama lui a rămas la Teiuş, aşa că poate să meargă la ea când are antrenamente cu CFR-ul.

Într-o după-amiază, cei doi tineri se-ntâlnesc lângă castelul domnilor Transilvaniei, singurul loc romantic din oraş. Nicolae nu e aproape niciodată singur, mai mereu e cu doi-trei prieteni, care nu se sfiesc să-i facă avansuri fățişe Anei. Ea nu înțelege purtarea băieților şi ia gesturile uneori vulgare ale celui pe care-l iubeşte drept dovezi de bărbăție. Când e singur, se comportă altfel. Umblă vorba că ar avea altă iubită, pe care tovarăşii lui o pomenesc din când în când. Ana nu vrea să ştie asta, nu vrea să-nțeleagă. E singurul băiat pe care l-a sărutat vreodată şi, în inima ei, îşi doreşte să fie şi ultimul.

Într-o după-amiază de duminică, Ana şi Nicolae se-ntâlnesc la un prieten care locuieşte singur, după câte se pare. Beau bere, unicul lucru pe care oamenii şi-l permit cu adevărat în România lui Ceauşescu. Băutura națională, nu chiar rea la gust, la care regimul nu face economie. Nu rareori, ba chiar adesea, se-ntâmplă să vezi pe stradă bărbați beți în plină zi.

Tolănit pe canapea, Nicolae e deja la a treia sticlă. Privirea i s-a schimbat, se uită la ea cu subînțeles, insistent. Ana se aşază lângă el, el o ia în brațe, o sărută pătimaş. Apoi mâinile lui devin tot mai îndrăznețe, nerăbdătoare. Ana tremură. Când îi descheie cămaşa, simte că cedează. Gustul plăcut al lucrului interzis. Tina i-a spus că prima dată doare. Simte tot felul de lucruri amestecate. Mama, cu figura severă, strigă la ea să plece, bunicii, aşa de cumsecade, dar aşa de departe. Ce-i pasă? Cum să-l refuze pe Nicolae? Nu poate.

Puțin mai târziu, în timp ce Ana se îmbracă la loc, Nicolae bea încă o sticlă de bere. Stă întins, încă asudat, privind undeva departe. Triumfător. Fata nu îndrăzneşte să se uite în ochii lui albaştri, îşi sprijină capul pe umărul lui şi respiră uşor, năpădită de tristețe. N-o să poată vorbi cu nimeni despre ce s-a-ntâmplat, nici cu Tina, nici cu mama ei. Comunismul n-a abolit morala ortodoxă şi cu atât mai puțin cutumele. În 1975, pentru o tânără din România e o catastrofă să se culce cu un bărbat cu care nu e căsătorită. Ca în multe alte țări din lumea „liberă“. În Franța, tocmai s-a votat legea Veil privind întreruperea voluntară a sarcinii, care a stârnit un val de insulte la adresa ministerului. În Italia, nu s-a schimbat nimic de

secole. În Elveția, femeile nu au încă drept de vot.

Ana i-a dăruit virginitatea lui Nicolae. Cel mai frumos dar pe care putea să i-l facă. În România lui Ceauşescu, această expresie cam învechită capătă sens. Fiindcă în materie de „planning familial“, dacă poate fi numit astfel în acei ani ’70, nu există decât interdicții. Pilula contraceptivă, prezervativul, avortul sunt interzise şi pedepsite. Conducătorul are nevoie de copii pentru a salva declinul demografic.

Nicolae ştie prea bine toate astea. Toți românii ştiu, dar când eşti tânăr şi seducător e aşa de greu să rezişti. Ana se gândeşte că dacă răul e făcut iubitul ei o va lua în căsătorie şi vor începe o viață fericită împreună. Dar Nicolae se ridică dintr-odată: are cămaşa mototolită şi ceva în privirea lui s-a schimbat. Straniu cum ochii lui albaştri şi limpezi devin brusc de oțel. Distant, rece, îşi mai ia o bere, dar nici măcar nu-i trece prin cap să-i ofere o gură şi celei pe care-a cucerit-o. Ana simte, fără să fie sigură, adierea disprețului. Îşi aranjează părul, îşi întâlneşte privirea în oglinda ciobită din baie, unde miroase a colonie ieftină. Îi e greu să se privească în ochi. O doare burta, de parcă ar împunge-o o suliță.

Bate cineva la uşă. Prietenul s-a întors. Schimbă câteva cuvinte cu Nicolae. Anei nu-i vine să creadă vorbele jignitoare pe care le aude despre ea. Nicolae spune: „Poți să te duci şi tu, dacă vrei…“ Anei i se face greață. În urmă cu doar câteva minute îl săruta cu poftă, iar acum îşi simte gura atât de amară. N-a-nvățat-o nimeni să riposteze. Nu ştie să țipe, să înjure, să amenințe. Încă din copilărie, a fost obişnuită doar să primească lovituri, să se lase jignită.

— Am plecat, mă aşteaptă mama, spune ea cu voce pierită.

În fața prietenului său, Nicolae face pe cocoşul. O sărută apăsat.

— Ne mai vedem noi.

*

Ana nu poate să-i povestească nimic mamei ei, să-i spună că are un prieten. Să-i vorbească despre lucruri normale. La aproape 17 ani, e firesc să-ți faci un iubit. Chiar şi numai pentru cuvintele acestea ar primi două palme sau, mai rău, jigniri oribile. Mama n-a iubit-o niciodată şi dintotdeauna i se pare că o târăşte după ea ca pe o piatră de moară.

Nu ştie prea bine ce poate să se întâmple când faci dragoste cu un băiat. La şcoală, nimeni n-a învăţat-o cum să se protejeze, să se ferească măcar puţin. N-are habar de consecinţele sexualităţii. Nici Nicolae nu ştie mai multe. Crede, ca majoritatea românilor, că numai femeile trebuie să se-ngrijească de astfel de lucruri şi că ştiu ele ce au de făcut.

Se mai întâlneşte cu Ana încă de două ori, fac dragoste implicându-se mai mult, mai pe-ndelete. Băiatul stângaci de prima dată se transformă, cum i se pare Anei, într-un adevărat iubit. La a treia întâlnire simte plăcere, fluidul acela fierbinte care o inundă, tot mai puternic, de mai multe ori, până la un fel de extaz, ca un val în care i se cufundă tot trupul. Dragostea înseamnă să te abandonezi, îşi spune ea în autobuzul spre casă. Dar apoi se răzgândeşte: de fapt, să te abandonezi înseamnă, poate, să te condamni singur.

La câteva săptămâni după ultima întâlnire, „simte ceva“. Plânge de mai multe ori. Încep s-o doară sânii. Şi un fel de ameţeală pe care n-a mai avut-o niciodată. Dar cui să spună, cui să ceară un sfat, la cine să apeleze? La liceu, parcă e alta. I se umezesc ochii la orice supărare, oricât de măruntă, îi vine să vomite. Tina nu înţelege. Celelalte fete fac glume pe seama ei, glume care rănesc atât de tare când simţi că totul în jur te apasă.

O profesoară îşi dă seama ce se-ntâmplă. Sunt destul de apropiate încât să vorbească cu ea, după ora de matematică.

— Vino la mine în pauză.

Ana îi povesteşte totul, ruşinată. Mai întâi despre iubire. Apoi despre cum a pătruns-o şi a ejaculat fără măcar să încerce să se retragă. Înţelege, plânge. Mai multe decât atunci când o bate mama ei.

Profesoara încearcă s-o liniştească şi-i explică.

— N-ai nimic. Eşti însărcinată.

Cuvintele cad ca o ghilotină. Dintr-odată, iubirea pare atât de crudă. Într-o altă ţară decât România, n-ar fi aşa de grav. S-ar găsi o rezolvare.

— Ştii cine e…

— Da, răspunde repede Ana. Sigur că ştiu. E un băiat cumsecade.

— Trebuie să-şi asume şi să te ia de nevastă. Ce părere ai?

Ana ezită. Închide ochii. Nicolae n-o să se însoare. Poate că nu ştie nimic despre sexualitate, dar ştie foarte bine să-i citească pe oameni, iar intuiţia îi

spune că are de ce să se-ndoiască. Nicolae e un cuceritor, un afemeiat care zboară din floare-n floare. Inimă zburdalnică. L-a văzut ea încă din vara trecută, când s-au plimbat pe străzile din Teiuş. Felul cum trăgea cu ochiul la câte-un posterior care se legăna în mers, felul cum fixa cu privirea, provocator, câte-o femeie.

— Trebuie să mergi la doctor, aproape că-i ordonă profesoara.

Îi face o programare pentru miercuri după-amiază. Un cabinet de modă veche, unde abia după o oră ajunge în faţa medicului, un bărbat decrepit, în halat alb, cu buze groase. O consultă. Fata are senzaţia că e violată. Verdictul de care se temea cade ca o lovitură de cuţit: însărcinată.

— Eşti căsătorită?

— Nu.

— Şi ce-o să te faci?

Profesoara vorbeşte în locul ei.

— N-aţi putea să faceţi o întrerupere de sarcină?

— Nici nu se pune problema.

Doctorul le explică ferm că pentru operaţia de avort ar putea să intre-n închisoare şi să nu mai poată profesa. Să ajungă pe străzi pentru o descreierată? Nici pomeneală.

— Dar pe altcineva nu ştiţi?

— N-o să găsiţi pe nimeni care să accepte. E prea periculos. Cu legile astea… E interzis.

Doctorul rosteşte răspicat fiecare silabă a cuvântului „interzis“. Ca să le dea de-nţeles că o sumă frumuşică de bani ar face ca interzisul să nu mai fie chiar aşa de interzis.

Ana îşi dă seama că începe calvarul. Câteva zile mai târziu, profesoara ia legătura cu bunicii fetei. N-au bani, şi oricum morala, regimul, religia şi tot ce ţine de ele le interzic să accepte întreruperea de sarcină. Mama ei îi aruncă numai insulte. Dar măcar n-o bate. Totuşi, Anei îi e frică. Tremură în faţa celei care i-a amărât viaţa. Care-o batjocoreşte. Mama însă n-are dreptul să-i dea lecţii: Ana nu-şi cunoaşte tatăl, iar asta-nseamnă că şi ea s-a culcat cu el în afara căsătoriei.

Trebuie să se descurce singură. În primele luni îi e foarte greu. Încearcă să-şi imagineze copilul din burta ei, cum se face tot mai mare pe zi ce trece,

ceva îngrijorător care de-acum îi roade pe dinăuntru tinerețea. Ar vrea să scape de el, dar nu poate. Petrece nopți întregi de nelinişte imaginându-şi venirea pe lume a micii ființe. Un băiat? O fată? N-are nici o preferință. La 17 ani, nu-ți pui asemenea întrebări, nici măcar în secret, doar pentru tine.

Profesorii o ajută pe eleva aflată la ananghie. Se apropie tezele. Dar ea nu poate să învețe. Fiecare oră de curs e un calvar. De aceea, profesorii mută datele tezelor, ca să poată să le dea şi ea şi să nu piardă anul şcolar. Tezele sunt obligatorii la fiecare sfârşit de trimestru. Fără ele, nu treci clasa.

Ana găseşte înțelegere şi la bunici, n-o s-o abandoneze, dar sunt săraci şi ştiu atât de puține despre preocupările celor tineri. În luna martie, îşi găseşte o locuință de închiriat, o singură cameră cu un minim confort. Directorul casei de copii din Obreja, satul în care trăiesc bunicii ei, îi dă nişte haine, aşternuturi, mâncare şi-i plăteşte chiria pe un an.

Ana începe să lucreze într-o gospodărie agricolă. Ştie foarte bine cât de grele şi obositoare sunt muncile. Se fac doar cu ajutorul cailor, semănatul se face manual, stând cocârjat deasupra brazdelor.

Încearcă de mai multe ori să ia din nou legătura cu Nicolae. Ca să-i explice, să-i spună adevărul despre sarcină, prin ce greutăți trece, cât e de singură. Ştie unde să-l caute, dar nu-l găseşte. Până-ntr-o zi. Are deja burta mare. El înțelege imediat.

— Trebuie să vorbim, spune Ana timid.

— Altădată, răspunde el cu simplitatea aceea dezinvoltă care fetei i-a plăcut de la început.

Altădată va fi, de fapt, peste foarte, foarte mult timp.

Ana

„Pe vremea lui Ceauşescu, am dus-o tare greu. În 1958, când m-am născut, muncitorii trăiau în nişte barăci improvizate, din tablă. Mama locuia într-o casă ca asta în satul Bârcea Mică, județul Hunedoara.“

În timp ce-şi spune povestea, după ani întregi de tăcere, Ana se uită în depărtare şi-şi aprinde tot timpul câte-o țigară. Vocea ei plăcută, puțin spartă, tremură uşor la aceste amintiri. Foloseşte cuvinte simple, fără înfloriturі, care poartă în ele poezia spontană şi frumoasă născută din rănile niciodată închise.

„Când aveam trei luni, mama a trebuit să se-ntoarcă la muncă. M-a dus la bunici, fiindcă altfel nu putea să aibă grijă de mine. Am rămas cu ei până la 8 ani.“

Bunicii Anei duceau o viață grea în satul acela de munte. Iernile din Transilvania sunt printre cele mai dure din Europa. Începe să ningă încă de pe la sfârşitul toamnei. După prima ninsoare, vremea se-mbunează, dar apoi iarna se instalează de-a binelea, necruțătoare. Apa din gălețile pentru adăpat animalele îngheață. Pământul scoate aburi, de parcă s-ar evapora la cea mai mică rază a soarelui neputincios. Soții Cotoară n-au nici o sursă de venit. Trăiesc doar din ce agonisesc, cum se spune la țară. Gospodăria le asigură de toate, dar nimic ce-ar putea da la schimb la piață. Rar pun mâna pe bani. Încă de foarte tânără, Ana învață să se ocupe de animale. La început, o sperie la culme vacile care se uită fix la ea şi o împung cu botul lor umed. Dar apoi s-a obişnuit cu trupurile lor greoaie şi calde, cu moliciunea ugerelor. Bunica a-nvățat-o cum să le mulgă de laptele acela alb şi gros. O viață sărăcăcioasă, care cu siguranță era la fel şi în Evul Mediu, dar care ei îi place, fiindcă o alta nici nu cunoaşte. Mama ce face? Uneori, îi întreabă despre ea pe bătrâni. Bunicul vorbeşte rareori, şi nu mai mult decât strictul necesar, bunica răspunde ridicând din umeri, cu privirea în pământ. Apoi face un gest de resemnare.

„Când am împlinit 8 ani, mama m-a înscris la şcoală la Bârcea Mică. Dar

nu m-am dus decât un an. După aceea m-a trimis iar la bunici şi-am stat cu ei încă doi ani.“

Ana îşi măsoară cuvintele. De ruşine şi mai ales pentru că a vrut să uite toate astea.

„Mergeam la şcoala din sat. Când mă-ntorceam, duceam vacile la păscut. Seara îmi făceam temele la lumina lămpii cu gaz, fiindcă n-aveam electricitate. Nu mă ajuta nimeni la lecţii. Bunicii n-aveau şcoală.“

Ana învaţă cum poate. Istoria mare n-o interesează deloc. Între 1953, anul morţii lui Stalin şi al venirii la putere a lui Hruşciov, şi jumătatea anilor ’60, în România comunismul urmează fidel modelul celui din URSS. Marele H îl pune în fruntea statului-satelit pe prietenul său fidel Gheorghiu-Dej. Urmează perioada destalinizării, când România se deschide spre exterior şi chiar ajunge să stabilească relaţii cu Statele Unite. În 1965, pe când Ana învaţă să citească, să scrie şi să socotească, Nicolae Ceauşescu ajunge la putere, urmându-i lui Gheorghiu-Dej, care a murit subit. Sub autoritatea noii mâini de fier a regimului, se adoptă o nouă Constituţie, iar ţara îşi schimbă numele în Republica Populară România. În anul următor, 1966, este votată legea din cauza căreia Ana nu va putea să renunţe la sarcină: decretul 770 privind interzicerea avortului, în afara cazurilor de strictă necesitate medicală.

La sfârşitul anilor ’60, mama Anei obţine un apartament în Hunedoara, oraşul în care lucrează de ceva vreme. După naşterea primei sale fiice, încearcă să-şi refacă viaţa alături de un bărbat împreună cu care va mai avea un copil, tot o fată. Ana nu-şi va cunoaşte niciodată tatăl. Mama ei n-a vrut niciodată să-i spună nimic despre el, nici măcar numele. Nici o poză, nu-şi cunoaşte nici o rudă. Când mama o stâlceşte în bătaie, se gândeşte la bărbatul acela pe care poate n-o să-l întâlnească niciodată. Îl idealizează şi-l urăşte în acelaşi timp, îl aşază pe un piedestal al străinilor, uneori, iar alteori îşi doreşte să ardă-n iad.

„La 11 ani, povesteşte Ana, mama m-a dat la aceeaşi şcoală cu sora mea. Dar trebuia s-o duc şi s-o aduc de la grădiniţă, să am grijă de ea până se-ntorceau de la muncă mama şi soţul ei.“

De când a venit la Hunedoara, mama o ceartă mereu. O pălmuieşte fără motiv. Fetei îi pare rău c-a plecat de la bunici, din casa aceea unde trăia atât

de simplu şi avea grijă de animale. La Hunedoara, uzinele lucrează fără oprire. Din cauza lipsei de carburanţi, oamenii se deplasează greu dintr-un loc într-altul.

Politica lui Ceauşescu a luat o turnură îngrijorătoare, pentru cei dispuşi să deschidă bine ochii. În Franţa şi în alte ţări din lumea liberă, în cercurile de observatori nu se vorbeşte încă despre naţional-comunism. Criticile la adresa României arată o abatere ideologică. Conducătorul e pe val printre marii lideri ai planetei. Îl vizitează şefi de stat din Lumea a Treia, dar îl primesc în vizită chiar şi capete încoronate, la Londra sau în alte părţi. În Franţa apare o revistă intitulată *Roumanie*. Se găseşte la celulele de partid şi la intelectualii care au abonament. Hârtie bună, de felul celei pe care se tipăresc *Paris-Match* sau *Jours de France*, imagini color sau alb-negru de calitate. Geniul Carpaţilor nu e prezent pe coperta fiecărui număr. Redacţia are grijă să camufleze totalitarismul.

Ana află despre toate acestea doar din ziarele cu multe poze în care conducătorul României e nelipsit şi-şi expune toate calităţile. Pare că ar putea să facă şi minuni. Soţia lui, Elena, fiică de ţărani, şi-a compus un curriculum vitae pe măsură. Licenţiată în inginerie chimică, îşi atribuie o mulţime de invenţii şi descoperiri. Mai multe universităţi, unele de prestigiu, nu se sfiesc să-i confere titlul de doctor *honoris causa*. Cu riscul de a stârni critici, trebuie spus că distanţa pe care o ia regimul faţă de blocul de Est nu prea e pe placul unor ţări precum Statele Unite ale Americii, Franţa sau Marea Britanie.

La Hunedoara, toată lumea se încrede în propaganda oficială. N-au de ales. În fond, majoritatea adulţilor îşi amintesc de regimul Antonescu şi de fascism. Viaţa celor care trăiesc sub dictatură e mai simplă decât cred istoricii. Îl urmează pe cel mai puţin violent, închid ochii şi, fiindcă nu pot fi fericiţi, nu fac decât să supravieţuiască. Astăzi, se ştie că Elena Ceauşescu e cea care a născocit arsenalul juridic pentru interzicerea oricărei forme de contracepţie. Ca rezultat, în anii ’70 a avut loc o adevărată explozie de naşteri şi în toată ţara au fost deschise numeroase instituţii de tipul orfelinatelor, pentru copiii nedoriţi. Elena (pe numele său adevărat Lenuţa) conduce de-acum Consiliul Naţional pentru Ştiinţă şi Tehnologie şi, atunci când România se confruntă cu cea mai gravă epidemie, epidemia de SIDA,

refuză s-o recunoască. Cel mai grav afectaţi au fost nou-născuţii. Dacă interzici prezervativul, e greu să combaţi virusul HIV, iar asta e valabil atât pentru autorităţile comuniste naţionale, cât şi pentru cele religioase.

Ana încă nu se confrunta cu nebunia conducătorilor ţării. Povesteşte adesea că mama îi cumpăra mereu dulciuri şi hăinuţe frumoase surorii ei şi o ducea la plimbare pe cele câteva străduţe cu magazine din Hunedoara. Ba chiar, ca recompensă specială, la castel. De sora mai mare însă nu-i păsa niciodată. N-o lăsa să se joace afară, pe străzile mizere, cu ceilalţi copii. Imediat ce se întoarce de la şcoală, Ana e obligată să rămână în casă, unde trebuie să facă curat, să pregătească masa şi să aibă grijă de sora ei. Îi e greu s-o iubească pe fetiţa asta, fiindcă e o scorpie şi minte mereu că sora mai mare o persecută. Mama îi cântă-n strună şi tot pe ea se răzbună. „Când se-ntorcea de la lucru, cea mică îi spunea că am certat-o. Şi mama iar mă bătea.“

Dar apoi Ana a crescut. Părinţii, chiar şi cei vitregi, uită de toate astea. După ce-a împlinit 12 ani, începe să plece de-acasă, vrea să scape de bătăi. Încearcă să se întoarcă la bunici, fiindcă ei nu-i fac rău. Dar, când fata devenită aproape adolescentă urcă în tren să meargă la ei, oamenii cred că s-a pierdut, o întreabă ce caută acolo şi cheamă poliţia. Pe-atunci poliţia putea să facă aproape orice, aşa că ne putem închipui cum a pus mâna pe copilă şi a sunat-o pe mama ei să vină s-o ia.

Ana îşi aminteşte: „Când ajungeam acasă, iar mă bătea şi mă-ntreba de ce fug. Stăteam două-trei zile acasă şi plecam din nou, fiindcă mă bătea în fiecare zi. Pe vremea aia nu exista protecţia copilului. Eram tot mai nefericită.“

În acel moment destinul Anei ia altă întorsătură. Dacă în copilărie fusese cât de cât la adăpost de regimul comunist, odată cu adolescenţa va ajunge să se confrunte cu el. Mama începe să caute un spital psihiatric pentru copii unde s-o interneze. Anei îi e foarte frică, pentru că circulă tot felul de zvonuri urâte despre instituţiile de acest fel.

E internată într-un azil. De ce să stea închisă în spatele ferestrelor cu zăbrele, alături de copiii care se uită mereu în gol şi se leagănă pe scaunele de metal de care sunt legaţi sau zbiară, cu spume la gură? Vede unul care se loveşte cu capul de un zid scorojit. Nu e nici o infirmieră. Stau toate la

taifas într-un cabinet izolat, în timp ce bolnavii urlă în dormitoarele cu tavanul imens de înalt.

Când mama vine să discute cu directorul, norocul îi surâde în sfârşit Anei. Bărbatul înţelege repede situaţia şi-i ţine o predică femeii care vrea să scape de copila nedorită. O admonestează şi chiar îi spune că de fapt ea ar trebui să se interneze, nu fetiţa. Îi înapoiază dosarul şi refuză s-o ţină pe Ana în spitalul pentru copii bolnavi.

„M-am bucurat că n-o să mai trebuiască să suport chinul ăla. Dar când m-am întors acasă nimic nu se schimbase. Mama a depus apoi dosarul în altă parte. Unchiul meu, fratele ei, a reuşit să-l retragă. A certat-o pe mama şi a întrebat-o de ce mă bate şi-mi face rău. Dar, fără să ştie nimeni, a reuşit să depună altundeva dosarul şi a fost acceptat.“

La 12 ani, Ana trebuie să plece la casa de copii din Obreja, la o oră şi jumătate de Hunedoara. Nu e un spital, ci mai degrabă un centru pentru orfani sau pentru copii cu probleme. Se adaptează repede acolo. Profesorii se ocupă de ea, şi face imediat progrese la învăţătură. Aproape că e fericită. Toţi copiii muncesc după ore. Ea e responsabilă mai ales cu bucătăria: pune masa, serveşte mâncarea, spală vasele, curăţă legume şi învaţă să gătească. Mai târziu, când o să trebuiască să se descurce singură, toate acestea o vor ajuta mult.

În alte zile, trebuie să pregătească hainele de schimb, să le spele, să le calce, să le sorteze în funcţie de mărime. Învaţă să coasă…

De joacă, atât de importantă la vârsta ei, nici nu se pune problema. După masă, copiii stau cu toţii într-o cameră unde-şi fac lecţiile pentru a doua zi. Fiecare lucrează cu un profesor care-l ajută la teme.

În vacanţele din vremea adolescenţei mama o ia rareori acasă. Iarna, merge uneori la bunici. Vara, rămâne la şcoală şi munceşte în diverse gospodării agricole.

Astăzi, stingând o ţigară şi privind în gol cu ochii în lacrimi, Ana spune: „Asta a fost copilăria mea, multă suferinţă şi muncă; dar la şcoală mi-era mai bine decât acasă la mama. Cel puţin acolo la începutul fiecărui an şcolar primeam încălţări şi haine noi.“

După şcoala generală, reuşeşte să intre la Liceul Agroindustrial din Ciumbrud, care se află la două ore şi jumătate de Obreja şi la o oră şi

jumătate de Hunedoara. Alege specializarea contabilitate, mândră că a luat o notă foarte bună la admitere. Pe vremea aceea, primii doi ani de liceu sunt obligatorii. Apoi, tinerii pot să-şi schimbe specializarea sau s-o continue pe cea inițială. Pot să-şi aleagă parcursul. Nu chiar totul e rău în România lui Ceauşescu. Aşa spune Ana, chiar şi azi.

După admiterea la liceu, o aşteaptă munca într-o gospodărie unde se cultivă meri, la Aiud. Îi trebuie bani, fiindcă nimeni n-are de unde să-i dea, nici măcar o sumă mică. E nevoită să se descurce singură.

În România socialistă, în care tinerețea e proslăvită de regim, tinerii sunt obligați să lucreze în gospodării pentru bani. Se consideră că trebuie să-şi câştige singuri traiul imediat ce sunt în stare. Puțini copii au parte de vacanțe, majoritatea muncesc vara ca să pună deoparte câțiva bănuți. Socialismul înseamnă întâi de toate muncă.

Liceul se dovedeşte mai greu decât crezuse Ana. În ciuda egalitarismului predicat de autorități, vin aici copii din toată țara, unii cu o situație bună, ai căror părinți le fac toate poftele. Sunt doar două fete din Obreja, Ana şi prietena ei, Tina. Amândouă primesc bursă de la stat, din care-şi plătesc cazarea şi masa la internat.

Pentru mâncarea de la internat cuvântul „rea“ e un eufemism. Dar tinerii flămânzi n-au ce face decât să mănânce ceea ce reuşeşte să le pună în farfurie statul. Pâine, rații de carne demne de cele mai negre zile din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Supa e chioară şi nimeni n-are habar ce conține – câteva legume, ulei sau untură râncedă. Ana începe să aibă dureri de stomac. Are un început de ulcer.

După primul an de liceu, face un stagiu de contabilitate la cooperativa pomicolă de la Aiud. Un fel de colhoz unde lucrează circa patruzeci de angajați, sub atenta supraveghere a unor funcționari. Aproape întreaga producție merge la export. Acolo munceşte Ana, la 17 ani, până la sfârşitul vacanței. La bucătărie. Şi se va întoarce şi anul viitor. Între timp, l-a întâlnit pe Nicolae.

Atunci când o întrebi despre copilărie, parcă ai trezi fantomele trecutului. E aproape de necrezut că la doi paşi de Europa în plină dezvoltare, pe vremea celor 30 de ani glorioşi se putea trăi atât de prost.

„N-am mai deloc amintiri frumoase din copilărie, fiindcă era foarte greu.

Am muncit mult. N-aveam nici o păpuşă. Nici jucării. Mama se purta foarte rău cu mine. N-am stat de vorbă niciodată, nu m-a-nvăţat niciodată ce e bine şi ce e rău în viaţă, aşa cum fac mamele cu fetele lor.“

Nicolae

În România, prenumele Nicolae e foarte răspândit. Poate prea răspândit. Le dă dureri de cap uneori biografilor şi specialiştilor în genealogii. În comunism, e şi prenumele Conducătorului țării: Nicolae Ceauşescu.

Nicolae Botan poartă acelaşi prenume ca bunicul Anei. S-a născut pe 1 ianuarie 1954, în comuna Galda de Jos, în Cetea, un sat ca oricare altul din județul Alba, aproape de Teiuş. Un sat în care străzile nu sunt asfaltate, unde oamenii bat porumbul în fața porții. Nu există automobile, sau foarte puține. Cele ale comisarului de partid şi ale câtorva potentați. De-a lungul străzilor se înşiră case scunde, cu mici grădini în care fiecare centimetru e cultivat. Peste tot vezi cai costelivi lenevind la umbra copacilor, legați la căruțe cu roți mari, de maşină. În gospodăriile colective, tractorul a înlocuit animalele de povară abia de câțiva ani, şi nu încă în toate localitățile rurale. Satele se animă dimineața, în ritmul copitelor care tropăie pe ulițele de pământ sau pe cele câteva străzi gudronate şi, iarna, în ritmul sforăitului animalelor care scot zgomotos aerul pe nări.

Copilăria lui Nicolae e foarte diferită de cea a Anei. Părinții lui îl iubesc. Fiecare Crăciun e o adevărată sărbătoare, iar copiii familiei Botan îl îndrăgesc foarte mult. Nu le lipseşte mai nimic. La țară, cozile de la magazine nu sunt aşa de lungi. Pe piața neagră se găseşte cam tot ce produce pământul, în cooperative sau în afara lor. La începutul anilor ’70, România încă nu se cufundase cu totul în sărăcie.

În fiecare vacanță, Nicolae pleacă împreună cu sora lui mai mare, Maria, la bunici, tot țărani şi ei, la munte, în Transilvania, în ținutul urşilor, al vulturilor, al misterelor şi al domnilor necruțători. Acolo, sus, se-ntâlnesc cu verişorii lor şi zilele trec dintr-odată mai pe-ndelete, departe de stat, de teama de turnători şi de frica în fața şefilor mărunți. De fiecare dată când se desparte de mama lui, i se strânge puțin inima. E copilul preferat, chiar dacă ea încearcă să nu arate asta. Şi va rămâne toată viața aproape de cea care l-a adus pe lume, fiind alături de ea până la capăt şi vizitând-o de câteva ori pe

săptămână.

La 15 ani, Nicolae renunță la școală. Nu era chiar codaşul, dar nu-l interesează să-nvețe, preferă sportul şi hoinăreala pe-afară, joaca şi escapadele cu prietenii. Ca să devină sudor are nevoie de trei ani de şcoală profesională. La sfârşitul anilor ’60, unii copii, cei cu rezultate mai slabe la şcoală, nu merg la liceu. Statul îi orientează spre şcolile profesionale, unde învață o meserie, fără să prea aibă de ales. Datorită acestor şcoli specializate, îşi găsesc apoi de muncă foarte repede. Nicolae abia aşteaptă să înceapă să lucreze şi să plece din Cetea, un loc prea strâmt deja pentru visurile lui tinereşti. Chiar şi azi, zâmbeşte când e întrebat despre primii săi ani de viață. Tăcut din fire, vorbeşte foarte puțin despre perioada aceea fericită. Spune, stânjenit, cu privirea luminată de amintiri: „Părinții mei erau oameni simpli, munceau la Căile Ferate Române.“

Tatăl lui lucra ca mecanic la gara din Teiuş, cu destule responsabilități, având în vedere vechimea lui. Era contramaistru, o funcție de invidiat în anii dictaturii. Clasa muncitoare aparține acelei aristocrații populare pe care se sprijină cârmacii destinelor țării.

„Am avut o adolescență şi o tinerețe foarte frumoase, continuă Nicolae, pentru că, fiind tineri, nu simțeam greutățile vieții. Mai târziu, totul s-a schimbat, aveam treabă şi jucam mereu fotbal.“

Fotbalul. Marea aventură a tinereții lui. Nicolae e foarte înzestrat. Un excelent mijlocaş ofensiv, reperat imediat de trimişii marilor cluburi, care merg duminica dimineața pe stadioanele prăpădite din orăşelele de provincie, căutând talente. În Nicolae au văzut un băiat cu o extraordinară inteligență de joc, nu un atacant pur-sânge, care trage direct la poartă, ci mai degrabă un om de bază, care organizează jocul şi dă pase atacanților.

Când povesteşte despre fotbal, simți că nu şi-a pierdut deloc pasiunea. Vocea i se umple de nostalgie. Se emoționează. A trăit beția multor calificări, delirul de pe stadioane, atmosfera virilă din vestiare. Cronicile laudative din *Sportul*, ziarul sportiv național, o adevărată instituție. Nicolae are fotbalul în sânge. Spune el: „Prima echipă la care am jucat a fost Metalul Aiud, la tineret. La 19 ani, am debutat în echipa mare, în divizia B…“

Cu cât tace mai mult, cu-atât îi vin în minte mai multe amintiri. Stadionul

din Alba Iulia, unde a marcat, dar mai ales unde timp de 90 de minute a fost în centrul atenţiei. Deplasările la Bucureşti şi în alte oraşe mai mici, în autocare rudimentare. Pe vremea aceea, conform prerogativelor comuniste, nu existau miliardari care să-i ia sub oblăduire pe juniorii din Teiuş sau de altundeva. Nici un sponsor. Copil precoce sau nu, la-nceput contează mai mult plăcerea jocului, nebunia serilor cu meciuri în campionat. Metalul ține de întreprinderea IMA. De-acolo are finanțare. Altfel spus, de la stat. Dar Nicolae nu lucrează, avantaj deloc de neglijat față de alți tineri muncitori ca el. Se antrenează, de două ori câte trei ore în fiecare zi. În familie, în sat şi în grupul de prieteni e un fel de erou, un băiat special pe care toată lumea îl felicită după fiecare victorie. Din perioada aceea fericită, a păstrat o atitudine mândră, siguranța de sine şi sângele-rece al celor care-au învățat să se stăpânească. O superioritate în priviri. A fost un câştigător, dorindu-şi mereu cu orice preț victoria şi jucând până la sfârşit, chiar dacă scorul era copleşitor. Cariera i-a fost întreruptă de o accidentare. Dacă-l întrebi ce mai rămâne astăzi din anii aceia de glorie, privirea îi devine dintr-odată tristă, puțin pierdută: „Fotbalul a fost un vis frumos, dar s-a terminat“, răspunde el.

O rană urâtă i-a tăiat avântul lui Nicolae. De aşteptat, când faci sport la acest nivel. Fundaşii nu fac cadouri, intră direct şi seceră glezne. Conducătorul de joc de la Metalul s-a întors la atelierele CFR din Aiud. A trebuit să învețe din nou să sudeze vagoane şi locomotive, unele cu aburi, încă.

Fotbalul la care se uită azi Nicolae nu mai are nici o legătură cu ce a trăit el. Nu mai sunt muncitori care se zbat să ajungă cineva sau țărani curajoşi pe care şansa i-a adus sub lumina reflectoarelor de pe stadioane. Nu, Nicolae vede pe ecranul televizorului nişte puşti răsfățați, jurnalişti care le ştiu pe toate, antrenori fără milă şi magnați cărora nu le pasă decât să-şi îngraşe conturile din bancă. „Doar pasiunea a rămas la fel“, şopteşte Nicolae, sperând să se vadă că e sincer.

Printre fetele pe care le cunoaşte, în anii aceia fericiți, o anume Monica nu-l lasă indiferent. Frumoasă, seducătoare, Monica are aplomb şi se poartă puțin autoritar. Ea îşi dă seama repede că înflăcăratul mijlocaş ascunde sub carapacea de vedetă un băiețel încă foarte ataşat de mama lui. Când se-

ntâlnesc, în primăvara lui 1975, Nicolae nu ştie altceva decât fotbal. Într-un fel, imediat ce pleacă de pe stadion sau iese de sub aripa mamei e pierdut. Ca orice româncă adevărată, Monica e o femeie hotărâtă, stăpâna casei, şi se descurcă perfect în societatea matriarhală din România. Felul ei de-a fi, plin de siguranță, dar şi tandru şi iubitor, îl cucereşte pe Nicolae. Cu siguranță că va fi soția lui, chiar dacă acum, când abia ce-a împlinit 20 de ani, nici nu se gândeşte la însurătoare. Monica a pus ochii pe Nicolae. Şi n-o să-l mai lase să-i scape. Până azi.

Însă, la fel ca mulți băieți care-au fost cocoloşiți de mama lor, campionul de la Metalul are tendința supărătoare s-o facă pe teribilistul. Pe furiş, îi place să le-arunce ocheade fetelor timide care-i ies în cale. Cel mai adesea e îmbrăcat cu treningul de la faimosul lui club. Are mai mulți bani decât ceilalți băieți de vârsta lui, îşi poate permite blugi sau haine la modă din Vest. Atrage imediat atenția. E un cuceritor. Un băiat chipeş căruia-i place viața dublă, condimentată cu secrete şi cu riscul de-a fi descoperit.

Într-o seară de vară, în gara Teiuş, în timp ce locomotiva pufăie şi scârțâie pe roțile ei obosite, Nicolae vede apropiindu-se de peron o tânără timidă şi drăguță. Fragilă. Fragilitatea aceea care te emoționează. El nu-i un prădător, ci un amant înnăscut.

— Cum te cheamă?

— Ana.

— Unde mergi?

— La Geoagiu, la mama.

Dintr-o privire a Anei, ghiceşte imediat că s-a aprins o scânteie între ei. Nu se simte dominat cu dibăcie, ca atunci când iese cu Monica, ci se transformă într-un protector, la pieptul căruia o fată poate să pună capul ca să se simtă iubită. Ana are nevoie de el.

Nicolae nu va vorbi despre această întâlnire decât după mai bine de patruzeci de ani. N-a uitat nimic, dar îşi păstrează emoțiile pentru sine.

„Pe Ana am cunoscut-o în gara din Teiuş, povesteşte el. Era într-o marți sau într-o vineri, mă-ntorceam de la antrenamentul de fotbal. Mergea la bunicii ei la Geoagiu. Ne-am mai văzut de câteva ori după aceea.“

Greu să fii mai concis de-atât când îți aminteşti trecutele poveşti de amor. Scânteia avea să se-aprindă şi să crească iute în inima Anei. O relație

ascunsă, despre care nimeni, în afară de Tina, prietena şi confidenta ei, nu va şti nimic multă vreme. Pentru că societatea românească, în anii aceia de asuprire, nu e, după model occidental, eliberată. Curentul feminist nu se resimte încă deloc în România, şi nici spiritul Mai ’68. Comunismul controlează viața de zi cu zi şi conştiințele, însă ar fi fals să spui că face morală în vreun fel. E vorba mai degrabă de mentalitatea ortodoxă. Aceasta n-a dispărut deloc, în ciuda a ceea ce cred mulți observatori din țările occidentale.

Biserica română continuă să păstorească sufletele şi să țină frâiele moralei de toate zilele. Episcopii sunt printre puținii oameni din țară care circulă în maşini cu şofer. Populația îi remarcă uşor în automobilele lor Dacia 1300. Trec fără să-i bage-n seamă pe numeroşii pietoni care le ies în cale, purtând pe cap culionul violet şi privind în depărtare ca şi cum s-ar simți vinovați pentru ciudatul lor privilegiu. Există o condiție pentru a primi această recunoaştere oficială: supunerea totală față de puterea comunistă. Se înalță rugăciuni pentru Ceauşescu înainte să se înalțe rugăciuni pentru Maica Domnului. Pur şi simplu aşa stau lucrurile. I se cere lui Dumnezeu să-l ocrotească pe Tovarăşul Nicolae, secretarul general al Partidului Comunist Român, preşedintele Consiliului de Stat şi comandantul suprem al forțelor armate. Ca să continue să existe, ortodoxia românească e silită să facă acest compromis. Regimul, la rându-i, îşi etalează peste tot în lume, prin intermediul propagandei, toleranța față de religie. În România bisericile nu sunt distruse, afirmă binevoitori observatorii orbiți de la Paris ori din alte locuri. Bucureştiul nu e Moscova sau Beijing. Dar poate că e mai rău, fiindcă dictatorul se foloseşte de bigotism ca de o armă de propagandă în masă. Represiunea religioasă poate duce departe, după cum avea să se constate curând în Polonia.

Nicolae găseşte cuvintele potrivite:

„Nu ştiu cum trăiau cuplurile pe vremea aia. Nu exista libertate de exprimare, vorbeam foarte puțin între noi, fiindcă ne era frică. Nu puteai niciodată să ştii cu cine stai de vorbă. Oricine putea să te toarne la comunişti cu tot ce ziceai şi făceai.“

Iubirea trebuie să-şi croiască drum printre tradițiile ortodoxe şi oblăduirea comunistă. Legea spune că sexul e periculos pentru cei care nu

sunt căsătoriți. Fiindcă statul vrea copii. A face dragoste devine aşadar o treabă cât se poate de serioasă. Nu trebuie să te laşi purtat de pasiunea vârstei de 20 de ani. Trebuie să te supui dorințelor unui dictator. Dar lui Nicolae îi place să-ncalce regulile. Cine l-ar putea condamna? Cum să fii serios când ai 20 de ani, şi spectatorii care vin să te vadă la meciurile de fotbal de la sfârşitul săptămânii te recunosc la orice colț de stradă? Ana e fascinată. Cucerită pe loc. Îndrăgostită aproape instantaneu.

Drama vieții ei atât de grele deja.

Maria

Ana suferă în tăcere şi se simte naivă, proastă. Manipulată de un destin care-o striveşte. Tinereţea ei e deja pusă gaj pentru un copil pe care nu şi l-a dorit. Da, Ana îşi blestemă zilele, când e singură, şi-şi pipăie burta din ce în ce mai mare şi simte cum fătul începe să lovească uşor cu piciorul.

În iunie 1976, e însărcinată în şase luni. Mama nu vorbeşte aproape deloc cu ea, iar când o face îi aruncă reproşuri sau ocări. Îşi pune tot felul de-ntrebări: despre burta care i-a crescut deja mult, despre schimbările din corp pe care le simte, despre pofte, despre sânii uriaşi. N-are ce face decât să-şi accepte soarta. Să păstreze copilul şi să-l crească, orice-ar fi. De muncă nu se teme. Şi ştie cum să aibă grijă de un bebeluş. Găseşte puțină consolare numai din partea bunicilor şi a profesorilor. În rest, i se pare că totul în jur e-o fundătură. Totuşi, e curajoasă, nu-şi pierde speranța.

A-ncercat de câteva ori să ia legătura cu Nicolae, să vorbească cu el. Dar nu l-a găsit printre trecătorii fără chip din gara din Aiud, oameni care nu au nici timp, nici chef să se intereseze de soarta unei fete nesăbuite, care s-a trezit mamă înainte să devină femeie. Uneori, i se pare că siluetele pe care le-ntâlneşte se-ndepărtează de ea tot mai mult în fiecare zi. O părăsesc. Aşa cum a părăsit-o şi tatăl ei.

Ana locuieşte acum într-un mic apartament aproape de gara din Aiud. Când pleacă dimineața, trece pe lângă băcănie, unde se văd rafturile goale. Cântarele au încremenit. Săptămâna trecută, în centru, un transport de chiloți de damă a provocat îmbulzeală. Cât pe ce să se păruiască pentru nişte desuuri.

Ana a rugat-o pe una din profesoare să-i explice mai multe despre legea aceea care-o împinge spre prăpastie.

Nicolae Ceauşescu o plănuieşte încă din 1965. Cum să crească natalitatea din România, una dintre cele mai scăzute din Europa la momentul acela. Avortul e interzis, în afară de cazul în care sarcina pune în pericol viața mamei. Fireşte, nu e cazul Anei. Au voie să facă avort femeile cu vârsta de

peste 45 de ani. În 1972, acest prag scade la 40 de ani. În 1985, revine la 45 de ani. Femeile care au născut deja patru copii pot să facă întrerupere de sarcină, la fel cele care au rămas însărcinate în urma unui viol sau unui incest şi cele care suferă de afecţiuni fizice sau psihice grave. Ana nu se încadrează în nici o categorie, cu toate că a stat pentru scurt timp într-o instituţie pentru „bolnavii mintal“. O clipă, s-a gândit să-şi pledeze cauza în acest sens, dar decretul prevede că femeia care îndeplineşte unul din criteriile ce permit întreruperea de sarcină, inclusiv violul şi incestul, trebuie să furnizeze autorităţilor documente doveditoare. Apoi urmează o consultaţie obligatorie, în faţa unei comisii formate dintr-un medic ginecolog, un medic generalist şi o moaşă. Bine-nţeles, întreruperea de sarcină poate să fie refuzată. În acest caz, medicul curant trebuie să supravegheze îndeaproape sarcina.

Primele rânduri ale decretului sunt cât se poate de clare: „Întreruperea cursului sarcinii reprezintă un act cu grave consecinţe asupra sănătăţii femeii şi aduce mari prejudicii şi sporului natural al populaţiei.“

În 1974, ca în toate celelalte domenii ale vieţii sociale şi economice, partidul comunist estimează că, pentru îndeplinirea planului, acest cuvânt atât de drag ţărilor din Est, populaţia României va trebui să ajungă la 25 de milioane în anul 1990 şi la 30 de milioane în anul 2000. Însă datele arată un fiasco absolut, un caz unic de depopulare. Numărul locuitorilor României este de 23,2 milioane în 1992 şi de 22,6 milioane în 2002.

Cât priveşte moralitatea, Conducătorul, soţia şi zbirii săi stabilesc reguli stricte: permisiunea de a face avort duce inevitabil la libertate sexuală şi compromite morala comunistă. Familia, adevărat stâlp al comunismului românesc, trebuie să fie cât mai numeroasă posibil, desigur fidelă regimului şi ireproşabilă. Femeile care au mai mult de zece copii primesc medalia de Mamă Eroină. Într-adevăr, între 1966 şi 1967 numărul naşterilor se dublează. Familiile au în medie patru copii. În 1969, numărul naşterilor ajunge la un milion. Copiii născuţi în aceşti primi ani după emiterea legii sunt porecliţi „decreţei“. Copiii decretului.

Totuşi, foarte curând, începe să se dezvolte avortul ilegal, chiar şi în rândul femeilor din nomenclatură. Ana nu are bani să facă aşa ceva. La mijlocul anilor ’70, se înregistrează un procent de 20% de copii născuţi

morți, cifre care-ți dau fiori. Mortalitatea perinatală devine astfel cea mai crescută din Europa. De la începutul anilor ’80, speranța de viață se reduce. Adesea, nou-născuții sunt înregistrați abia după o lună. O găselniță matematică pentru a scădea rata mortalității infantile în rândul unei populații care numără 23 de milioane de locuitori.

Această situație îngrozitoare, alături de un întreg ansamblu de „divergențe socialiste“, îl determină pe Mihail Gorbaciov, artizanul perestroikăi, să-l mustre pe conducătorul de la Bucureşti, dar puțin îi pasă acestui paranoic căpos. Cu ajutorul bunelor maniere, reuşeşte să ia ochii lumii libere, care caută mereu fisurile din Cortina de Fier. Ceauşescu a ajuns chiar să amenințe URSS-ul sub conducerea lui Brejnev în momentul invadării Cehoslovaciei. Fără tancuri sovietice la Bucureşti. Fără revoluții precum cea de la Praga. Altfel, poporul român şi armata lui de carton ar putea să se supere. În plin Război Rece, patria lui Lenin are alte treburi, aşa că nu se sinchiseşte de bravada tovarăşului Nicolae.

Ana, tânăra care în 1976 mai are puțin şi devine mamă, observă cum femeile care au vârsta potrivită pentru procreare trebuie să facă tot mai multe analize şi controale ginecologice obligatorii, mai ales la locul de muncă. Acum, că a crescut, ştie şi despre măsurile care le împiedică pe femei să beneficieze de tratament medical fără un examen ginecologic prealabil. Lumea vorbeşte despre ele. Agenții poliției politice, Securitatea, iau la puricat toate cabinetele ginecologice. Oficial, pentru a verifica starea de sănătate a viitoarelor mame. În realitate, vor să depisteze sarcinile încă din primele săptămâni şi să se asigure că procedurile medicale respectă decretul din 1966.

Ca toate tinerele române, Ana nu ştie prea multe despre contracepție. Paradoxal, aceasta nu e interzisă, dar pilulele şi steriletul, da. Femeile nu primesc nici un fel de informații despre cele câteva metode de protecție care mai rămân. În plus, cum granițele sunt închise, nu pot merge în străinătate să facă avort.

Ana e prinsă fără scăpare în capcana unui regim necruțător.

„Cadrele de conducere primeau prime în funcție de câți copii năşteau muncitoarele, povesteşte ea. Statul pusese la punct un întreg sistem pentru a descoperi femeile însărcinate prin controale ginecologice chiar la locul de

muncă. Femeile care se-mbolnăveau în urma unui avort clandestin nu primeau îngrijiri până când n-o denunțau pe cea care le ajutase.“

Cu toate acestea, în 1974 România a găzduit Conferința Mondială a Populației.

După căderea regimului comunist, analiștii au estimat că decretul 770 a avut ca efect naşterea a două milioane de copii, o cifră deloc neglijabilă, dar mult sub obiectivele inițiale. Aceiaşi specialişti au descoperit că în perioada aceea au murit 11 000 de femei.

În 1990, la Cighid, mai mulți jurnalişti străini deschid porțile unui orfelinat pentru copii cu dizabilități. România nu era cu nimic mai prejos decât Germania nazistă, cu politica ei eugenistă. La Cighid, bebeluşii mureau de foame, de frig, de malnutriție. În acel lagăr pentru copii, mâinile înghețau, ochii se goleau încet-încet de orice sclipire de viață şi de orice speranță, în două săptămâni, nu era nevoie de mai mult.

Ana nu ştie despre acel univers concentraționar, chiar dacă se mai găsesc „temerari“ care vorbesc uneori despre el, pe ocolite, în discuții de care e mai bine să te ții departe. La intrarea în satul bunicilor, pe marginea drumului a fost ridicată o placă pe care scrie negru pe alb: „Epoca Nicolae Ceauşescu, epocă glorioasă şi de grandioase înfăptuiri socialiste.“

Din când în când, la țară sau pe străzile oraşelor pe care le cunoaşte, Ana întâlneşte turişti după care se țin o droaie de copii sau chiar bărbați şi femei. Vede România care întinde mâna cerşind un pachet de cafea, țigări, stilouri. Unele ghiduri, precum *Routard*, te sfătuiesc chiar să iei cu tine astfel de obiecte, fiindcă poți face troc cu ele şi te ajută să obții întâlniri. În România aceea în care bătrânii de peste 70 de ani nu sunt îngrijiți, tinerii precum Nicolae şi Ana îi privesc pe turişti ca pe nişte bogătaşi. Nici nu e de mirare, având în vedere ce viață duc ei doi. Din orgoliu, nici unul, nici celălalt n-o să dea târcoale pe lângă portierele maşinilor demodate Citroën sau Renault ale acelor exploratori veniți, cel mai adesea, din cine ştie ce orăşel sărăcăcios de dincolo de Cortina de Fier. Bogații nu merg în Transilvania şi disprețuiesc țara în care un dictator şi familia lui au pus mâna pe toată puterea. O țară în care în fiecare an este publicată cartea *Omagiu*, în cinstea lui Ceauşescu şi a soției lui. Cartea cuprinde poeme pline de laude deşănțate, cântece de care românii râd pe-nfundate, fotografii prost colorate,

vorbe scornite de geniul linguşitorilor de serviciu ai regimului. Tinerii precum Ana şi Nicolae trebuie să citească şi să reflecteze la astfel de dovezi de măiestrie:

Avem în fruntea noastră un fiu al țării
Cel mai iubit şi cel mai ascultat,
Ce-n lume până-n depărtarea zării
E prețuit de oameni şi stimat.
Aceste trei cuvinte minunate,
Cuvinte demne ca un tricolor,
Noi le purtăm în inimă săpate
Spre comunism, spre anii viitori:
Poporul, Ceauşescu, România!
Partidul, Ceauşescu, România!

*

Ana e însărcinată în luna a şaptea. Tot de şapte luni nu l-a mai văzut pe Nicolae. Copilul lor, pe care-l poartă în pântece, loveşte uneori cu piciorul. Atunci apar un fel de mici umflături pe sub pielea întinsă a abdomenului, amuzante şi ciudate în acelaşi timp. Viața e aşa de misterioasă.

E puțin trecut de ora 17 când intră în gara din Aiud, ca în fiecare seară. Se strecoară printre pasageri. Se uită atent, doar-doar o să-l zărească pe Nicolae. Degeaba. Trece pe la gară numai fiindcă locuieşte de partea cealaltă a liniilor şi preferă să traverseze pe-acolo, la fel ca toți cei care locuiesc în cartierul ei. Nu e nici un pericol, trenurile fie merg foarte încet, fie sunt garate.

În seara aceea din iulie 1976, Ana păşeşte pe pietriş şi traversează prima linie, A, rezervată personalului care deserveşte Teiuşul şi alte orăşele din zonă. Pe peronul B, chiar înainte de macaz, e oprită o singură locomotivă. Un angajat CFR loveşte cu ciocanul saboții de frână, ca să-i verifice. Ana depăşeşte locomotiva. Dintr-odată, pe linia C trece în celălalt sens un tren foarte silențios, apărut parcă de nicăieri. Fata se fereşte şi face un pas într-o parte, să n-o strivească. Angajatul CFR îi aruncă o privire mustrătoare şi o bodogăne, dar ea nici nu-l aude, în scârțâitul roților unui marfar. Vagoanele sunt pline cu buşteni de molid şi brad din care ici-colo câteva crengi ies în

afară. Una mai lungă e cât pe-aci s-o lovească. Apoi, brusc, parcă-i dă cineva un pumn. Se clatină şi cade. Mecanicul o ajută să se ridice. Imediat simte o durere acută în burtă. O altă creangă a lovit-o în plin. I s-a făcut rău mai mult de sperietură. Îşi revine şi porneşte mai departe.

Locuieşte la parterul unei căsuțe, chiar vizavi de atelierele mecanice. Dacă n-ar fi fost jucător de fotbal, Nicolae ar fi lucrat într-un astfel de loc. Odată ce uşa se închide în urma ei, Ana se aşază, puțin amețită. Încă o doare burta. Cele două cămăruțe sunt cufundate în întuneric. Curentul e scump şi lumina se opreşte mereu. Iar o înțeapă burta. Mai tare. Se duce repede în camera ei şi se întinde pe pat, fără să se dezbrace. Pe noptieră, lângă un vechi ceas deşteptător din inox, sunt câteva reviste pe care le-a citit deja de mai multe ori. Se gândeşte o clipă că trebuie să i le dea înapoi Tinei, prietena ei, în schimbul altora noi. Urmăreşte un foileton siropos cu o poveste de dragoste dintre un muncitor în construcții şi o țărăncuță venită la oraş. O poveste cu învățăminte, ca nenumărate altele produse de regim. În fața ei, pe peretele cu tapet înflorat, deasupra comodei deteriorate în care-şi aranjează cele câteva haine, a agățat o fotografie cu bunicii din partea mamei, adevărata ei familie.

Din stradă răzbate agitația sfârşitului de zi. Maşini trec rar. În lipsa huruitului de motoare, se aud frânturi de discuții, paşi grăbiți, sirenele locomotivelor şi fluierul strident al controlorilor de tren. Ciripitul tot mai stins al vrăbiilor care se pregătesc de culcare.

Ana nu are somn. Se gândeşte la Nicolae. Dacă n-ar fi fost atât de talentat la fotbal, ar lucra acolo, vizavi, împreună cu ceilalți muncitori de la atelierele de locomotive şi vagoane. Şi-a pierdut orice speranță să-şi facă o viață cu el şi chiar să-l revadă. Nici măcar nu ştie dacă-l mai iubeşte ca înainte. Oricum nu contează.

Ana se sperie. Copilul se agită mai mult decât de obicei. Probabil că a simțit şi el lovitura. Îi e greață. Dintr-odată, parcă se învârte totul în jur. Se duce la toaletă, se apleacă deasupra chiuvetei şi aşteaptă. Pântecele i se contractă şi îi vine să țipe. Tot nu s-a dat drumul la lumină. Nu s-a simțit niciodată atât de singură.

După ce se întoarce în pat, rămâne cu ochii în tavan şi încearcă să-şi facă curaj gândindu-se la amintirile frumoase. Degeaba, are sufletul greu.

Somnul o răpune abia spre ziuă, când i se mai linişteşte puţin pântecele.

Pe la 10, se trezeşte brusc. Ar fi trebuit să meargă la muncă. E epuizată. Aşternuturile leoarcă. I s-a rupt apa. Cum se poate, la şapte luni? Poate din cauza loviturii. Iese din cameră, se-ntâlneşte cu proprietara casei şi leşină.

Gazda cheamă imediat salvarea. Soseşte o ambulanţă. Când îşi revine în simțiri, Ana e întinsă pe un pat. O asistentă de la urgenţă stă aplecată deasupra ei. Un chip frumos, calm, cu ochi binevoitori.

— Sunt sora Julieta. Ne-au chemat fiindcă ți-a fost rău. De când eşti însărcinată?

Ana respiră adânc şi apoi şopteşte:

— Şapte luni.

Sora Julieta ezită o clipă, apoi schițează un zâmbet ca s-o liniştească pe tânăra mamă.

— Trebuie să mă ajuți, drăguță. Împinge cât poți de tare. Hai, împinge.

Ana nu s-a chinuit prea mult. Copilul a ieşit singur.

— E o fetiţă!

Se-aud imediat câteva țipete, scâncete de viață. Sora Julieta ține în brațe ceva ce seamănă cu un pachet de scutece albe. Apoi îi prezintă bebeluşul. Cântăreşte 1,8 kilograme.

— Cum o s-o cheme?

— Maria.

— E cel mai frumos nume.

După treisprezece ani

Decembrie 1989. Se apropie Crăciunul. E o iarnă friguroasă. Anul care se încheie a marcat mersul lumii. Impresia că istoria s-a accelerat dintr-odată, de parcă un arhitect invizibil a împins cu un bobârnac prima piesă dintr-un domino, provocând o cascadă de evenimente, unele mai îngrijorătoare decât altele.

Pe 20 decembrie, Statele Unite conduse G.H. Bush invadează statul Panama. Operațiunea poartă aiuritoarea denumire Just Cause. Administrația americană a invocat mai multe motive deodată: o amenințare la adresa neutralității canalului Panama, traficul de droguri şi agresiunile comise asupra americanilor în țara lui Noriega. La jurnalul de ştiri de la ora 20, Patrick Poivre d'Arvor a anunțat pe tonul cel mai grav că nu va mai exista niciodată un al doilea Vietnam. Americanii restabilesc aşadar democrația în Panama.

Tot la începutul anului 1989 are loc şi un eveniment hotărâtor, unul dintre cele care vor marca deceniile următoare: retragerea trupelor sovietice din Afganistan. Armata Roşie îşi face bagajele. Lumea liberă clamează victoria, după ce-i înarmase pe cei care aveau să-i declare război douăzeci de ani mai târziu. Acest război încrâncenat avea să dureze zece ani. Zece ani lungi marcați de agonia comunismului şi de împotmolirea trupelor sovietice, abil întreținută de inamicul dintotdeauna: Statele Unite. Simbolic, Războiul Rece se încheie cu înfrângerea comuniştilor. După câteva luni, în piața Tian'anmen, cealaltă armată roşie, cea chineză, masacrează manifestanții care solicită reforme. Nu se ştie numărul de morți, în jur de 3000. Lumea-ntreagă reține faimoasa imagine a Tank Man, Omul din piața Tian'anmen, cel care a oprit tancurile. În Franța, ultimii maoişti amuțesc şi dispar din peisaj. Mai '68 pare departe acum. Mitterrand, reales în urmă cu un an, a îngropat definitiv „adevărata stângă", conform expresiei consacrate. Comuniştii n-au pierdut însă totul. Gorbaciov, teoreticianul glasnostului şi perestroikăi, încearcă să salveze ce se mai poate din imensul imperiu

sovietic şi în general din gândirea comunistă. Reformatorul nu va merge prea departe, fiindcă la sfârşitul toamnei are loc căderea unui simbol, la propriu. Pe 9 noiembrie, Zidul Berlinului este atacat cu târnăcoape, lopeți sau chiar cu mâinile goale. Poporul înfruntă monstrul sovietic. Pe 2 decembrie, Bush afirmă în fața lui Gorbaciov că Războiul Rece s-a încheiat. Începe o nouă epocă. Cine-ar putea să prezică ce se va-ntâmpla după sfârşitul acestui an 1989? În orice caz nu Nicolae Ceauşescu, care se vede domnind, împreună cu familia sa, la nesfârşit, sau aproape. De altfel, tocmai a fost reales de Adunarea Națională.

Dar se întâmplă foarte rar ca istoria să meargă aşa cum vor tiranii. Pe la jumătatea lunii decembrie izbucneşte revoluția. Pentru Conducător începe numărătoarea inversă. Nu va mai avea niciodată ocazia să le ureze „un an nou bun“ comunist supuşilor săi.

Scânteia se aprinde la Iaşi, al patrulea oraş ca mărime din România, aflat în estul țării, nu departe de granița cu Moldova. După arestarea a şase protestatari etichetați drept anarhişti, adică recalcitranți față de ordinea socialistă, încep să circule manifeste care incită populația să se revolte. Instigatorul rebeliunii este un anume Ştefan Prutianu, un cercetător în economie care foloseşte un sistem bine cunoscut de revoluționari: piramida. Principiul este simplu: fiecare persoană trebuie să contacteze alte două sau trei persoane şi tot aşa. În ciuda precauțiilor, o scurgere de informație va nărui acest sistem şi pe 16 decembrie, ziua în care protestatarii îşi dăduseră întâlnire în piața centrală din Iaşi, armata era deja acolo. Regimul pare să marcheze un punct, dar partida nu e nici pe departe câştigată.

În aceeaşi zi, în alt capăt al țării, o manifestație aşa-zis spontană zguduie Timişoara, oraş important din vestul țării, capitala județului Timiş. Pretextul rămas în istorie este un miting împotriva expulzării de către Securitate a unui pastor protestant, László Tökés, membru al comunității maghiare destul de însemnate în acea zonă, un simplu ordin de evacuare administrativă pronunțat împotriva acestui lider religios. Ca şi în Polonia, contestarea porneşte de pe teren religios. Scandând lozinci precum „Jos guvernul!“, „Jos Securitatea!“, manifestanții ajung la casa parohială a pastorului Tökés. Nu s-au organizat deloc, majoritatea sunt doar nişte tineri care cântă cântece despre libertate sau, uneori, cu motive religioase.

Substratul ideologic al acestei revărsări de furie rămâne vag. Foarte curând, centrul oraşului Timişoara e ocupat de mulţime. Un tramvai e asediat. Pentru Securitate, a sosit momentul represiunii. Trupele speciale, acele USLA[2] de tristă amintire, sprijinite de armată, împrăştie gaze lacrimogene şi trag cu tunuri cu apă. Se restabileşte o oarecare ordine, dar manifestaţia reîncepe cu şi mai multă forţă a doua zi. Armata preia ştafeta de la forţele de poliţie. Pe străzi se trage acum cu gloanţe adevărate. Mai multe maşini sunt incendiate. Tancurile înconjoară Piaţa Maria. În noaptea de 17 spre 18 decembrie, pastorul scandalagiu e dus în Transilvania, departe de epicentrul revoluţionar.

2. Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă.

Pe 18 decembrie, un grup de treizeci de tineri flutură drapele tricolore de pe care au decupat însemnele comuniste, aşa cum făcuseră înaintea lor martirii insurecţiei de la Budapesta din 1956. Răsună un cântec, care va deveni imnul naţional al României după căderea comunismului: *Deşteaptă-te, române!* Un tabu sub dictatură. Melodia e frumoasă, exprimă mândrie, avânt şi are accente dramatice specifice tradiţiei muzicale slave:

Deşteaptă-te, române, din somnul cel de moarte
În care te-adâncirăbarbarii de tirani.
Acum, ori niciodată, croieşte-ţi altă soartă,
La care să se-nchine şi cruzii tăi duşmani.

Pe 21 decembrie, nu mai puţin de 100 000 de muncitori intră în Timişoara. Evenimentele iau atunci o altă turnură. Guvernul e ameninţat direct. Lucrătorii din uzine, prea multă vreme înfometaţi, scandează exact asta: „Noi suntem poporul!“ În curând, un alt strigăt se împrăştie în mulţimea care mărşăluieşte: „Armata e cu noi!“

Între timp, avid de vizite oficiale şi de recunoaştere internaţională, cuplul Ceauşescu se află în Iran, ţara ayatolahului Khomeiny, care a murit şi el tot în 1989. La întoarcere, conducătorii României constată, constrânşi de evenimente, că puterea lor se clatină. Dar nimic nu e pierdut.

De la Timişoara răzbat în întreaga lume informaţii odioase. S-ar fi comis acolo un masacru, sunt descoperite gropi comune. Dacă unii jurnalişti

folosesc din plin condiționalul în textele acestor ştiri, alții, precum Daniel Bilalian, pe tonul dramatic specific prezentatorilor jurnalului televizat, nu ezită să facă afirmații tranşante. Informațiile curg, nimic nu e verificat, unii reporteri de elită ai televiziunilor occidentale cad în ridicol. Ce contează, în Franța televiziunile private au apărut relativ de curând. Jurnalistul Calderon devine un martir al ştirilor, fiind strivit de un tanc. Se va descoperi mai târziu că la Timişoara a fost vorba de fapt despre cadavre de femei şi bărbați luate de la Institutul de Medicină Legală al oraşului. A fost una dintre cele mai mari manipulări mediatice, care s-a desfăşurat sub nasul prezentatorilor de adevăruri, luați în râs.

Pe 21 decembrie 1989, la Bucureşti, Securitatea organizează, la cererea lui Ceauşescu, un mare miting. Obiectivul este de a demonstra popularitatea regimului. Bine-nțeles, televiziunile transmit în direct. Un adevărat spectacol. În curtea Comitetului Central, acolo unde Ceauşescu şi-a început cariera, puterea îşi joacă ultimele cărți.

„Doresc să adresez mulțumiri inițiatorilor şi organizatorilor acestei mari manifestări populare din Bucureşti“, spune, cu vocea strangulată de emoție, Ceauşescu.

Mulțimea începe atunci să-l huiduie pe Geniul Carpaților, care, pentru că n-a trecut niciodată printr-o asemenea situație, e vizibil tulburat. Caută din priviri susținători care ar putea să rezolve problema, dar nu găseşte. Chipul i se schimonoseşte într-o grimasă. Ridică o mână şi cere linişte. Fluierăturile reîncep şi mai puternic. Nimeni nu-l mai ascultă. În spatele lui, un bărbat cu pălărie se face nevăzut. Soția lui îi cere să le anunțe oamenilor o ultimă promisiune: „Mai dă-le o sută de lei.“ O sută de lei în plus pentru fiecare familie, în schimbul reinstaurării liniştii. De banii aceştia se pot cumpăra câteva kilograme de carne, care oricum nu se găseşte în nici un magazin.

Începând de-atunci, evenimentele se precipită. După vreo zece minute în care tovarăşul Nicolae, purtând pe cap bine-cunoscuta căciulă de astrahan, încearcă să lămurească mulțimea, difuzoarele încep să răsune de cântece patriotice şi de obişnuitele sloganuri în cinstea partidului şi Conducătorului. Apoi, în stupoarea generală, urmează înregistrări cu manifestațiile de la Timişoara. Populația capitalei aude împuşcăturile şi strigătele manifestanților din vestul țării. Adunarea organizată de mai-marii regimului

se transformă într-un val de proteste. Mulţimea se lasă purtată de furie, sfâşie portretele oficiale şi drapelele roşii de partid.

Pe acoperişul sediului partidului comunist aterizează un elicopter, Ceauşescu şi ai săi se retrag, transmisiunea televizată se întrerupe. În acelaşi timp, tot mai mulţi oameni umplu străzile. Pe la ora două dimineaţa, armata primeşte ordinul să reprime mişcarea şi ocupă intersecţiile, dar fără să acţioneze. A doua zi, manifestanţii pătrund cu forţa în sediul Comitetului Central al partidului.

La Bucureşti, ciorchini de oameni se caţără pe tancuri, dovadă că armata a trecut de partea poporului. O adevărată maree umană se revarsă pe bulevardul Magheru, principala arteră a capitalei. Unii strigă: „Să nu distrugem probele crimelor, trebuie să rămână în istorie!“

În Piaţa Palatului, manifestanţii au ajuns sus, la tribuna oficială, unii au pus mâna pe mai multe volume de „opere“ ale lui Ceauşescu şi le răspândesc prin mulţime. Sute de cărţi zboară pe deasupra capetelor. Valul de oameni scandează: „Jos dictatorul! Afară cu tiranul!“, în timp ce paginile smulse din cărţile tovarăşului Nicolae plutesc în vânt. Începe să circule un zvon: Conducătorul şi soţia lui, Elena, ar fi fugit la bordul unui elicopter. De fapt, doar o încercare de fugă. Cuplul a fost arestat şi dus într-un loc sigur. Apoi se instalează confuzia. Se vorbeşte despre o luptă feroce, cu sute de morţi. Hervé Claude, pe-atunci prezentator-vedetă la Antenne 2, ţine ediţie specială după ediţie specială. Cu măsură şi inteligenţă, ca de obicei.

Imagini peste imagini, valuri de cuvinte, violenţă în direct – toate privite de o fetiţă. Zi şi noapte. Ba s-ar putea spune minut cu minut. Se numeşte Marion Dagen. Are 13 ani. Se apropie Crăciunul. În sufragerie, unde e împodobit bradul, luminiţele sclipesc, un urs de pluş aşteaptă petrecerea copiilor. Peste trei zile, Marion va primi, ca în fiecare an, cadouri, surprize şi bunătăţi. Dar, fără s-o arate, puţin îi pasă de toate astea. Petrece cea mai luminoasă dintre aceste ultime zile dinaintea sărbătorii de Crăciun aşteptând cu nerăbdare în faţa televizorului din sufragerie jurnalele de ştiri şi ediţiile speciale.

Marion îşi aminteşte:

„Stau complet paralizată în faţa televizorului, incapabilă să-mi iau ochii de la spectacolul acela trist. Am impresia că mi se administrează un şoc

emoţional foarte puternic, accentuat de efectul hipnotic al imaginilor.“

Căderea lui Ceauşescu e prima revoluție trăită în direct, fără nici o cenzură, sau aproape. Un fel de „tele-revoluție“, cum o numeşte Marion.

Pe micul ecran unde imaginea tremură din când în când, în acel 20 decembrie cu ninsori abundente, vede Timişoara în flăcări. Cu un nod în gât, urmăreşte valul de oameni care întind pumnii strânşi spre obiectivele camerelor de luat vederi, aude detunături, rafale de gloanțe, vede oameni alergând, speriați, fluturând drapele găurite.

Asistă la orgia mediatică occidentală care nu mai conteneşte cu ştirile despre masacre, despre tancuri în care zac cadavre de oameni torturați cu sălbăticie. Statisticile anunță 4000, apoi 7000 de morți numai la Timişoara.

„Mi-aduc aminte, spune Marion, că în toate cele trei zile de Crăciun n-am văzut altceva la televizor decât asemenea imagini. Nu-nțelegeam ce se-ntâmpla, ce era cu revoluția aceea din țara mea, mă simțeam depăşită de evenimente, fiindcă eram prea mică, dar toate scenele acelea reînviaseră fantome din trecut, imagini ale ororii din viața mea dinainte.“

Țara ei. Pe-atunci n-o pomenea aproape deloc. Spune foarte rar că e românсă. O fetiță adoptată. În vremea în care soții Ceauşescu organizau un eugenism în stil românesc.

„Ştiu doar, continuă Marion, că mă simt incredibil de vulnerabilă. Simt că-mi explodează capul din cauza fantomelor din trecut care nu contenesc să iasă la suprafață şi se strâmbă la mine. Nu ştiam că am atâtea amintiri, atâtea momente care zăcuseră până atunci în prăpastia uitării, unde le credeam de neatins, inaccesibile. Şi totuşi, iată-mă acolo, privind cum se revarsă imaginile lor.“

În ajunul Crăciunului din 1989, Marion urmăreşte în direct simulacrul de proces, într-o unitate militară părăsită. Pe cel care se autointitula „Dunărea gândirii comuniste“ şi pe soția lui, Elena, mai arogantă ca niciodată. Mâinile lor legate. Strigătele. Un zid. Focuri de armă. Această imagine va face înconjurul lumii.

„Mi-aduc bine aminte, spune Marion, de parcă ieri ar fi fost. Chiar în seara aceea, toate posturile de televiziune le oferă telespectatorilor la unison o imagine teribilă şi fascinantă. Uciderea ultimului dictator comunist din Est, alături de soția lui, Elena, marca punctul culminant al unei săptămâni

de haos în România. Totuşi, pentru Nicolae Ceauşescu decembrie 1989 începuse destul de bine, prăbuşirea blocului comunist, care culminase în noiembrie cu căderea Zidului Berlinului, îl cruțase până atunci.“

Până în acea zi funestă, Marion credea că trecutul ei va rămâne acolo unde-şi dorea ea să rămână: într-o țară unde nu avea să se mai întoarcă niciodată. La ce bun? Dar trecutul nu piere dintr-odată precum un castel de nisip. Odată cu zilele de Crăciun din 1989, Marion înțelege vag că trebuie să alunge aceste amintiri dinlăuntrul ei. În acelaşi timp, simte că n-o să reuşească. Revoluția, scurtă şi foarte violentă, eliberează țara sa natală şi rupe nişte lanțuri invizibile. A venit timpul să se întoarcă, dar nu ştie încă nici cum, nici când exact. O singură certitudine: căutarea de sine începe atunci, la sfârşitul lui 1989. Să vadă cadavrele celor doi dictatori o revoltă, dar o şi eliberează. Nici un pic de pudoare. Nici o reținere în acele imagini scabroase. Poate că e şi răzbunare în tumultul de sentimente care o cuprinde dintr-odată pe Marion, şi furie. Dar e mai ales un uriaş vid pe care acum trebuie să încerce să-l umple. Dacă se mai poate.

Născută… a doua oară

Lui Marion îi place să spună că a întâlnit un tată şi o mamă în ziua când a fost adoptată. Ordinul de judecată în cazul ei este datat 15 decembrie 1983. Este emis la tribunalul de instanță superioară din Agen şi stabileşte că demersul noilor părinţi e conform intereselor copilului, pronunțând adopția Mariei Cotoară, născută pe 16 iulie 1976 la Aiud, județul Alba. Numele mamei ei naturale este menţionat: Ana Cotoară. Tatăl e necunoscut. Urmează identitatea părinților adoptivi. Robert Jean Dagen, director al unei societăți comerciale, născut pe 14 februarie 1935 la Verteuil-d'Agenais, departamentul Lot-et-Garonne, cu domiciliul în Bon-Encontre, şi Édith, Marie-Pierre Paquet, soția sa, administratorul societății comerciale, născută pe 26 decembrie 1936 în Montbrison, departamentul Loire.

Ordinul de judecată îi impune copilei adoptate să poarte de acum înainte numele de familie Dagen şi prenumele Marion, Pascale, Isabelle. Ordonă înscrierea în registrul stării civile şi precizează că acest document nu va conține nici o mențiune privitoare la filiație şi va servi drept certificat de naştere. Certificatul originar va purta mențiunea „adoptată“ şi va fi considerat nul.

Maria a devenit aşadar Marion, din câteva rânduri bătute la maşina de scris, alături de semnătura grefierului şi de cea a preşedintelui de tribunal. Actul „celei de-a doua ei naşteri“ se rezumă la aceste cuvinte reci.

De partea română, sunt emise mai multe documente de către diverse servicii medicale sau administrative. Unul dintre ele, emis pe 28 iulie 1982 de serviciile comitetului executiv al Consiliului Popular din Alba Iulia, aprobă „adopția cu toate efectele unei filiații naturale“.

Robert şi Édith Dagen vor oferi cunoscuților o cartolină sobră de bun-venit:

Robert şi Édith Dagen
Vă anunță cu bucurie sosirea
la Bon-Encontre a lui

Marion
născută pe 16 iulie 1976 în România.

Cu doi ani în urmă, la casa de copii din Alba Iulia sosise o cerere de adopție. Un cuplu francez urma să vină s-o vadă pe Marion. Ea nu ştia asta încă.

E iarnă. Frumoasă, ca toate iernile din Transilvania, mai ales când soarele luminează colinele albe care înconjoară Alba Iulia. În oraş, străzile sunt pline de zăpadă murdară, strânsă în movile printre maşinile parcate de-a lungul trotuarelor denivelate. Femei înfofolite, cu fulare de lână în jurul capului, împing mormanele de zăpadă în colțuri. Căruțele cu roți mari, de maşină, trec în viteză. Marion vede pe fereastră caii tropăind pe caldarâm: îşi flutură coamele în vânt şi scot abur pe nări. În curtea casei de copii, apa strânsă în bălți a înghețat. Azi nu iese nimeni afară. E prea frig. A venit timpul primei vizite. Fetița aşteaptă. O întâlnire specială. Un bărbat şi o femeie, dar nu ca oricare alții.

„Aştept, povesteşte Marion. Nerăbdătoare, în biroul directoarei, îmbrăcată cu un costumaş de lână de culoare roşie. Văd mai întâi un bărbat cu alură mediteraneeană, cu mustață subțire, traversând încet încăperea. E binedispus şi vorbeşte cu încredere. E destul de înalt, solid, în puterea vârstei. Are fața rotundă, luminoasă, ochi negri şi o privire pătrunzătoare. Îl urmează, cu mers elegant, o femeie. Are părul şaten-închis, lăsat liber pe umeri, fața subțire şi pistruiată. Pare foarte cochetă. Se uită gânditoare prin încăpere. Ochii ei albaştri exprimă bunătate şi afecțiune. Am un nod în gât, nu ştiu cum să mă port în fața acestor străini. După câteva minute, se apropie amândoi de mine. A fost din prima o întâlnire plăcută şi pentru mine, şi pentru ei. Mai târziu, îmi dăruiesc un ursuleț de plastic galben cu salopetă neagră: prima mea jucărie.

O întreabă pe directoare dacă pot să-mi facă o poză. Ea le răspunde:

— Faceți repede, nu e voie.“

*

Marion nu-şi mai aduce aminte azi, după mai bine de treizeci şi cinci de ani, că mai era cu ea atunci şi Claudiu. N-a uitat însă costumaşul acela de lână roşie, primit probabil din donațiile care parveneau, mai mult sau mai puțin,

instituției.

Acasă la ea, stând în fotoliul din sufragerie, Marion povesteşte în continuare şi încearcă să-şi aducă aminte de Claudiu. Nu era singură la acea primă întâlnire. Mai era acolo şi micul Claudiu, tovarăşul ei nedespărţit. Vor cânta împreună un cântecel proslăvind regimul şi vor spune câteva cuvinte de bun-venit pe care le-au învăţat pe de rost. Viitorii părinţi cred că este fratele ei şi vor să-i adopte împreună. De fapt, băiatul îşi aşteaptă familia, după câte spune directoarea, şi nu poate fi adoptat. Claudiu e dus înapoi în dormitor.

Mai apoi, în cei doi ani lungi care trec de la această vizită până la adopție, doamna şi domnul din Franța îi trimit multe cadouri: creioane, caiete, câteva jocuri. Marion nu le-a primit niciodată, cu siguranță au fost furate fie de personalul casei de copii, fie au fost reținute la poliție sau la poştă.

La vârsta de 5 ani şi jumătate, Marion e plasată într-o altă instituție, la Bucureşti. Nu mai poate să stea cu cei mici, pleacă de la creşă, numită leagăn, şi merge la casa de copii, orfelinatul, a doua instituție unde ajung copiii abandonați.

Mereu şi mereu trebuie să aştepte. Sunt slabe speranțe, dar tot mai pâlpâie o luminiță în întuneric. Ce să aştepte? Pe cine să aştepte? Bunăvoința lui Ceauşescu. El şi numai el hotărăşte soarta copiilor „adoptabili“. Viitorii părinți ai lui Marion i-au scris. „Stimate domnule Preşedinte…“ Au făcut toate demersurile, sfătuiți de o avocată. Şi au dat bani în stânga şi-n dreapta, cu gândul la fetița cu ochi negri şi mari din celălalt capăt al Europei. Nici nu se punea problema s-o mai vadă o dată, i-ar fi hrănit false aşteptări. De altfel, şi ei se străduiesc să nu se ataşeze prea mult, să nu cadă în această capcană. Dar se gândesc la ea, uneori fără s-o mărturisească. O parte din ei a rămas la leagănul de copii din Alba Iulia.

Marion le spune colegilor că domnul mustăcios şi doamna drăguță sunt părinții ei. Dar nu ține la fel de mult la amândoi. N-are ochi decât pentru tată, singurul bărbat cumsecade pe care l-a întâlnit până atunci.

„Eram sătulă de femei, spune ea. Mai ales de cele cu părul strâns în coc care ne priveau mereu cu furie.“

Aşteptarea. Cei care-au trăit în comunism ştiu ce înseamnă acest cuvânt

şi de câtă răbdare e nevoie. Pentru unii e pur şi simplu un mod de viaţă şi chiar o artă. Aşteptarea în faţa magazinelor, pe peroanele gărilor, la vreun ghişeu, la poştă… Uneori, un pachet de ţigări, şpagă, reduce timpul de aşteptare. În cazul lui Marion, nimic nu poate să clintească dosarul, să-l facă să avanseze. E în mâinile diavolului în persoană, care are o grămadă de timp la dispoziţie. El, Geniul Carpaţilor.

Casa de copii de la Bucureşti nu seamănă deloc cu cea de la Alba Iulia. Acolo, în inima Transilvaniei, încă se mai păstra o fărâmă de tandreţe, nu în fiecare zi, dar, în funcţie de îngrijitoare, copiii mai puteau să spere la afecţiune.

„Eram destul de mulţi, îşi aduce aminte Marion despre orfelinatul de la Bucureşti. Băieţi şi fete, raşi în cap, slabi, îmbrăcaţi toţi cu haine la fel, ori prea largi, ori prea strâmte. Eu eram printre cei mai mici. Era un fel de lagăr de concentrare pentru copiii fără speranţă, care încercau să uite de greutăţi şi nu aveau alte jucării decât nişte cauciucuri vechi de maşină. Totul era ferecat, ca la închisoare. Parcă văd nişte militari înarmaţi, patrulând în jurul clădirii. Condiţiile de viaţă mi se păreau mai grele decât la leagăn.“

Şi-apoi răsună ţipetele copiilor. Neîncetat. Mai puternice decât la Alba Iulia. Şi ordinele, atât de crude, să tacă.

Aşteptarea. „Ce să facem? Asta e“, spun mereu românii.

La sfârşitul anului 1982, directoarea instituţiei din Bucureşti dă buzna în dormitor, o ia deoparte pe Marion şi-i spune că părinţii ei adoptivi o să vină s-o ia. Aşa, pur şi simplu, fără nici o pregătire. Au trecut doi ani: fetiţa n-a uitat nimic de la prima întâlnire, dar figurile lor s-au estompat, n-a rămas decât un ursuleţ. După ce primeşte vestea, le spune tuturor copiilor ieşiţi în curte că o să plece în Franţa, o ţară îndepărtată, despre care nimeni nu ştie nimic. Îşi face o mulţime de visuri, strângând la piept ursuleţul.

Întoarcere la Alba Iulia. Imediat. Dintr-odată, totul se precipită. Aşteptarea a fost prea îndelungată, acum e vorba de libertate. Când mecanismele administrative din ţara aceasta se urnesc în sfârşit, trebuie să te mişti repede.

„Înainte de plecare, îşi aminteşte Marion, m-am gândit la ei toată noaptea, n-am putut să dorm, eram prea fericită că o să am o nouă viaţă.“

Şi la Alba Iulia lucrurile se mişcă la fel de repede. Doamna şi domnul din

Franţa au venit de dimineaţă, cu avionul. Nerăbdători să se întoarcă în Franţa, căci cu regimul acela nenorocit nu se ştie niciodată, şi foarte bucuroşi că pot să plece aproape imediat, după ce au semnat actele, fără să le acorde prea multă atenție.

Întoarcerea la Bucureşti. Partea administrativă s-a rezolvat. De ce-a fost nevoie s-o trambaleze pe drumuri pe fetița de 6 ani? În maşină, Marion e mai entuziasmată ca niciodată. La fiecare intersecție, când se face verde, strigă: „Verde, verde!“ Încearcă să se înțeleagă prin gesturi cu noii ei părinți, care sunt în culmea fericirii.

„Plecăm cu maşina la Bucureşti, unde trebuie definitivate actele de adopție. Acolo rămânem câteva zile la un hotel. Abia apoi pot să-mi iau zborul spre libertate. Imediat ce ieşim pe stradă, doi bărbați ca nişte umbre, discreți, dar mereu prezenți, ne urmăresc peste tot. Agasată, mama se duce să-i întrebe unde găsim o toaletă. Ei ne explică binevoitori. Începând de-atunci, umbrele au devenit mai discrete. Nu ştiu dacă pe noi ne spionau! Poate că-i supravegheau pe trecătorii care s-ar fi gândit să ne abordeze? Era uşor, fiindcă pe străzile din Bucureşti nu umbla multă lume.“

Cu siguranță că Securitatea, care pe vremea aceea e condusă aproape exclusiv de nemiloasa Elena Ceauşescu, soția Conducătorului, îi urmăreşte pas cu pas pe stradă. Nu au voie să comunice cu nimeni. Cei doi bărbați asta fac, îi supraveghează.

Cu câteva ore înainte de decolare, noua familie se aşază pe bancă într-un parc, o grădină mare unde totul pare liniştit şi frumos. Tatăl cel nou face o poză. Marion e radioasă, stă pe banca de lemn lângă mama ei, care-o soarbe din priviri. Seara, la hotel, fetița se-nvârte fără oprire pe lângă masa din sala de mese. Majoritatea străinilor care se găsesc acolo au venit să adopte „un micuț din România“. Perindarea aceea de cupluri venite din Vest arată de fapt că adopția a devenit o adevărată afacere, un trafic odios tot mai bine organizat, care va continua şi după căderea dictatorului. În cazul lui Marion, nu s-au dat bani peste măsură. Doctorița Mitea, directoarea leagănului, a cerut haine pentru copii. Şi o favoare pentru ea însăşi: să vină în vizită în Franța. Ceea ce s-a şi întâmplat, după o vreme. O lună, cu toate cheltuielile plătite. Însă părinții lui Marion nu i-au purtat pică. Fără femeia aceea, care vorbea cinci limbi, fiica lor ar fi ajuns într-un azil psihiatric.

Odată ce s-au văzut în avionul gata de decolare spre Paris, doamna şi domnul se uită lung unul la altul, parcă spunându-şi: „Coşmarul s-a terminat.“ Un cuplu care venise tot pentru adopție face o poză noii familii. Marion are privirea poznaşă, ca toții copiii, mama se uită la ea iubitoare, ca toate mamele, tatăl e fericit, îşi dorea atât de mult o fiică. E o poză a fericirii fără margini pentru trei ființe pe care soarta le-a adus împreună.

Marion are 6 ani, dar nu-i dai mai mult de 4, din cauza malnutriției şi lipsei de atenție necesară dezvoltării oricărui copil. Nu ştie să facă nimic, nici măcar să deseneze. Între 4 şi 6 ani, pur şi simplu nimeni nu a învățat-o nimic.

Noua ei mamă e o femeie frumoasă, cu zâmbet sincer şi luminos.

— Pe mine mă cheamă Édith, îi spune ea fetiței. Édith…

Marion încearcă să repete, fără prea mult succes.

— Şi pe mine Robert. Ro-bert.

Robert are mustață, subțire şi impecabil aranjată, care-i dă, în funcție de stare, un aer de Clark Gable sau de Douglas Fairbanks. Vorbeşte precipitat, ca un adevărat gascon, şi povesteşte cu gesturi largi şi cu grimase. Marion râde în hohote.

Édith

„Soțul meu adora copiii. Şi eu la fel. Dar ne-am căsătorit târziu. El avea 39 de ani, eu 37.“

Édith, mama lui Marion, trăieşte astăzi în aceeaşi casă cu fiica ei adoptivă, cu ginerele, Tristan, şi cu Pierre, nepoțelul ei, într-un mic apartament la parter. Marion şi soțul ei au cumpărat de curând această casă într-un sat din apropiere de Toulouse. Au amenajat o aripă pentru cea care, împreună cu soțul ei, „a salvat-o“ pe Marion. Boala a țintuit-o pe Édith într-un scaun cu rotile, în care-şi petrece cea mai mare parte din zi. A trecut de 80 de ani şi priveşte viața cu ochi care par să exprime melancolie, chiar tristețe. A păstrat în voce accentul din valea Ronului, din Montbrison. Consoanele şi sfârşitul cuvintelor sunt puțin cântate.

Viața i-a dăruit multe lui Édith, dar i-a şi răpit enorm de multe. Tatăl ei a avut două căsnicii. Prima soție s-a sinucis la 27 de ani. Cea de-a doua, mama lui Édith, a murit la 42 de ani, când fiica ei nu avea decât 13 ani. Tatăl ei a murit la 30 de ani. Édith a fost crescută de sora ei mai mare, Lorette, destul de puternică încât să-i înlocuiască pe părinți, dar cu o fire depresivă. Viața lui Édith a fost un şir de catastrofe familiale. Poate asta a determinat-o să dea concursul pentru infirmiere şi să se specializeze în psihiatrie. În anii ’60, aceste specializări erau complet gratuite, iar cursanții erau remunerați. După ce a obținut diploma, Édith a lucrat trei ani la spitalul de psihiatrie din Uzès. În timpul unei călătorii în Bulgaria, într-o stațiune balneoclimaterică, întâlneşte pe plajă un bărbat frumos, atletic, care se cam plictisea. Îl cheamă Robert, şi-i spune imediat, fără să clipească:

— Se cam simțea nevoia de femei frumoase pe-aici.

O replică ce surprinde cât se poate de bine farmecul lui Robert. Direct, stângaci, irezistibil. Édith e frumoasă şi seducătoare, puțin distantă, sau mai degrabă timidă. La sfârşitul verii, când îşi iau rămas-bun, promit să-şi scrie. Robert locuieşte în Agen. Inevitabil, s-au îndrăgostit. În curând vine şi căsătoria. În 1974. Édith s-a mutat deja din Uzès la Agen, aflat în sud-vestul

Franței, „cel adevărat“, cum spune ea, cel unde se vorbeşte tare, prea tare uneori, şi unde viața e atât de plăcută. Găseşte un post de infirmieră la spital, dar nişte probleme la spate o împiedică să-şi mai exercite meseria. Medicii îi diagnostichează o endometrioză. Trebuie să se opereze. Încă o lovitură a sorții, nu chiar atât de gravă totuşi, fiindcă Robert conduce o fabrică de pantofi şi când iese din convalescență îi găseşte de lucru acolo.

Problema mai gravă însă e infertilitatea. Édith nu poate să aibă copii. Exclus. Totuşi, îi adoră, la fel ca Robert. Se gândesc imediat la adopție, dar în a doua jumătate a anilor ’70 acest demers nu e deloc uşor. Peste tot te loveşti de piedici administrative aproape de nedepăşit.

„I-am scris lui Simone Veil[3], îşi aminteşte Édith, fiindcă hotărâserăm să adoptăm un copil şi pentru asta ar fi trebuit să fim căsătoriți de cel puțin cinci ani. I-am cerut doamnei ministru o derogare. Ni s-a răspuns că în Franța nu se poate.“

3. Simone Veil era pe-atunci ministru al sănătății şi problemelor sociale, în timpul preşedinției lui Valéry Giscard d’Estaing.

Édith şi Robert se hotărăsc atunci să rezolve problema orientându-se spre o țară străină. Primesc o scrisoare prin care sunt informați că ar trebui să încerce în România.

„Pentru noi, îşi aminteşte Édith, era o țară apropiată din punct de vedere geografic şi cultural. Aşa că ni s-a părut imediat o idee excelentă. Am scris la consulatul francez de la Bucureşti. Voiam o fetiță cât mai mică.“

Funcționarii de la Bucureşti ne răspund destul de repede. Mai întâi trebuie să ne adresăm unui colegiu de avocați care va desemna un om al legii, unul aproape de pensionare. O să ne coste 1000 de franci, o sumă care azi ar fi echivalentul a 900 de euro. Mai e nevoie să îndeplinim o cerință specială, şi tipic românească: o pereche de cizme de piele pentru soția avocatului. Într-un fel, această pretenție pică bine, Robert lucrează în industria încălțămintei, aşa că nu-i e deloc greu să plătească onorariul în natură. Acest prim avocat se ocupă de inițierea formalităților, apoi îi predă ştafeta unei colege, Anastasia Coman, specialistă în drept internațional, mult mai pricepută în cazurile de adopție. Această femeie tânără şi energică îi avertizează imediat: nu e greu să adopți un copil, dar durează.

Suntem în 1979. Aşteptarea va dura doi ani. Doi ani lungi în care Édith şi Robert vor trece de mai multe ori de la speranță la dezamăgire. Administrația din România pare să se joace cu nervii lor. Li se confirmă că ar fi o fetiță la Alba Iulia care corespunde dorințelor lor, dar trebuie să aştepte actul de abandon din partea mamei, altfel nu se poate.

„Robert mi-a spus: «O să-ncercăm în Indonezia…», îşi aminteşte Édith. Dar în genul acesta de țări trebuie să semnezi hârtiile în alb, să dai banii dinainte, fără nici o garanție.“

Dificil şi periculos, fiindcă funcționarii indonezieni nu par de-ncredere nici măcar cât colegii români. Şi-apoi, într-o dimineață din 1981, sună telefonul:

„Eram la Nisa, deschideam poarta garajului. Am auzit telefonul sunând. Eram pe picior de plecare, dar Robert a urcat să răspundă. Ni se cerea să mergem în România. Aşa că am pornit imediat spre Bucureşti.“

Chiar şi azi, lui Édith îi e greu să descrie ce simțea în perioada aceea. Mai ales teamă, chiar dacă difuză. Frica de-a nu trăi o dezamăgire, încă una. Mai presus de toate, deşi nu îndrăzneşte să recunoască, e pe cale să facă un pas în necunoscut, deşi încă e vorba doar de premise, să depăşească o barieră nevăzută, cea care-o desparte pe această femeie care nu poate avea copii de statutul de mamă adoptivă. Robert îşi păstrează, ca-ntotdeauna, optimismul. E un om bătăios şi ştie să-şi ascundă sentimentele. E fericit. Poate cel mai fericit om de pe lume, atunci când urcă în avionul care-şi ia zborul spre capitala României.

„Am sosit la Bucureşti. Era foarte frig. Peste tot zăpadă, pe care femeile o dădeau la o parte cu lopata. Eram urmăriți permanent de doi tipi care nici măcar nu erau discreți. Stăteau la vreo zece metri de noi şi nu le scăpa nimic din ce făceam.“

În afară de clişeele despre România pe care le colportau ziarele străine, Édith şi Robert nu ştiu nimic despre țara şi societatea în care tocmai au ajuns. O imagine care le-a rămas în minte: tunurile blindatelor îndreptate spre avioanele care aterizează. Nimeni nu ştie la ce folosesc. Francezii nu pun întrebări. Bun-venit în țara dictatorului Ceauşescu. Pe străzile capitalei, aflate într-un veşnic şantier, femeile sunt cele care curăță gheața. Singurul lucru bun: majoritatea românilor pe care-i întâlnesc în acest scurt sejur

vorbesc franceza.

Vizita e planificată în cele mai mici detalii. Prima etapă, un hotel unde sunt cazate şi alte cupluri în căutare de adopţii. Apoi vor merge la un orfelinat. Un şoc teribil. Paturile aliniate, copiii din spatele zăbrelelor sunt imagini greu de suportat. Robert izbucneşte în plâns. Édith, care în meseria de infirmieră a învăţat să păstreze distanţa faţă de suferinţă, îşi ascunde mai bine emoţia. Totuşi, e impresionată până la lacrimi văzând aceşti copii care întind mâinile, închişi ca nişte animale.

A doua zi, Édith şi Robert iau trenul spre Alba Iulia, o căruţă care şuieră şi abia se târăşte, ca la 1900, compartimente cu scaune de velur roase şi locomotivă cu aburi. Seamănă cu o scenă din *Bestia umană*. Toată ţara miroase a cărbune. La ieşirea din Bucureşti, văd nişte ţărănci purtând pe cap batic colorat, călare pe nişte măgăruşi costelivi. Bărbaţii mână căruţe trase de boi sau de cai. Exact ca în Franţa dinainte de război.

Odată ajunşi la Alba Iulia, după o călătorie de câteva ceasuri, sunt conduşi direct la leagăn, o creşă pentru copiii mai mici de 5 ani. E o zi mohorâtă, când plouă, când ninge. Spre deosebire de orfelinatul din Bucureşti, din cine ştie ce motive, instituţia nu poate fi vizitată. Édith şi Robert stau într-un fel de sală de aşteptare. Directoarea, doctoriţa Mitea, vine într-un suflet după câteva minute. Se-ndoieşte de toţi şi de toate. Ţine să precizeze că fetiţa pe care o vor vedea are toate vaccinurile făcute şi e sănătoasă tun.

Apoi se deschide uşa. Apar doi copii. O fetiţă şi un băieţel. Se ţin de mână. Pe fetiţă o cheamă Maria, i se spune Măriuca, iar pe băieţel, Claudiu. Cu doi ani înainte, deşi foarte mică, Măriuca era să ajungă la spitalul de psihiatrie, din cauza unui defect de vedere. Un strabism din naştere care încă nu i s-a vindecat complet nici azi. Datorită doctoriţei Mitea, a făcut o operaţie pentru a-l corecta. Altfel, fetiţa abandonată ar fi ajuns într-una dintre cele mai sordide instituţii ale sistemului, un fel de lagăre ale morţii rezervate „anormalilor“ şi „nebunilor“. Puţini copii scăpau din astfel de locuri.

În ciuda tuturor greutăţilor, Măriuca a avut noroc. Când urma s-ajungă de la casa de copii la orfelinat, au apărut în viaţa ei această femeie şi acest bărbat. „Totul atârnă de un fir de aţă“, spune Marion astăzi, cu un zâmbet

şters.

Robert

„Eram nedespărţită de el. Uneori îi spuneam: «Când o să fim mari, o să ne căsătorim şi-o să avem unsprezece copii, ca să facem o echipă de fotbal.»“

Tatăl adoptiv al lui Marion: un bărbat care a contat enorm în viaţa ei. Stânca lângă care şi-a regăsit puterea de a merge mai departe, dar de care s-a şi lovit adesea. Un bărbat franc şi pătimaş: cel mai bine era să-l asculţi atunci când vorbea.

Robert Dagen s-a născut într-o familie de agricultori din Verteuil-d’Agenais, un ţinut frumos, înconjurat de coline. Este, aşa cum îl descrie Édith, „un adevărat bărbat din sud- vest“. Expresia desemnează un caracter ieşit din comun. Robert ştie să iasă în evidenţă. La sfârşitul adolescenţei, devine un băiat pe care colegii îl respectă fiindcă se impune prin fizic, dar şi prin talentul lui în sportul-rege în acel sud înflăcărat: rugbiul.

Familia mamei lui se trage din Vendée, o zonă profund catolică; originile se întrevăd în firea lui dură şi vulcanică în acelaşi timp. Dacă adăugăm că tatăl lui Robert este primarul comunist din Verteuil-d’Agenais, tabloul e aproape complet. Tuşa finală: tatăl venerat îl învaţă pe fiul său arta braconajului. În primele meciuri în care joacă Robert se înfruntă roşiii şi albaştrii, „comuniştii“ şi „cei de dreapta“. La petrecerile de după meci, spiritele se-nfierbântă inevitabil. Grea şcoală.

Robert joacă rugbi englez, în treisprezece, pe post de aripă, fiindcă aleargă foarte repede şi e un ghem de nervi. Talentul său excepţional pentru acest sport îl ajută să obţină performanţe la nivel internaţional. În Anglia joacă împotriva celor mai mari echipe ale balonului oval. Ciudată asemănare între părinţii lui Marion: un tată natural jucător profesionist de fotbal şi un tată adoptiv la fel de strălucitor într-un sport înrudit. Lui Robert îi plac atenţia publicului, frumuseţea jocului, combinaţiile surprinzătoare care-i dau avânt. Odată, pe când evolua la Toulouse, un fundaş grosolan i-a şters faţa cu crampoanele şi i-a spart buza de sus. L-au cusut pe loc şi s-a întors în luptă. Mai târziu, avea să-şi acopere cicatricea cu o mustaţă

subțire. Robert e foarte mândru de istorioarele acestea, pe care le povesteşte la aperitiv sau în timpul meselor îmbelşugate, demne de sud-vestul lui. Sportul acesta bărbătesc l-a călit şi i-a dat voința de a fi mereu exemplar. Mai ales față de fiica lui. Robert nu are probleme, nu are decât soluții. De fapt, îi e teamă de eşecuri, iar dispoziția lui se poate schimba cât ai bate din palme.

Cu prietenii şi colegii e foarte sociabil şi se face plăcut, dar uneori se enervează din nimic. Fire colerică, se înfurie atunci când e contrazis cât de puțin şi se poartă autoritar. În viața profesională, e intransigent, un adevărat şef: deține o fabrică de încălțăminte pentru copii. Are simțul afacerilor şi conducerii. Toată lumea îl apreciază pe directorul care vorbeşte tranşant şi se-nțelege bine cu toată lumea.

În 1975, când izbucneşte criza, proprietarii de fabrici din industria încălțămintei îşi mută afacerile în China sau în Maroc, un episod care va aduce multe pagube în sud-vest. La fabrica de încălțăminte a lui Robert, Housty, înainte de această cădere bruscă se produceau 6000 de perechi de încălțări pe zi, măsurile 19–34. În câțiva ani, producția a scăzut la zero. Şomajul face ravagii în regiune. Robert, care a rămas un luptător, înființează o societate de import-export. Afacerile nu merg aşa de bine cum se aştepta, aşa că hotărăşte să deschidă un cabinet de consiliere pentru întreprinderi. Curând, e recunoscut ca un foarte bun consultant şi nimeni nu se-ndoieşte de sfaturile şi experiența lui în domeniul economic. Pe vremea aceea, e deja căsătorit cu Édith, care îl ajută lucrând ca administrator, secretară şi contabilă.

Un astfel de bărbat nu putea să aibă decât o relație tumultuoasă cu fiica lui, al cărei caracter a devenit dificil odată cu intrarea în adolescență. Marion şi-a început viața într-un loc şi în nişte condiții care înăspresc personalitatea, sădesc neîncrederea şi te fac inflexibil. Un temperament pe care şi-l arată din plin în confruntarea cu Robert. Édith e opusul soțului său, iubitoare şi apropiată de fiica ei, gata mereu s-o consoleze şi s-o înțeleagă. De fapt, tatăl şi fiica adoptivă au acelaşi temperament dificil.

„Nu se putea vorbi cu el, îşi aminteşte Édith cu tristețe de toate crizele pe care le-au suportat amândouă, mai ales Marion, care îi făcea mereu în ciudă. Are aceeaşi grupă sangvină ca el… Asta spune multe!“

Violența aceasta care se instala uneori între copil şi adult nu şterge nimic din dragostea unui bărbat pentru fiica pe care şi-a dorit-o mai mult decât orice şi căreia i-a oferit totul. Şi Robert a fost fermecat atunci, în decembrie 1980. În primii ani după adopție, îşi blestemă munca, fiindcă-l ține departe de fiica lui, departe de micile gesturi de iubire paternă. I-ar fi plăcut să meargă s-o ia pe Marion de la şcoală, s-o ducă să facă sport, să-i cumpere cadouri. În loc de asta, merge din oraş în oraş, căutând noi piețe de desfacere, noi clienți, contracte care să-i dea un nou elan într-o Franță care se cufundă în marasmul economic provocat de prima criză petrolieră.

„Îşi iubea fiica mai presus de orice, continuă Édith, şi era foarte mândru de ea. Dar trebuia să se poarte sever. Aşa era el. Iar eu eram între ciocan şi nicovală."

Înainte de călătoria în România, Robert a suferit mult că nu putea să aibă copii. Paternitatea era un vis, iar întâlnirea cu Marion rămâne fără-ndoială cel mai important moment din viața lui. Dar nu e uşor să creşti un copil, nici pe departe. Măriuca, fetița care apare în fața lui împreună cu un băiat de-o şchioapă, Claudiu, ştie să-i intre în suflet cu drăgălăşenia şi cu ochii ei mari şi curați. Robert e topit, dar nu-şi dă seama că fetița care se caţără în poala lui poartă o rană vie. N-o să-nțeleagă de fapt niciodată cu adevărat. De altfel, o asemenea traumă poate fi oare împărtăşită?

Cu vârsta, caracterul acesta păcătos nu se estompează. Robert are uneori accese de paranoia. E gelos pe Édith şi se-nchide într-un fel de neîncredere față de cele două femei care îi sunt alături, soția şi fiica lui. O perioadă dificilă, despre care Marion nu păstrează amintiri plăcute:

„Mă-ntâlneam deseori pe ascuns cu mama. Dacă se întâmpla să-şi dea seama că am vorbit, făcea o criză. La un moment dat, a hotărât să nu mai vorbească cu noi. A mâncat zile-ntregi singur, s-a îndepărtat complet."

Robert cel pătimaş crede că Marion, fiica lui mult-iubită, o preferă acum pe Édith. În ciuda educației sportive, fostul jucător de la Toulouse n-a ştiut să-şi țină în frâu caracterul hipersensibil la orice mărunțiş. A murit relativ devreme, în 2013. Avea 78 de ani. După ce a supraviețuit unui triplu pontaj şi unei hemoragii, internaționalul de rugbi a fost înfrânt de un cancer generalizat.

Cel de-al treilea bărbat

Viața lui Marion, destinul ei, luptele pe care le duce astăzi nu pot fi înțelese dacă lăsăm deoparte prezența unui bărbat pe care nu l-a întâlnit şi nu l-a văzut niciodată, nici măcar de departe, dar care domină partea întunecată din viața ei: Nicolae Ceauşescu. Fără-ndoială că pe când era copil i-a auzit vocea autoritară la postul public de televiziune, dar nu-şi aminteşte nimic despre asta. Fără-ndoială că i-a cântat osanale, i-a repetat maximele şi i-a sacrificat momente prețioase din copilărie. Dar nici de toate astea nu-şi aminteşte.

Marion s-a născut forțat, într-un regim dictatorial pe care mulți specialişti îl califică drept național-comunist. Aluzia fățişă la hitlerism plasează România lui Ceauşescu în categoria de neinvidiat a regimurilor care au făcut omenirea să regreseze. Această moştenire, chiar dacă pare să se fi şters din memoria celor care au trăit-o, apasă ca o povară, pe care o duci în spate mergând şontâc şi zbătându-te să scapi din legături nevăzute. Marion n-a descoperit încă toate resorturile violenței acestui stat, încercând să înțeleagă sistemul totalitar – ceea ce va face poate multă vreme de-acum înainte.

Strădaniile de a închipui suferințele Anei, abandonată de Nicolae, copilul răsfățat al regimului, adopția şi Revoluția română care a fost pentru ea un fel de big bang emoțional cer un mare efort intelectual. Mai întâi, trebuie să vorbim despre acest individ: Nicolae Ceauşescu.

Bucureştiul poartă şi astăzi stigmatele nebuniei lui. La capătul Bulevardului Unirii, cel mai lung din Europa, cu ai săi trei kilometri de fațade trufaşe, se găseşte Palatul Parlamentului, aşezat pe ceea ce a fost înainte Dealul Spirii. Totul e nou sau aproape nou în acest decor baroc, fiindcă gigantica clădire a fost construită sub domnia Geniului Carpaților. Artera se numea pe vremuri Bulevardul Victoriei Socialiste. Palatul, în stil neoclasic, greoi, a fost botezat modest Casa Poporului. Un simbol al nebuniei unui conducător şi a regimului pe care-l întrupează.

Casa Poporului e o clădire de douăsprezece etaje, având 270 m lungime, 240 m lățime şi 48 m înălțime. Cifre amețitoare. Broşurile turistice spun că fundația se află la 15 m adâncime. E una dintre cele mai impunătoare clădiri din lume. Atunci când Nicolae Ceauşescu ordonă construirea ei, trebuie rasă o mare parte din centrul istoric al Bucureştiului. Un întreg cartier e înghițit de excavatoare, o istorie bogată distrusă de şenilele maşinăriilor. Un stadion, mai multe biserici, mănăstiri şi sinagogi dispar. E mobilizată o bună parte din economia românească. Totul, de la materialele brute până la candelabrele de cristal, e exclusiv românesc. Marmura din pardoseala sălilor luxoase, demne de Versailles, şi a imenselor culoare provine din producția națională, chit că s-a creat o penurie pentru cimitirele din țară… La ridicarea Casei Poporului au lucrat 600 de arhitecți şi, pe şantier, 20 000 de muncitori în mai multe schimburi. Alte cifre, mai puțin impresionante, dar mai înspăimântătoare, reflectă o realitate umană: 320 000 de expulzări de locuitori din centrul oraşului, 3000 de decese din cauza frigului şi malnutriției legate de pregătirea terenului pentru această monstruoasă construcție. Nebunie, delir de grandoare, nenumărate calificative au fost folosite pentru a descrie acest monstru arhitectonic.

Casa Poporului este astăzi sediul Parlamentului român, format din Senat şi Camera Deputaților. Totuşi, clădirea poate să găzduiască şi alte manifestări. Statul român organizează acolo conferințe, aripa vestică adăposteşte Muzeul Național de Artă Contemporană. Turiştii apreciază acest obiectiv. Trebuie spus că în fiecare colțişor de birou, în spatele fiecărei coloane monumentale se ascunde umbra celui numit Dunărea gândirii.

Enciclopediile spun că Nicolae Ceauşescu s-a născut pe 26 ianuarie 1918 la Scorniceşti, în județul Olt, într-o familie de țărani săraci, care aveau zece copii. La vârsta de 11 ani, pradă violenței unui tată alcoolic care-l bate, fuge din sat şi pleacă la Bucureşti. Viitorul Conducător al României nu este în aceşti ani ’20 decât un băiețandru maltratat, ucenic de cizmar. Locuieşte la sora lui mai mare şi comite tâlhărie după tâlhărie. Numele lui figurează în mai multe rapoarte ale poliției. Parcursul lui e destul de greu de stabilit, fiindcă trebuie să jonglezi cu adevărurile oficiale şi cercetările mai recente ale biografilor. Oficial, Ceauşescu devine, încă din adolescență, un agitator în toată regula, unul dintre acei militanți antifascişti pe care autorii de

legende comuniste îi apreciază atât de mult. Pare sigur azi că în închisoare a intrat din cauza unor delicte de drept comun şi că acolo s-a întâlnit cu adevăraţii comunişti. Suntem în 1939, în România se instalează fascismul. Nicolae o întâlneşte pe Elena Petrescu, viitoarea lui soţie şi celălalt tartor al regimului, care-l va însoţi în faţa plutonului de execuţie.

La începutul celui de-al Doilea Război Mondial, România condusă de Carol II e întoarsă cu faţa spre Europa Occidentală şi cu spatele la tânăra Uniune Sovietică sub conducerea lui Stalin. Pe plan intern, o mişcare fascistă, Garda de Fier, seamănă dezordinea, încât regele cere arestarea şi executarea şefului ei, Corneliu Zelea Codreanu. Alianţa cu marile puteri din Occident, în special cu Regatul Unit şi cu Franţa, va transforma România, prin jocurile pactului germano-sovietic, într-unul dintre duşmanii pe care Reichul consideră că trebuie să-l răpună. Ţara e împărţită între Stalin, care a înaintat în Moldova, şi Hitler, câştigătorul campaniei din 1940. Regele e dat jos de Garda de Fier. Cel care preia puterea, Ion Antonescu, se angajează de partea Germaniei naziste împotriva lui Stalin, în timp ce Pactul Ribbentrop-Molotov e definitiv rupt.

Abia în 1944 rezistenţa română, condusă de fiul regelui mazilit, Mihai I, îl dă jos pe Antonescu. România trece atunci în tabăra ţărilor care intră în război împotriva Germaniei.

În martie 1945, în urma noii redistribuiri teritoriale internaţionale, România ajunge în mâinile comuniştilor. Printr-o lovitură de stat manevrată de Stalin, comuniştii se infiltrează în sânul puterii de la Bucureşti. Până în decembrie 1947, tânărul rege Mihai luptă cu această nouă forţă, coabitând în acelaşi timp cu ea, dar până la urmă este obligat să abdice. Este proclamată Republica Populară Română.

În timpul războiului, Ceauşescu are soarta multor combatanţi pentru seceră şi ciocan. În 1940, e arestat şi închis; după trei ani e transferat în lagărul de la Târgu Jiu, unde îl întâlneşte pe Gheorghe Gheorghiu-Dej, care-l ia sub aripa sa. O întâlnire capitală pentru destinul viitorului dictator, fiindcă Gheorghiu-Dej îl propulsează în anii următori în cele mai înalte funcţii ale guvernului României. Ocupând mai multe funcţii de ministru, Ceauşescu urcă în paralel ierarhia de conducere a aparatului comunist, până când ajunge numărul doi în Partidul Muncitoresc Român, adevăratul stăpân

al țării. În martie 1965, după moartea lui Gheorghiu-Dej, devine secretar general al partidului. Instalarea sa la putere va fi marcată de două acte simbolice: Partidul Muncitoresc devine Partidul Comunist Român, iar Republica Populară devine Republica Socialistă România. Sunt schimbări importante, fiindcă denotă caracterul extrem de conservator al regimului. În vremuri în care comunismul cunoaşte o deschidere, după raportul Hruşciov, care denunță crimele lui Stalin, extrem de conservatorul Ceauşescu îşi extinde puterea asupra altor funcții-cheie ale statului, până când devine preşedintele republicii. În 1974, deține toate titlurile şi toate funcțiile. Această putere, pe care o împarte cu soția lui, Elena, e la momentul respectiv deplină.

Sub conducerea lui Ceauşescu, România a intrat în epoca a ceea ce istoricii numesc național-comunism. După epoca răzbunării combatanților şi partizanilor comuniști, de la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial, urmată de stabilizarea regimului în anii ’50, venirea la putere a cuplului Ceauşescu marchează o turnură radicală spre un comunism dur, inspirat mai mult de revoluția chineză sau chiar de Coreea de Nord decât de Uniunea Sovietică. Titlul de Conducător pe care şi-l ia este, paradoxal, acelaşi cu cel folosit de Antonescu în timpul dictaturii fasciste din anii războiului. Cizmarul a devenit Dunărea gândirii, Geniul Carpaților, cel căruia nu-i mai scapă nimeni. Între timp, România s-a umplut de lagăre şi închisori, care, se ştie, aveau condiții de detenție extreme. Media aservite regimului nu mai contenesc cu osanalele la adresa „cârmaciului“, până când adulația şi ridicolul devin regula. Familia Ceauşescu a pus mâna pe putere, la propriu. Nicu, fiul mai mare, e numit în înalta funcție de prim-secretar al tineretului comunist. Ceilalți copii nu vor ieşi la rampă, dar un întreg clan a preluat frâiele puterii.

Restul lumii priveşte România comunistă cu multă bună- voință. Uneori are momente de strălucire, de exemplu cel în care Nadia Comăneci, în 1976, obține trei medalii de aur la gimnastică la Jocurile Olimpice de la Montréal. Nicolae Ceauşescu rămâne un fin tactician şi un om de o inteligență remarcabilă pe planul relațiilor internaționale. În plin Război Rece, reuşeşte să nu fie un aliat fidel al URSS-ului. Nu participă la invadarea Cehoslovaciei şi păstrează distanța față de Moscova. Această

poziție singulară îi atrage onorurile lui De Gaulle şi Nixon, care în 1968 vor veni pe rând în vizită la Bucureşti, în timp ce în ţările lor tineretul fierbea. Vor urma Begin, Sadate, coreeanul Kim Ir-sen. Nu cumva mai-marii lumii, frecventabili sau nefrecventabili, vin la Bucureşti ca să vorbească cu Moscova, pe furiş, fără să-şi întineze diplomația? E o întrebare care s-a pus deseori, iar astăzi pare sigur că legăturile dintre regimul Conducătorului şi fratele mai mare sovietic n-au fost niciodată mai bune decât sub conducerea lui. România ar fi fost mai mult un stat-tampon cu care puteai să te ai bine. Trebuie spus că în primii ani de la venirea la putere a lui Ceauşescu au avut loc o deschidere şi o anumită liberalizare a raporturilor în sânul societății. În comparație cu epoca lui Gheorghiu-Dej, mecanismele puterii şi economiei cunosc o mai mare flexibilitate. Dar două vizite de stat, în China şi în Coreea de Nord, îl vor convinge pe tiranul român să treacă la înăsprirea regimului. Va încerca nici mai mult, nici mai puțin decât să copieze modelul nord-coreean şi să creeze un om nou comunist. O societate nouă. Să şteargă cu buretele trecutul. Acesta este momentul când comunismul românesc, în intenție internaționalist, cunoaşte cu adevărat naționalismul, după modelul celui din Coreea de Nord. Conştient că poporul respinge, în marea sa majoritate, puterea, Ceauşescu îşi ia ca aliați mari oameni din vechime care s-au aflat la cârma țării sau au contribuit la faima ei. Pentru a-şi susține puterea, invocă toate figurile eroice din istorie, de la Ştefan cel Mare la Mihai Viteazul, din Antichitate până la glorioasa rezistență comunistă. Puterea asociază denumirile oraşelor mari cu denumirile lor antice, pentru a demonstra că dacii, strămoşii românilor, sunt încă prezenți prin această moştenire glorioasă. Dacă, aşa cum spune istoricul marxist Louis Althusser, o ideologie este un ansamblu de reprezentări, atunci clica lui Ceauşescu a înțeles perfect cum funcționează această teorie. Dar românii nu sunt aşa de uşor de păcălit şi nu pierd nici o ocazie să facă glume pe seama acestui regim.

Casa de copii

„Imediat ce-am mai crescut puțin, mi-am dat seama că n-aveam nici o fotografie cu mine bebeluş, nici o urmă a vieții mele dinainte, existența mea de până la 4 ani dispăruse în neant. Ce senzație de vid! Un vid care mă devoră, pe care nu reuşesc să-l uit, o prăpastie întunecată.“

Prima fotografie i-au făcut-o părinții adoptivi. Un portret, primul din viața ei. Amintirile, cele pe care le păstrezi cu dragoste şi la care te întorci cu drag câteva clipe, încep pentru ea abia cu această fotografie.

„Mă uit la fetița aceea palidă, îmbrăcată într-un costumaş de lână maroniu, stând pe o canapea de culoare închisă, continuă Marion. Are capul oval şi e tunsă chilug. Pare tristă, de altfel totul e trist: hainele, încăperea din jur, privirea ei. Privirea aceea mă impresionează, fiindcă nu minte şi nu trişează, e o privire rănită. De ce nu e jucăuşă, veselă, luminoasă, zâmbitoare? Cum se poate ca la vârsta ei fetița aceea să nu exprime nimic? Am ținut mereu ascunsă fotografia asta, am refuzat mereu s-o privesc în ochi, să-i recunosc suferința, nu pot s-o iubesc, s-o consolez, s-o iau în brațe pe fetița sălbatică şi nevinovată.“

Fotografia aceea e o întâlnire față-n față cu ea însăşi. O reîntoarcere obligatorie, vertiginoasă la începutul drumului.

În 2014, Marion vizitează leagănul de la Alba Iulia. Taxiul se opreşte. Îi plăteşte şoferului cursa şi păşeşte pe trotuar, ezitând. Bine-nțeles, încă nu-şi aduce aminte de nimic. Nu-i spune nimic clădirea aceea care seamănă cu o şcoală primară banală, aflată acum în şantier. În curs de renovare. De la căderea regimului comunist, nu mai sunt copii între zidurile ei.

Zidurile sunt acoperite de schele, într-un colț se învârte o betonieră. Din când în când, în cadrul ferestrei apare o față pătată de soare care aruncă o privire spre tânăra care trece de grilajul şantierului. În câteva săptămâni, nu va mai rămâne decât structura de beton din ceea ce a fost casa de copii unde Ana a lăsat-o pe fiica ei, Măriuca, în 1976. Iat-o aici, după treizeci de ani, făcând temătoare câțiva paşi de-a lungul fostei incinte. Nu i se citeşte nimic

pe față.

„În copilărie, şopteşte Marion privind fix spre o uşă, eram foarte marcată de semnele de hospitalism[4] pe care le vedeam la colegii mei. Mi-au rămas în minte ca nişte copii de o tristeţe sfâşietoare, privind temători departe, în gol. Şi eu aveam stereotipuri, mă legănam, nu dormeam bine, nu puteam să fiu atentă şi mă temeam de orice «plecare». Cea mai puternică amintire e absența iubirii, a afecțiunii, a prezenței şi privirii adulților.“

4. Stare depresivă, tulburare afectivă profundă întâlnită la copiii care au fost despărțiți prea devreme de mama lor.

Deodată țâşnesc amintirile. Marion se stăpâneşte. Nici o emoție palpabilă. Intră pe ceea ce era înainte unul din culoarele instituției. Dintr-o țeavă de canalizare picură apă. Fiecare pas scrâşneşte în moloz. Ici şi colo se vede câte-o cărămidă ieşind din zidul cu tencuiala căzută.

„Tot timpul se-auzeau țipete. Era oribil.“

Apoi urmează tăcerea. Marion nu mai spune nimic. Preferă să se refugieze în spatele vocabularului psihologic pe care-l foloseşte în munca sa de cadru socio-educativ. Termeni de specialitate care nu-şi au locul aici. Din frământările ei nu răzbate nimic la suprafață. Totuşi, cum va mărturisi mai târziu, are un moment de vertij.

După căderea dictatorului imaginile filmate la acest leagăn se răspândesc în întreaga lume. Alertate de asociațiile pentru ajutorarea orfanilor, televiziunile îşi trimit reporteri la fața locului în acest univers concentraționar – nu, nu este un termen prea dur. Ochii de sticlă ai camerelor de luat vederi îi privesc rece pe copiii aceia traşi la față şi cu oscioarele proeminente prin pielea palidă. Toți numai piele şi os, o privelişte greu de suportat. Imaginile seamănă izbitor cu cele din lagărele naziste. Când şi când, un voluntar sau o infirmieră le şterge firişoarele de salivă care li se preling din gură. Cu toții privesc în gol. Jurnaliştii, care nu-şi arată emoția, spun cu răceală că aceşti copii au fost victimele transfuziilor de sânge infestat cu HIV. Când un copil murea, era îngropat în secret şi se spunea că suferea de colici sau de pneumonie. Evident, acestea sunt cazuri extreme… dar cât se poate de reale. Aproape peste tot, trimişii speciali văd paturi cu zăbrele, copii pe jumătate ascunşi sub pături de lână, legănându-se

fără oprire. Adesea, ochii lor negri au o privire ciudat de fixă, ca un semn de întrebare la adresa întregii omeniri. Aceşti copii distruşi nici măcar n-au fost hrăniţi cum se cuvine. Édith îşi aminteşte că directoarea casei de copii de la Alba Iulia i-a mărturisit că laptele sugarilor era amestecat cu ceai. Marea majoritate a copiilor pe care-i descoperă reporterii nu vor fi niciodată adoptaţi. Marion a avut noroc, cum recunoaşte chiar ea. Pe măsură ce înaintează printre zidurile casei de copii de la Alba Iulia, imaginile i se strecoară din nou în minte, tot mai clare.

„Imediat ce se ivea vreo ocazie, spune ea, şi noi, copiii, rămâneam singuri în sala mare, mă repezeam la fereastra slab luminată şi mă uitam pe geamul înnegrit. Totul părea decolorat, deşi afară era soare şi senin. Clădirea în care stăteam eu dădea spre un maidan plin de noroi sau de praf, când era vreme bună. Când ploua, îmi găseam refugiu privind cum şiroieşte apa pe fereastră, deşi cadrul ei era vopsit într-o culoare oribilă. Mă uitam în zare, pierdută în gânduri, la lumea aceea care mi se părea atât de rece. Vedeam blocuri cenuşii, coşcovite, cu ferestre fără geamuri prin care sufla vântul şi uşi deschise în gol.“

În memoria lui Marion, totul rămâne cenuşiu, chiar şi verdele cel mai crud al copacilor. Pare să trăiască într-un univers jalnic în care se amestecă plictiseala copiilor ce rătăcesc de colo-colo şi suferinţa cruntă a celor care-şi petrec aproape tot timpul în patul cu zăbrele. Vede un culoar rece şi fără sfârşit. Gemetele, plânsetele, mârâielile şi rugăminţile zadarnice pentru ceva de mâncare devin insuportabile.

„Din cauză că nu era suficient personal, trăiam în nişte condiţii mizere, de multe ori stăteam înghesuiţi în încăperea centrală şi ne petreceam majoritatea timpului în paturile cu zăbrele. Iarna, camera era luminată de un bec chior. Mirosul de urină era de nedescris, îţi tăia respiraţia.“

Toţi aceşti copii, micii tovarăşi ai lui Marion, erau tunşi chilug, din cauza păduchilor. Mulţi dintre ei au rămas cu grave sechele mintale sau psihice, de nevindecat, din cauza lipsei îngrijirii şi medicamentelor.

„Dimineaţa devreme, continuă Marion, auzeam cum îngrijitoarele împing uşa culoarului, cărând o găleată uriaşă cu lapte îndoit cu apă sau cu ceai şi un coş cu pâine râncedă. Copiii care nu aveau probleme atât de grave, ca mine, îşi aşteptau nerăbdători micul dejun la capul patului. Imediat ce se

deschidea uşa, scârţâitul balamalelor ne anunţa că a sosit. Ne năpusteam spre îngrijitoare cu mâinile întinse, ca nişte sălbatici. Erau imediat depăşite de asaltul copiilor înfometaţi, aşa că ne alungau cu brutalitate până ne umpleau bolurile. După ce ne potoleam foamea, în dormitor se lăsa din nou liniştea. Mi-aduc aminte de toaletele care semănau cu o bancă uriaşă cu găuri din loc în loc. Ne duceam la veceu mai mulţi copii deodată, însoţiţi de o îngrijitoare.“

În anii aceia pierduţi în neant, Marion nu primeşte nici minima educaţie. Nu învaţă nici să citească, nici să socotească. Foarte puţine infirmiere au răbdare să se joace cu copiii. Élisabeth Blanchet, fotografă şi jurnalistă care descoperă orfelinatele lui Ceauşescu în 1989, îşi aminteşte de micuţii care se ţineau ciorchine după ea. Se întâmpla la Popricani, în nordul României:

„Pentru că le dădeam atenţie unora dintre copii şi ei nu erau obişnuiţi să primească afecţiune, se agăţau de mine şi mă ciupeau până când îmi făceau răni. Nu ştiau ce înseamnă atingerile. Am avut coşmaruri ani întregi din cauza asta.“[5]

5. În documentarul *L’Enfant du diable*, de Ursula Wernly Fergui.

Orfanii din vremea lui Ceauşescu nu ştiau nimic despre mângâieri şi alte gesturi de tandreţe, erau obişnuiţi doar cu ceilalţi copii. Una dintre rarele activităţi în care învaţă ceva sunt cântecele, rugăciunile şi poeziile în cinstea Geniului Carpaţilor. Şi nici măcar nu participă toţi la aceste momente patriotice.

„M-am tot gândit, spune Marion, la fetiţa aceea cu părul scurt şi blond, pe care o numesc «fetiţa păianjen». Destul de înaltă pentru vârsta ei, cu strabism convergent, care stătea întinsă în patul cu zăbrele cenuşii sau gălbui, prea mic pentru ea, complet abandonată, suportând în fiecare zi ura şi răutatea supraveghetoarelor. Figura, privirea, gemetele, suferinţa şi handicapul ei m-au marcat pentru totdeauna. Singurul meu refugiu, singura mea metodă de supravieţuire a fost să mă legăn în pat, lovindu-mă cu capul de barele din colţ, să mă legăn singură, fiindcă nu venea nimeni să mă ia în braţe.“

Noaptea, Marion se lasă purtată în lumea viselor. Nici un dictator, nici un regim, oricât de feroce, nu poate să distrugă imaginaţia copiilor. Doarme

prost şi îşi închipuie zilele senine pe care o să le trăiască dacă tatăl şi mama ei se vor întoarce. Într-un sens, există şi o parte bună atunci când nu-ţi cunoşti părinţii. Poţi să imaginezi şi să visezi tot felul de lucruri despre familia ta. Adesea, Marion inventează nişte părinţi tineri şi frumoşi, eroi fără seamăn. Mai târziu, când e deja adolescentă, are un vis ciudat pe care şi-l aminteşte foarte bine. Toate frământările acestea nu au dispărut nici azi, după treizeci de ani. Angoasa dinainte să adoarmă.

„Stau în balconaşul unei clădiri noi care străjuieşte o vale frumoasă, care mi-a apărut de mai multe ori în vis. Uitându-mă pe fereastra balconului, pot să privesc valea, dar nu o fac. Sunt aşezată pe jos, sună telefonul. La capătul firului, văd pe cineva, o femeie pe care n-o recunosc. Are cam patruzeci de ani, e foarte distinsă, are părul blond şi poartă un taior într-o culoare vie. Stă în picioare şi îmi spune: «Sunt mama ta, ce mai faci? O să ne revedem curând…» Visul ăsta mi-a dat speranţă, blândeţe, frumuseţe şi un ideal feminin de mamă.“

În prima copilărie, lui Marion îi place mult să se refugieze, noaptea, sub pat. Întinsă pe podea, în siguranţă, îşi imaginează dialoguri ale unor personaje inventate tot de ea. Nici unul nu seamănă cu cei câţiva adulţi pe care i-a întâlnit până atunci. Dialogurile continuă la nesfârşit, şi totuşi sunt minunate. Într-o seară de iarnă, momentul acesta de bucurie e întrerupt de o îngrijitoare.

„Vine într-un suflet, povesteşte Marion, cu paşi precipitaţi şi tocurile ţăcănind pe culoar, şi deschide uşa dormitorului. Se iveşte o lumină slabă. Mă uit lung la îngrijitoare, moartă de frică. Simt cum totul în jur îngheaţă. Nu mai gândesc şi nu mai mişc. Nu pot să fug, mi-e prea teamă. Femeia asta, de vreo 40 de ani, cu părul negru-închis prins într-un coc impunător la baza cefei, cu ochii căprui şi tenul destul de închis, pare foarte hotărâtă. Inspectează toată încăperea. Are o privire plină de furie, de răutate. Teroare. Vede că nu sunt în pat şi mă înhaţă cu putere de braţ. Toţi ceilalţi copii s-au trezit şi nu-ndrăznesc să se mişte. Simt pe frunte o picătură de sudoare, care-mi alunecă pe gene şi îmi cade în ochi. Mă ustură, dar nu schiţez nici un gest, atât mi-e de frică. Am senzaţia că sunt înfăşurată într-un văl negru. Femeia mă apucă de mâini, mă trage spre ea şi mă fixează cu privirea. Apoi îmi dă jos pantalonii şi bluza de pijama şi chiloţii. Stau în picioare, goală

puşcă. Tremur din tot corpul meu plăpând, de sperietură şi de frig. Femeia mă stâlceşte în bătaie cu biciul.“

În fostul leagăn, loviturile de ciocan şi huruitul betonierei s-au oprit. Muncitorii sunt în pauza de prânz. E deja foarte cald. Marion îşi ascunde privirea în spatele ochelarilor de soare. În astfel de momente, fața i se încordează dintr-odată. Nu spune decât: „Hai să mergem!“

Abandonul

În maşina care rulează spre centrul oraşului Alba Iulia, Marion spune zâmbind trist:

„M-am născut înainte de termen, la şapte luni, cu un strabism divergent la ochiul stâng. Am avut mare noroc, fiindcă directoarea leagănului, o doctoriță foarte bună, comunistă convinsă, a făcut tot ce-a putut ca să fiu salvată, adoptată, mai mult ca sigur fiindcă eram o fetiță drăguță.“

Priveşte gânditoare fațadele caselor zugrăvite în alb şi roz.

De ce a fost aleasă? Întrebarea aceasta nu-i dă pace. Sute de alți copii n-au fost selectați. Şi-au dus întreaga viață crucea. Regimul practica eugenismul, considerând că toți copiii cu handicap sunt nişte paria, care trebuie eliminați sau izolați. Atunci de ce tocmai ea? Fără-ndoială, fiindcă era aptă pentru adopție, adică sănătoasă, şi persoana căreia i-a încredințat-o Ana, mama ei biologică, a ales s-o salveze. Destinul atârnă întotdeauna de un fir de ață.

Marion s-a străduit multă vreme să afle adevărul despre abandon. Aproape treizeci şi şapte de ani. Ca să-nțeleagă ce s-a-ntâmplat în primele clipe după ce s-a născut, a trebuit să meargă înapoi pe firul propriei vieți.

Ani la rând, având încredere în ce le spusese părinților ei adoptivi directoarea leagănului din Alba Iulia, a crezut că Ana a murit la scurt timp după naştere. Să spui despre cineva că a murit ca să scapi de întrebările stânjenitoare era o tactică destul de frecventă în România sub dictatura comunistă.

Pe 16 iulie 1976, e o vară toridă, care parcă apasă greu peste dealurile acoperite de grâne aurii şi de pajişti roşiatice în soare. Pentru țăranii care lucrează în cooperativele de stat se anunță deja sezonul de cules. În curând va fi vremea pentru seceriş.

Aşa cum se întâmpla adesea în anii aceia în România, proprietara camerei în care stă Ana locuieşte în cealaltă cameră din apartament. Bucătăria e comună, la fel veceul şi baia. Toate ar trebui renovate, dar de

unde bani pentru muncitori care să refacă faianța, să repare instalațiile care curg şi să dea o zugrăveală? Proprietara, o chitră, nu vrea să cheltuiască nimic, nici măcar pentru minime reparații. Ana e nevoită să trăiască în condițiile acelea precare.

Mama lui Marion nu ştie nimic despre îngrijirea copiilor, despre cum se comportă o mamă cu micuțul ei abia născut. Nu vede decât sânge şi o ființă plăpândă care se zbate şi plânge. Cordonul ombilical încă nu i-a fost tăiat. Marion abia se agață de viață, cum se spune, dar are noroc, o stea păzitoare pe cerul ei fără stele. O femeie, o călugăriță, va juca un rol decisiv în acele prime clipe de viață. Se numeşte Julieta, poartă haine călugăreşti şi vine de la mănăstirea Râmeț să facă voluntariat la Spitalul de urgență din Aiud. Julieta e o infirmieră extraordinară. Mănăstirea de care aparține se găseşte în valea Geoagiu, nu departe de Aiud şi de Teiuş. Clădirile, străjuite de turnuri circulare cu acoperişuri mari şi ascuțite, cu țiglă roşie, datează din secolul al XIV-lea. În depărtare, în peisajul sălbatic, se ridică falezele de calcar ale Munților Trascău, albe şi cu grote scobite în ele. La Râmeț se află moaştele Sfântului Ghelasie. Capul lui, aşezat într-un sicriu de lemn, face minuni. Numele Râmeț vine de la izvorul cu apă potabilă de sub altar. Oamenii din zonă îl numesc „izvorul tămăduirii“ şi cred cu tărie în puterile lui. În mănăstire se găsesc fresce de mare valoare.

Oare Julieta s-a rugat la Sfântul Ghelasie s-o salveze pe Marion? Probabil, fiindcă prima problemă cu care se confruntă copiii născuți prematur în România e chiar România. Un stat în care sănătatea e la pământ. Un regim în care curentul se opreşte mereu, generatoarele mai mult nu funcționează, iar medicii sunt blazați. În aceste condiții, e o minune dacă reuşeşti să ții un copil în viață în incubator.

Julieta va fi naşa lui Marion, pentru că va insista ca fetița să fie botezată în credința ortodoxă curând după naştere. Va fi chemat pe ascuns un preot. Comunismul lui Ceauşescu nu se preocupă prea mult de religie, dar în cazul unei mame tinere e mai bine să păstrezi discreția. Julieta e, de altfel, singura care vine s-o viziteze pe Ana şi s-o încurajeze puțin. Nimeni din mica ei familie nu trece să afle ce face. Bunicii nici măcar nu ştiu. Ana trăieşte această naştere ca pe o ruptură de viața ei dinainte, o trecere de la o viață care s-ar fi putut îmbunătăți la ceea ce, în societatea românească a vremii,

seamănă cu o izgonire. Cum să se ocupe de fetiță? Ana n-are nici cea mai mică idee. Deocamdată, se odihneşte şi alăptează cum poate. Ce simte pentru bebeluşul acesta care a intrat în viața ei? Nu-ndrăzneşte să răspundă. E o întrebare grea pentru o mamă aşa de tânără. Într-o zi, o infirmieră pe care-o întreabă ce să facă în continuare, o repede:

— N-ai decât s-o abandonezi. E o creşă la Alba Iulia. Acolo sigur o să-i fie mai bine decât cu tine. Şi tu o să poți să-ți vezi de viață.

„Faceți copii, se ocupă statul de ei.“

Toată lumea ştia fraza asta în anii aceia în care dictatorul încerca să croiască un om socialist nou, după modelul împrumutat din Coreea de Nord sau din China. Deocamdată, Ana se ocupă de bebeluş, îl hrăneşte la sân, chiar dacă e slăbită. Totuşi, în octombrie situația se complică. Pe de o parte, trebuie să se întoarcă la şcoală şi să încerce să păstreze fetița lângă ea, dar starea de sănătate i se înrăutățeşte. În curând, nu mai poate să se-ngrijească de bebeluş. La spital, i se prescrie un prim set de analize, aşa că e nevoită să se despartă de fetiță. Nici nu se pune problema s-o roage pe mama ei să se ocupe de copil. Imposibil să găsească alt ajutor. Va trebui s-o dea la creşă. Măcar pentru o vreme.

Pe 15 octombrie, vin de la laborator primele rezultate. Nu se întrevede nimic bun, doctorii suspectează că e vorba de un cancer. Leucemie, ținând cont de starea extremă de slăbiciune a Anei. Dar încă nu e nimic sigur. Al doilea set de analize. Mica Maria rămâne la creşă, iar când Ana vrea s-o vadă, s-o atingă şi s-o ia în brațe, nu i se dă voie. Nu se poate să ia contact cu o persoană bolnavă. Într-o zi, directoarea instituției îi spune:

— Copila dumneavoastră suferă de strabism sever, o vom opera. Reveniți mai târziu.

Ana încearcă să-nțeleagă, să pună câteva întrebări, dar în fața funcționarilor din România n-ai ce să discuți. E prima dată când îşi pierde copilul.

Când se întoarce la spital, i se explică doar că are o formă gravă de cancer, fără alte amănunte. Cum să se descurce cu boala asta din cauza căreia o să moară cât de curând şi cu situația ei financiară şi socială dezastruoasă? „Se ocupă statul…“, cuvintele stăpânului României îi răsună din nou în minte.

Într-o dimineaţă de octombrie, se trezeşte, se-mbracă şi pleacă, fără să ia micul dejun. Gazda nu-i pune nici o întrebare şi o priveşte lung cum se-ndepărtează pe lângă zidul căii ferate. Leagănul din Alba Iulia nu e foarte departe. Şi vremea e frumoasă, pentru o zi de toamnă. Totuşi, o să vină şi iarna, rece şi nemiloasă, ca toate iernile din România, mai ales pentru cei săraci şi năpăstuiţi. Când ajunge aproape de orfelinat, Ana ezită. De zile bune i se tot învârte un gând prin minte. Să-şi abandoneze copilul. Şi-apoi să moară. Mica Maria va fi cu siguranţă mai fericită decât alături de o mamă singură, roasă de cancer.

Când se deschide uşa biroului directoarei, i se pare că totul se prăbuşeşte. Vorbeşte mult cu doctorița Mitea, singura care pare s-o înţeleagă. Dialogul e direct:

— Nu uita că eşti bolnavă şi că n-ai unde să stai. Oricum, o să dureze până o să poţi s-o iei înapoi pe fetiţă. Trebuie să-ţi dai acordul să poată fi adoptată. Cred că e cel mai bine pentru ea. Sunt cupluri care nu pot să aibă copii, în Vest, în Franţa, şi caută copii. Au mulţi bani şi o să-i dea fiicei tale o educaţie de o mie de ori mai bună decât ai putea tu să-i dai.

Ana simte tot mai multă presiune asupra ei. I se pare că-i apasă pe umeri toată ticăloşia unui regim şi toată cruzimea sorţii. Nu găseşte cuvinte să răspundă. Îşi priveşte mâinile care tremură, are ochii în lacrimi.

— Gândeşte-te, continuă directoarea. Îmi dai un răspuns peste două zile.

Ana se tot frământă. S-a pornit un vânt aprig, care alungă frunzele uscate în colţurile străzilor. Bălăriile de pe lângă zidul căii ferate se apleacă la pământ. Un tren care merge la Aiud şuieră şi apoi pleacă din staţie. Ana se gândeşte la clipele de iubire pe care le-a trăit cu Nicolae. În fond, nu se-nvinovăţeşte şi nu poate să-l urască pe băiatul acela nepăsător, care probabil că deja a uitat-o. Totuşi, ar trebui să-l deteste. Dar momentele de tandreţe şi de plăcere n-ai cum să le regreţi. Chiar dacă urmările sunt dure. Ana se mai gândeşte şi la boala care-o s-o ucidă încetul cu încetul. La nici 20 de ani, e deja în pragul morţii. Ciudat, dar nici măcar nu-i e frică. Toată după-amiaza şi toată noaptea, se gândeşte la pactul pe care-l va face cât de curând cu destinul. I se-nvârt prin minte tot felul de idei. N-are nimic de care să se agaţe în viaţă. Ana a fost şi ea un copil abandonat. O femeie cu sănătatea şubredă, care se pregăteşte să facă acelaşi gest pe care l-a făcut şi tatăl ei,

tatăl ei necunoscut. Să-şi abandoneze copilul. Cu o simplă semnătură în josul hârtiei pe care i-o vor da de la creşă. Şi care va fi înregistrată la comisariatul poporului. „E cu decretul 770“, îşi va spune funcţionarul ştampilând actul de abandon. Statul o să se ocupe de toate. Viața o să-i aducă tot ce-i mai rău.

Devenind franțuzoaică

Odată ajunşi în Franța, părinții lui Marion trebuie mai întâi s-o ia acasă pe Sissi, cățeluşa familiei, un setter tricolor. Au lăsat-o la nişte prieteni cât au fost plecați la Bucureşti s-o aducă pe fiica lor. Sissi e în culmea fericirii şi nu mai ştie cum să le arate asta stăpânilor şi fetiței cu părul scurt de lângă ei. Marion n-a văzut niciodată un câine, aşa că începe să țipe atât de tare, încât părinții sunt uluiți. O adevărată criză. Nu înțeleg, dar simt deja că multe lucruri din viața lor, oricât de simple, vor deveni dificile. Deocamdată, încearcă s-o liniştească pe Marion, arătându-i cum s-o mângâie pe Sissi, care nu cere mai mult decât acest gest de recunoaştere, şi criza trece. Când ajung cu toții, în sfârşit, în fața impunătoarei case a familiei Dagen, vecinii, familia Schmitt, organizează o mică ceremonie de bun-venit. Cei doi copii, Vicent şi Valérie, sunt nerăbdători. Un moment frumos pentru Marion:

„Mă speriau atâția oameni străini dintr-odată. Vincent era de-o vârstă cu mine. Blond şi cu ochii închişi la culoare. Părea supărat. Valérie, sora mai mare, era drăguță, avea părul lung, şaten, nişte ochi albaştri minunați şi un angiom roşu-întunecat pe o parte a feței. Era şi foarte cochetă. Mare noroc că vecinii noştri aveau copii, ne-am împrietenit imediat. M-am apropiat mai uşor de Vincent, multă vreme l-am privit ca pe un frate, eram foarte uniți. Joaca a fost extrem de importantă pentru dezvoltarea mea, m-a ajutat să învăț, să mă integrez, să scap de demonii trecutului şi să mă adaptez.

Mi-aduc aminte de prima baie din viața mea, pe care am făcut-o a doua zi după sosire. Era o încăpere foarte luminoasă şi spațioasă, cu o cadă care se umplea încet cu apă fierbinte. Dar pe mine toate astea m-au speriat, aşa că am început să țip în fața părinților, îngrijorați de reacțiile mele neaşteptate. Abia după ce-am intrat în apa care ajunsese la temperatura potrivită, am închis ochii, m-am lăsat purtată de senzația de bine şi m-am bucurat de baie. Nu mai trăisem aşa ceva până atunci.“

Marion are grave carențe alimentare. La casa de copii le lipseau toate.

Când descoperă frigiderul plin şi sertarele cu dulciuri din dulapul din bucătărie simte întâi un fel de extaz. Apoi, foarte curând, apar tendinţele bulimice, tipice pentru cei care suferă de foame. Marion şterpeleşte mâncare noaptea şi o ascunde în camera ei, ca o veveriţă. De teamă să nu-i lipsească, să nu primească destul, să nu moară de foame, să nu retrăiască ce-a trăit în timpul regimului lui Ceauşescu. Nu mănâncă tot, dar îşi face rezerve exagerate, timp de câţiva ani. Acest raport patologic cu mâncarea denotă un imens gol afectiv, o relaţie cu sine foarte complexă, în care propria imagine poate să devină rapid insuportabilă. Abandonul zdruncină încrederea în sine şi stima de sine a unui copil, a cărui personalitate e pe muchie de cuţit, de teama unei noi respingeri. „Chiar şi azi, mărturiseşte Marion, strâng mereu tot felul de lucruri, obiecte, haine care nu-mi folosesc la nimic.“ Şi nu suportă să vadă că se aruncă mâncare.

Édith e o bucătăreasă foarte bună. Între tradiţiile din sud-vest şi gastronomia din regiunea lyoneză, prepară felurile de mâncare preferate ale lui Marion, care de altfel nu e foarte pretenţioasă. Mama ei îi oferă tot ce-i mai bun. Totul e, fireşte, mai gustos decât în România. Lui Robert îi place foarte mult să se ocupe de grădină, o mare grădină de zarzavaturi în apropiere de casă, de unde culege legume uriaşe. Marion stă pe lângă el şi învaţă. Părinţii nu-i vor mărturisi niciodată că ştiu de stocul ei secret de mâncare.

La două zile după sosirea lui Marion, Robert îşi pierde sora. Foarte bolnavă de ceva vreme, nu-şi va cunoaşte nepoata adoptivă. Un moment care îl tulbură mult. Nu e deloc uşor să pierzi pe cineva atât de apropiat şi în acelaşi timp să intre în viaţa ta un copil. „Unii se nasc, alţii mor“, cum spune o vorbă populară. Între bucurie şi doliu, Robert îşi ţine pentru el sentimentele şi priveşte spre viitor. Trebuie să se ocupe de familia lui, care are de-acum un nou membru. Cu o lună înainte, nu ştia nimic despre ziua definitivării adopţiei. Odată cu fiica sa, vine şi vestea unui contract industrial important cu Tunisia. Iată cum începutul acestei noi vieţi a lui Marion e marcat de fapte şi sentimente contradictorii.

Jean, bunicul patern, comunist convins, are o casă la ţară, unde s-a născut Robert. Când se întâlnesc pentru prima dată, îi dă o bomboană pe care-o avea în buzunar. Fără să se fâstâcească şi chiar dacă nu vorbeşte o boabă de

franceză, nou-sosita îi mai cere o bomboană. Jean e cucerit pe dată.

„Ceilalți membri ai familiei au primit-o foarte bine pe Marion, îşi aminteşte Édith. Ai fi zis că s-a născut printre noi.“

Casa de la țară a familiei Dagen e imensă. În sufrageria puțin întunecoasă, un orologiu cu soclu îşi răspândeşte tic-tacul în ritm cu mişcarea lentă a pendulei. Marion se uită la acele mari, aurite, care înaintează imperceptibil spre ora fixă, când orologiul o va speria cu bătăile lui, făcând-o să se refugieze sub scara care scârțâie. Îşi ascunde acolo câțiva biscuiți şterpeliți din dulapul lui Jean. La fermă, Marion descoperă natura, vacile, câinii, găinile. Toate acestea, care pot să pară banale, pentru fetița crescută între zăbrele nu sunt aşa. Primele dăți când merge la ferma bunicului, totul e nou, ciudat şi fantastic. Se apropie temătoare de viţeluşii nu mai înalți decât ea, mângâie pisicile care nu prea-i dau atenție, se teme de ochii mari ai celorlalte animale. N-a mai văzut niciodată aşa ceva, nu ştie nimic despre natură, nici măcar nu-şi dă seama ce legătură e între ce are ea în farfurie şi tot acest spectacol ciudat din grajdurile calde şi din curtea fermei.

„Aproape de casa părinților mei, îşi aminteşte Marion, era o fermă. Proprietarii, domnul şi doamna Gallot, erau nişte oameni extraordinari, calmi, cumsecade. Mergeam să cumpărăm lapte de la ei. Îşi făceau mereu timp să ne arate cum mulg vacile. Eu aveam mare nevoie de natură. Îmi făcea bine.“

În primii ani după adopție, mica Marion nu pune întrebări, nici despre trecut, nici despre prezent. Părinții nu-i ascund nimic. Mapa cu actele de adopție stă într-un sertar al biroului tatălui ei, o piesă superbă de mobilier în stil Louis XVI, perfect lăcuită, aşezată într-un colț al sufrageriei. Fetiței i se pare un loc plin cu mistere ale vieții. Acolo stă Robert când are de rezolvat probleme cotidiene, semnează contracte tot mai proaste, cecuri de plată… Conduce o fabrică de încălțăminte din apropiere de Agen, se întoarce acasă târziu, de multe ori nervos şi cu dosare de lucru la subraț. Criza se face simțită. Unele uzine se mută în străinătate sau se închid. Va trebui să-nceapă o nouă viață profesională.

Casa din Bon-Encontre e mare, aproape 240 de metri pătrați, zugrăvită în alb, modernă, cu mansardă şi uşi mari cu geam care dau spre un mic parc.

Marion poate să se joace fără să se mai teamă de prezența vreunei „doamne cu coc“. Îşi însuşeşte repede colțurile retrase, departe de aleea cu plopi. Îşi inventează singură poveşti stând acolo, la adăpostul arbuştilor şi brazilor. O lume nouă.

Limba se dovedeşte primul mare obstacol de depăşit. În primele luni e o adevărată barieră, dar apoi Marion învață foarte repede franceza. Comunică mai întâi prin semne, apoi cuvintele vin unele după altele, uneori multe deodată. Mama ei are răbdare, o pune să repete când nu reuşeşte să spună ceva. Încet-încet, fetița uită româna, care seamănă cu italiana, o limbă în care cuvintele latineşti se amestecă cu accentele slave. Se îndepărtează treptat de această limbă apărută în centrul Europei, între imensa Rusie şi ruinele căilor Imperiului Roman, un pământ ale cărui bogății sunt toate popoarele care-l locuiesc. Azi, Marion nu mai vorbeşte deloc româna, trebuie s-o-nvețe din nou. Şi nu reuşeşte.

Adaptarea se produce mai rapid decât speraseră părinții ei. Din septembrie, o înscriu la grădiniță, o mică şcoală de țară cu nu mai mult de patruzeci de elevi, aflată la cinci kilometri de Bon-Encontre.

„A fost salvarea mea, spune Marion. Uneori mă duceau acolo părinții, alteori soții Schmitt, vecinii.“

Desigur, nu ştie nici să citească, nici să scrie, nici măcar să țină un creion în mână. De grupa mică se ocupă două educatoare, care reuşesc s-o aducă în rândul lumii pe micuța din Transilvania. Una dintre educatoare, doamna Schmitt, e nimeni alta decât mătuşa lui Vincent, băiatul vecinilor, o femeie înaltă, de vreo patruzeci de ani, slabă, blondă, tunsă scurt, foarte modernă, atât de diferită de supraveghetoarele din România. Foarte grijulie, are un spirit de observație dezvoltat şi multă răbdare față de dificultățile pe care le întâmpină noua ei elevă. O fetiță sălbatică, venită de nicăieri şi care nu ştie nimic. Doamna Schmitt a transformat clasa într-un spațiu cu o atmosferă de familie. Marion descoperă şi latura bună a ființei umane. „Firescul“, cum îi place ei să spună.

La început, ca să vorbească despre un câine, se aşază în patru labe şi latră. Se joacă numai cu băieții şi de multe ori se încaieră. Rivala ei din curtea grădiniței se numeşte Nathalie, o răsfățată care uneori se apropie prea mult de David şi Vincent, prietenii ei cei mai buni.

Azi şcoala e cu totul altfel decât cea din copilăria lui Marion. La mijlocul anilor ’80, la cantină se găteşte fără să se exagereze cu respectarea normelor sanitare. O femeie brunetă, plinuță, pregăteşte o mâncare delicioasă pentru copii. Toată lumea o adoră pe bucătăreasă. O altă doamnă, puțin mai severă, dar „nu rea“, îi supraveghează în recreații. Micuța din România învață să nu le mai privească mereu cu neîncredere pe femeile din jurul ei. Şi înțelege că nu toată lumea e aşa ca la casa de copii din Alba Iulia… Ceilalți nu mai sunt o amenințare. La teme ia note bune, în ciuda lipsurilor legate de limbă şi de cunoştințe.

O grefă reuşită. În aparență.

„La început, încă de la sosire, am respins-o pe mama adoptivă, spune Marion. A durat câteva luni. Probabil nu voiam să-i acord încredere acestei «potențiale abandonatoare». Şi mai era ceva: trăisem într-o nişă senzorială atât de săracă, înconjurată numai de femei timp de şase ani, încât chiar nu mai aveam chef să iubesc încă una, refuzam orice contact fizic. Mai târziu mama mi-a spus că nu-mi înțelegea comportamentul şi c-o mâhnea foarte tare. O evitam, mi-era frică să mă iubească, fiindcă nu ştiam ce e iubirea. În plus, mă temeam să nu mă părăsească şi ea, aşa cum făcuse mama biologică. Nu voiam să mă ataşez de ea. Era un instinct de supraviețuire.“

Imaginea mamei, deci a femeii, e viciată din cauza abandonului. Édith suferă mult în primele momente ale acestei vieți comune. Fiica ei nu-i arată afecțiune. O asimilează cu originea nefericirii ei şi cu relele tratamente pe care a trebuit să le suporte la orfelinat. Psihologii numesc acest fenomen bine cunoscut „ataşament ambivalent-rezistent“. Ruptura legăturii afective în urma abandonului dereglează procesul de ataşament şi împiedică, din cauza sentimentului de nesiguranță resimțit şi trăit, formarea personalității. Marion e foarte hotărâtă să nu-i acorde prea multă încredere lui Édith, ca să nu i se redeschidă vechea rană. În schimb, relația cu Robert, tatăl adoptiv, e exact opusul. O relație pe care specialiştii o numesc „ataşament anxios-rezistent“. Teama de un nou abandon creează un sentiment fuzional, simptom al unei angoase profunde. Édith suferă foarte mult din cauza acestei diferențe de atitudine. În copilărie, Marion cere tot mai multă siguranță, pentru că e încă prizoniera experiențelor din primii ani de viață: respingerea din partea mamei şi traiul într-o instituție totalitară. A trăit timp

de şase ani înconjurată de femei rele. Imposibil să le iubească. Édith nu reuşeşte să le accepte şi în curând intră în depresie. După câteva luni de şcoală, situaţia se îmbunătăţeşte rapid.

Dacă la şcoală Marion e o elevă mai degrabă cuminte, acasă refuză regulile şi limitele. Angoasele, confruntările faţă-n faţă cu trecutul se petrec noaptea. Insomniile, coşmarurile, spaimele nocturne, episoadele de enurezie se repetă de mai multe ori pe săptămână.

În astfel de momente tulburi, somnul o poartă în locuri aflate în ruină, pline de praf, de umezeală, cu ziduri igrasioase acoperite de pete verzui de mucegai. „Parcă mă văd, crucificată în beznă, îşi aminteşte ea, o mână uriaşă încearcă să mă prindă, să mă strivească.“

„Puterea aceea mă speria, continuă Marion. Aveam senzaţia că sunt din nou închisă în lagărul de concentrare pentru copii. Am rămas cu frica de întuneric câţiva ani. Îmi imaginam că stau într-un sicriu, îngropată la câţiva metri sub pământ. Eram prinsă acolo jos, în prăpastie, şi totuşi încercam să supravieţuiesc. Nu voiam să mor.“

Îi aude în fiecare noapte pe orfani, pe „cei cu decretul 770“, plângând în paturile lor cu zăbrele din dormitoare. Simte iar foamea, setea lor. Şi femeile stau la taclale, fără să le pese de ei.

Uneori, tatăl ei adoptiv, stânca lângă care îşi caută în permanenţă refugiul ca să se simtă apărată de toate, se poartă dur cu ea şi o umileşte. Dar ea nu-i răspunde, sau doar se bosumflă. Incapabilă să explice ceea ce nu ştie să exprime. În primii ani, Marion se închide în ea însăşi, prea des, după părerea lui Robert, care se înfurie imediat. „Şi el fusese umilit în copilărie, aşa că acum ne umilea la rându-i pe mine şi pe mama.“

Cu timpul, relaţia cu Édith s-a îmbunătăţit. Tatei îi oferă multă afecţiune, cu mama e mai mult complice.

Nici Robert, nici Édith nu şi-au dat seama cât suferea fiica lor. Robert e un luptător, un câştigător. Rugbiul de performanţă l-a învăţat să nu se lase doborât de necazurile vieţii. Rănile sunt parte din joc. Da, dar nu şi fracturile de suflet. Édith înţelege, el mai puţin. Nici tata, nici mama nu-şi dau seama când Marion se strecoară noaptea în cameră să doarmă sub patul lor, ascunsă, cu secretele ei atât de apăsătoare, la adăpostul culcuşului celor care au salvat-o, fiindcă, în adâncul inimii, ştie că Édith şi Robert au smuls-

o din ghearele unei dictaturi.

Marion se convinge că trebuie să aibă un singur scop, să urmeze o singură stea, noua ei familie. Chiar dacă pentru asta trebuie să ascundă ce are pe suflet şi undeva adânc pe conştiinţă, chiar dacă trebuie să mintă. Ca un reflex, se convinge că trebuie să evite cu orice preţ să fie abandonată din nou. Să facă totul ca să nu se mai întoarcă acolo, la casa de copii.

De la vârsta de 8 ani, începe să joace fotbal, la juniori, şi face gimnastică la clubul Le Patriote agenais, ca toţi colegii ei. Le Patriote seamănă mai mult cu un regiment unde domneşte disciplina. Édith preferă s-o iniţieze pe fiica ei în muzică. E o pianistă talentată, iar soţul ei cântă la vioară într-un grup care animă serbările câmpeneşti. Uneori, cântă împreună, sub privirile fascinate ale fetiţei. O profesoară de la conservator, de genul vrăjitoarei călare pe solfegiu, va pune capăt ambiţiilor muzicale ale lui Édith pentru fiica ei. Dezamăgită, Marion se întoarce la fotbal, un sport care-i place la nebunie. Joacă la micul club din Boé, nu departe de Bon-Encontre. Echipa e compusă din şapte jucători, fete şi băieţi. Antrenoarea, Béatrice, o femeie băieţoasă, observă repede că Marion are talent şi o distribuie ca mijlocaş, aşa cum era şi tatăl ei, Nicolae. Ciudată înrudire dincolo de abandon.

În clasa a patra, Marion crede încă în Moş Crăciun. Are încă nevoie de basme, de copilării, de emoţii naive, care să-i umple, iar şi iar, golurile. „Credeam, dar nu spuneam nimănui, ca să nu râdă de mine.“

Când vin din nou sărbătorile, află teribila veste: Moş Crăciun nu există. Ceea ce mai degrabă ar putea să provoace un zâmbet devine o adevărată tragedie pentru copila abandonată. Ea şi-a început copilăria la 6 ani. Atunci când află că bătrânelul care le aduce daruri copiilor, cu pletele şi barba fluturându-i în vânt, în sania lui zburătoare, nu e decât un personaj inventat de părinţii ei şi de malluri, lumea se întoarce iar cu susul în jos. Dincolo de poveste, e vorba de fapt de ieşirea din copilărie. O ieşire de o violenţă nemaipomenită pentru o fetiţă cu o întârziere de şase ani.

La sfârşitul clasei a patra, Marion nu mai e copil, nu mai crede în basme şi legende şi trebuie să lase în urmă miturile destinate numai celor mici. Dar ce viaţă poate să ducă fără mituri, fără minuni? O viaţă nefericită. E vremea să se despartă de copilăria blândă care n-a durat decât patru ani, începe o nouă etapă. La intrarea în clasa a cincea, pierde toate lucrurile în care-şi

pusese speranţe şi în care credea. O mare furtună se abate asupra ei. În pragul adolescenței, viața devine iar grea. Greutatea aceea care o sperie.

Adolescența

Marion intră în clasa a cincea la şcoala privată Sainte-Foy din Agen. O nouă ruptură, o nouă separare. Colegii din şcoala primară merg cu toţii la şcoli de stat. Rămâne singură. Părinţii ei s-au gândit că şcoala religioasă ar putea s-o protejeze mai bine. Şocul emoţional e însă uriaş. Spaimele nocturne reapar. Vine şi prima menstruaţie. Édith e luată pe nepregătite, până atunci nu-i explicase nimic. Ciclul la 10 ani e ceva foarte rar.

Înainte de începutul şcolii Marion are o criză gravă, pe care Robert o consideră o prefăcătorie. Se plânge de dureri mari de burtă, care nu seamănă cu durerile obişnuite din perioada de menstruaţie. Édith, care a fost infirmieră, se îngrijorează. În urma consultului, diagnosticul îl contrazice pe Robert: apendicită şi peritonită. Trebuie operată de urgenţă.

Odată cu intrarea în clasa a cincea încep greutăţile. După câteva săptămâni, Marion aproape că-şi pierde vederea. Între ea şi lumea din jur se aşterne un imens văl cenuşiu. Oare e pe cale să orbească? Édith şi Robert o duc la cei mai buni specialişti. Nu e diagnosticată nici o afecţiune degenerativă, nimeni nu-şi dă seama ce se întâmplă. Apoi, un profesor căruia i se relatează cazul găseşte în sfârşit răspunsul: şoc emoţional. Peste câteva zile, îşi va recăpăta acuitatea vizuală. De fapt, Marion a simţit un nou abandon, a crezut că e părăsită iarăşi de soartă. Şi, aşa cum păţise la leagănul din Alba Iulia, acest lucru i-a afectat vederea. Imaginea de sine nu e deloc bună.

„Căutam tot timpul iubirea persoanelor care aveau grijă de mine şi credeau în mine. Încă din şcoala primară, cu educatoarele, apoi cu unii dintre profesori. Aveam nevoie de dragostea lor şi, în schimb, mă străduiam să nu-i dezamăgesc, ca să nu înceteze să mă iubească.

Îmi dau seama acum că nu reuşeam să stabilesc aceeaşi legătură cu părinţii. Uneori aveam impresia că sunt meschină, fiindcă nu puteam să-mi exprim sentimentele, emoţiile în cuvinte. Îmi interziceam singură asta, de teamă să nu las să mi se vadă slăbiciunile, nu voiam să se simtă responsabili

doar de teamă să nu mă rănească.“

Curtea şcolii Sainte-Foy pare imensă şi e plină de chipuri străine, unele ameninţătoare. Sunt şi adulţi, la fel ca la casa de copii din Bucureşti. Îi va lua ceva timp să se adapteze. Când eşti singur, înveţi să te cunoşti pe tine însuţi, dar şi să uiţi, să laşi în urmă trecutul ca să poţi merge mai departe. Marion încasează multe lovituri, dar trece peste ele. Acelaşi instinct de supravieţuire. Se descurcă rezonabil la materiile pe care le ştie din clasele primare, dar la fizică, la geologie şi la chimie nu înţelege nimic. Şi, pentru ca totul să fie şi mai confuz, profesoara de fizică e sora geamănă a celei care predă istorie şi geografie.

În curte, o fetiţă se apropie de Marion: Blandine, cea care-i va deveni soră de suflet şi de care nu se va mai despărţi. Blandine e foarte diferită de ea. Blondă, cu părul scurt, băieţoasă, e foarte deşteaptă şi face vioară la conservatorul din faţa şcolii lor. Una e o elevă slabă, cealaltă îi întrece pe toţi. Se aseamănă doar prin faptul că poartă acelaşi hanorac, violet cu verde, foarte la modă. Atunci când se naşte această prietenie, Blandine îşi pierde tatăl. Singura care poate cu adevărat s-o înţeleagă e cea care n-a avut niciodată un tată adevărat, ci doar unul adoptiv.

„La şcoală, direcţiunea organiza la sfârşit de an ceremonia tabloului de onoare. Era oribil, fiindcă juriul începea să-i strige pe elevii cei mai proşti la învăţătură. Eu treceam printre primii. Încă o umilinţă. Blandine urca pe podium printre ultimii, pentru că era printre cei mai buni elevi de la Sainte-Foy.“

La vârsta de 12 ani, în clasa a şasea, Marion întâmpină din nou probleme cu limba franceză. O lucrare de control la matematică, un simplu exerciţiu, îi va dinamita personalitatea. Angoasa de a nu fi respinsă, umilită, o forţează să-şi dezvolte reflexul de victimizare. Mai bine să fie victimă decât să se confrunte cu situaţia de care se teme. Marion o place mult pe profesoara de matematică, o femeie blândă şi înţelegătoare, dar ştie că la lucrarea de control care se apropie eşecul e inevitabil. Aşa că va face tot posibilul să nu se prezinte. O singură soluţie: fuga. Să plece cât mai departe posibil. În ajunul zilei cu testul, îşi pregăteşte rucsacul, în mare secret, în timp ce părinţii sunt absorbiţi de filmul de la televizor, un western care umple toată casa cu tropăit de cai şi împuşcături. După ce le spune ca de

obicei „noapte bună“, aşteaptă vreo oră, până când tata începe să sforăie şi Édith stinge veioza, apoi deschide uşa cu geam care dă în grădină şi porneşte în noapte. Agen e la şapte kilometri distanță. De fiecare dată când pe şosea trece câte-o maşină cu farurile aprinse, Marion se ascunde la marginea drumului. La miezul nopții, ajunge în Agen, singură cuc printre felinarele şi fațadele întunecate din centru.

„M-am gândit imediat: «eşti proastă!» Şi m-am întors.“

La 3 noaptea, e înapoi acasă. Se culcă, nimeni n-a observat nimic. Noaptea e pe sfârşite. Deşteptătorul sună la 7. Notă proastă: 4 din 20. Părinții n-au aflat niciodată despre ea.

Dar vor afla că fiica lor se joacă în permanență cu compasul, până când, odată, înghite din greşeală vârful. Oare e periculos? De obicei, Marion nu vorbeşte cu nimeni, dar de data asta îi spune Isabellei, colega cu care se-nțelegea cel mai bine pe-atunci.

— Trebuie să-i spui profesoarei! o somează Isabelle.

Ajunge iar la spital pentru o radiografie. Doctorul de gardă consideră că vârful nu e suficient de ascuțit ca să-i facă rău. Édith şi Robert îşi dau seama că fiica lor se pune singură în pericol. Nu scapă exact de ce se temeau. Până când vine Crăciunul, care avea să aducă vestea căderii dictatorului român.

Sfârşitul anilor ’80 aduce aşadar şi sfârşitul comunismului european. Din „lumea roşie“ mai rămân China, Coreea de Nord şi Cuba. S-au prăbuşit certitudini după certitudini. Ceauşescu, cel care se credea veşnic, nu mai e. Marion se gândeşte încontinuu la ceva ce i-a încolțit de mult în minte. Să se întoarcă. Dar deocamdată e prea devreme.

„Ştiam, spune Édith, că mai devreme sau mai târziu o să vrea să-şi caute rădăcinile. Să-şi regăsească familia. Era normal. Inevitabil. Noi nu i-am ascuns niciodată nimic.“

Adolescența, vârsta problematică prin excelență, seamănă, în cazul lui Marion, cu o adevărată prăpastie. În fiecare zi, riscă să se prăbuşească de-a dreptul în ea. Senzația că nimeni n-o înțelege, n-o ascultă şi n-o priveşte. Ar vrea să spună cine e, de unde vine, dar nu reuşeşte, nici măcar cu surorile ei de suflet, cum îşi spun fetele în adolescență.

„Am amintirea asta că am fost ani întregi aproape transparentă, că-mi

pierdeam culoarea de la o zi la alta, o ratată cu faţa palidă şi turbând de furie. Şi totuşi nu vreau să mă dau bătută, mă-ncrâncenez, sunt o luptătoare, vreau să-mi forţez soarta jucând după propriile reguli ca să-mi distrug partea întunecată şi să dezgrop tot ce mi s-a înrădăcinat adânc în suflet.“

La liceu, Marion se întâlneşte cu mai mulţi băieţi, dar nu se-ndrăgosteşte cu adevărat de nici unul. De altfel, nici nu-şi caută sufletul-pereche. Una dintre cuceririle ei, Dominique, o face să se întoarcă la fotbalul pe care-l abandonase între timp şi la Blandine, prietena ei dintotdeauna. Marion l-a întâlnit pe Dominique pe terenul de fotbal. El juca fundaş în echipa din Laugnac, la câţiva kilometri de Agen şi de Bon-Encontre. Marion merge pe stadioane, urmăreşte meciurile. N-a uitat niciodată fotbalul, iar atmosfera petrecerilor de după meci n-o lasă indiferentă. I se-ntâmplă uneori să se cherchelească, cum se spune.

A-nceput să bea în clasa a şaptea, când de la şcoală au anunţat-o că a rămas repetentă. După-amiază, în curte, scoate o sticlă mare de pastis, suficientă să-mbete toată trupa. Profesorii observă că nu se ţine bine pe picioare, că e un pic pierdută, o ceartă, dar o apără de furia tatălui. Astfel de episoade se vor repeta la fiecare decepţie, la fiecare lovitură din partea vieţii. În Anglia, ajunge în comă după ce bea mai multe „sicrie“, un amestec periculos pe care-l pregăteşte împreună cu tovarăşii de beţie. Totuşi, nu va cădea niciodată în capcana alcoolismului sau a drogurilor. Fiindcă tăria de caracter are câştig de cauză.

Pe când era deja la şcoala generală, adolescenta a traversat un episod care a bulversat-o, un semn prevestitor. O călătorie în Spania. Marion e foarte apropiată de prietena ei Juliette. Călătoria decurge de minune până când Juliette începe să iasă cu un băiat din grup. Reacţia lui Marion îi va scoate din nou la iveală demonii interiori. Nu e vorba de gelozie, ci de teama de abandon care apare din nou, fără milă, exact când se aşteaptă mai puţin. Dintr-odată, fetiţa adoptată cu zece ani în urmă nu mai mănâncă şi nu mai bea, pierde patru kilograme, se usucă văzând cu ochii. Alarmaţi, însoţitorii încearcă s-o facă să mănânce şi să bea. Nu-nţeleg ce i se-ntâmplă, fiindcă Marion nu vrea să vorbească, nu arată nimic în afară de corpul care suferă.

Anne-Marie Guignard, profesoara ei de franceză de la liceul agricol, îşi aminteşte de o elevă slabă la învăţătură: „Era un eşec şcolar. Noi aveam

misiunea s-o aducem la liman, ca să poată să ia bacalaureatul.“

În clasa a noua, Marion se simte mai bine decât la şcoala generală. Liceul e în Astaffort, unde s-a născut Francis Cabrel, pe care de altfel oricine poate să-l întâlnească pe străduțele înguste. În această şcoală specializată nu învață decât 150 de elevi, ceea ce e foarte bine. Foarte curând, se cunosc cu toții. Marion îşi face noi prieteni, cei din generală se îndepărtează. La începutul anului şcolar, Robert şi Édith au o întâlnire cu Anne-Marie Guignard:

„Marion nu era de față. Mama ei mi-a explicat că a fost adoptată, că vine de foarte departe. Aşa am înțeles mai bine situația acestei eleve pe care n-o cunoşteam decât de vreo două săptămâni. Apoi mi-a spus că fiica ei suferise de sindromul specific multor copii abandonați: legănatul.“

Legănatul e o afecțiune psihologică destul de gravă. Autorepetitivă, cum spun specialiştii.

„Eram fascinată de profesoara de franceză, care avea o încredere, o cultură şi o inteligență pedagogică incredibile, spune Marion. Îi sorbeam orice cuvânt. În sfârşit îmi plăcea o materie. La prima temă, trebuia să facem rezumatul unor documente. Mă străduisem din răsputeri să-i arăt că pot să mă descurc bine. Dar am luat o notă execrabilă, 5 din 20 parcă. Mi-aduc aminte că atunci când ne-a adus înapoi temele am plâns, fiindcă m-am simțit umilită. Mi-era frică să nu mă respingă din cauza notei atât de mici, 5. Dar Anne- Marie nu m-a umilit niciodată, dimpotrivă. După ce a vorbit cu părinții mei, i-a părut rău că a aflat atât de târziu despre dificultățile mele la franceză. De-atunci, ne-am creat o relație de încredere adevărată. Mi-a fost confidentă toată adolescența. Nu i-a judecat niciodată pe părinții mei, a fost întotdeauna dreaptă şi binevoitoare cu mine. O mare doamnă, o respect foarte mult.“

Adolescența se încheie oare după bacalaureat? Putem spune că depăşirea acestei granițe şcolare a avut un efect hotărâtor asupra personalității lui Marion. După liceu, începe o nouă viață. O întoarcere la origini. O căutare care continuă şi în ziua de azi.

Întoarcerea la origini

Toată adolescența, Marion trăieşte cu certitudinea că mama ei, femeia aceea despre care nu ştie nimic în afară de numele din acte, Ana Cotoară, a murit. Această certitudine are ceva liniştitor. Adevăraţii ei părinţi sunt Édith şi Robert, nu românii care au lăsat-o pe drumuri. Faptul că Ana nu mai trăieşte nu e ceva atât de rău, o scuteşte de întrebări. Cel puţin pentru o vreme.

La ceva timp după sosirea lui Marion în Franța, Robert şi Édith primesc o carte poştală de la directoarea leagănului din Alba Iulia, doctorița Mitea. Văzând timbrul de România, Édith deschide nerăbdătoare plicul. Necazurile vin uneori prin poştă. Textul, foarte scurt, nu lasă loc de efuziuni: „Spuneți-i lui Marion că mama ei a murit.“ Fără alte precizări. Édith şi Robert nu i-au ascuns niciodată nimic. Îi transmit informația când ajunge la vârsta la care poate să înțeleagă mai bine. Ana nu mai e în viață, Nicolae, tatăl, e de negăsit, căutarea originilor va fi foarte dificilă. Cum să afli ceva despre un om dacă nu-i ştii nici numele, nici prenumele, nici locul de naştere? Chiar şi cei mai ageri copoi ar avea greutăți. Dar nu şi copiii abandonați. Ei au un simț pe care nu-l mai are nimeni pe lume. Un fler care-i face să se îndoiască de orice afirmație, de chestiunile prea uşor tranşate, de frazele gata făcute, de certitudinile administrative. Marion e ferm convinsă că mama ei trăieşte. O luminiță licăreşte în prăpastia originilor ei. Ana nu a murit. Genitoarea ei, cum o numeşte cu duritate, e în viață.

„La majorat, povesteşte Marion, m-am hotărât să găsesc mai multe răspunsuri despre originile mele. Era foarte greu să vorbesc cu părinții despre trecut, aveam cu toții un fel de reținere, de teamă să nu trezim amintiri dureroase. Mi-am propus să iau legătura cu avocata care se ocupase în România de dosarul meu de adopție.“

Avocata aceasta, Daniela, e o femeie drăguță şi elegantă, în vârstă de 45 de ani. Părul brunet, lung şi des, i se văloreşte pe umeri la fiecare pas. Îşi impresionează clienții vorbind franceză cu un accent românesc fermecător. Ştie să stoarcă de la Robert şi Édith sume frumuşele, făcându-i să spere şi să

creadă că dacă ung puţin rotiţele adopţiei totul va merge mai repede. Demersurile juristei au durat doi lungi ani. A greşit cu ceva? A fost oare instrumentul puterii române? Greu de răspuns. Cert e că la un an după ce Marion a ajuns în Franţa Édith şi Robert o invită pentru o lună acasă la ei, aşa cum au procedat şi cu doctorița Mitea. Adoptatorii, cum sunt numiţi în limbajul de specialitate, îi mulţumesc astfel avocatei pentru eforturile depuse. Pentru o româncă, o lună în Franţa e un mare dar, de care cu siguranţă a profitat ca să-şi pregătească fuga şi, mai târziu, să se instaleze la Paris.

Când împlineşte 15 ani, Marion reuşeşte să afle datele de contact ale acestei ciudate Daniela şi ia legătura cu ea, mai intimidată şi mai speriată ca niciodată. La telefon, femeia vorbeşte pe un ton rece şi direct, mai bine zis spart. Surprinzător, pentru cineva care a locuit o lună, cu toate cheltuielile asigurate, acasă la părinţii celei care nu face acum decât să-i ceară nişte informaţii: Cine sunt părinţii mei naturali? Mai trăiesc? Daniela pare mirată că vorbeşte la telefon cu o adolescentă. După câteva formule de politeţe, îi aruncă agasată: „Părinţii tăi ştiu totul.“ Şi-i închide telefonul în nas. Marion rămâne cu gura căscată. O nouă umilinţă. Tocmai a auzit o frază care de-acum o să-i tot umble prin minte: „Părinţii tăi ştiu.“ Conflictul de loialitate între copilul adoptat şi părinţi devine inevitabil. În plină criză a adolescenţei, acest tip de ruptură poate să provoace o criză şi mai puternică. Marion e furioasă, nu înţelege de ce părinţii au minţit-o atâţia ani. Ca de obicei, nu le spune nimic, păstrează în ea toată furia aceasta câţiva ani, fiindcă nu ştie cum să abordeze subiectul. Până-ntr-o zi, când lacătele cedează. În ajunul celei de-a treia călătorii în România, în iulie 2000. Marion are 24 de ani.

„Era prima dată când îndrăzneam să-i întreb despre originile mele. Mi-au povestit prin ce greutăţi au trecut cu adopţia şi cu prima călătorie în România. Au fost foarte marcaţi încă de la sosire de frigul cumplit de pe aeroportul din Bucureşti şi de tunurile îndreptate spre avioanele care aterizau. Au vizitat mai multe orfelinate înainte să mă găsească pe mine. Erau speriaţi, fiindcă aveau mereu pe urme miliţieni. În sfârşit, aşteptarea acordului din partea lui Ceauşescu a fost o etapă dureroasă, un drum lung pavat cu tristeţe şi suferinţă.“

Cu multă sinceritate, cu regrete şi amărăciune, Édith şi Robert îi explică că nu ştiu nimic despre părinţii ei naturali. În afară de faptul că Ana a decedat. Avocata i-a spus numai minciuni.

„Nu era uşor pentru ei să vadă că încerc să-mi găsesc rădăcinile, probabil se gândeau că aş putea să rămân în România, să-i abandonez la rându-mi. Mi-e teamă că părinţii mei au interpretat nevoia mea de răspunsuri ca pe un eşec al iubirii dintre noi.“

Marion se înşală.

„Am lăsat-o să plece, povesteşte Édith, fiindcă ne-am gândit că în felul acesta va găsi alinare. Nu poți să opreşti un copil care simte nevoia să se întoarcă unde s-a născut. Eram încrezătoare.“

Édith pare să se întristeze vorbind despre această primă încercare a lui Marion de a-şi regăsi originile. Se uită în zare şi se lasă purtată de sentimente. Apoi adaugă, cu voce tărăgănată:

„Raţional, ştiam că nu e fiica mea. Am ştiut întotdeauna. Îi spuneam lui Robert că e bine că suntem mai în vârstă, fiindcă ne implicăm mai puţin. O creşteam mai degrabă ca nişte bunici.“

În pauzele dintre cuvintele lui Édith se ghicesc toate îndoielile ei şi ceva ce, poate, o apasă ca un eşec: faptul că nu a iubit-o îndeajuns pe această fetiță. Se simte că i-a fost teamă la un moment dat să n-o piardă încurajând-o să se întoarcă în ţara unde s-a născut. O teamă care s-a dovedit trecătoare. Părinţii aveau încredere, dar e normal că prima lor reacţie a fost s-o scutească pe Marion de alte suferinţe. Fiindcă aceste căutări se anunţau dificile. Până la urmă au reuşit să găsească cuvintele potrivite. Chiar şi Robert cel impetuos, bărbatul sensibil care şi-a dorit atât de mult acest copil, a ştiut să-i vorbească şi s-o consoleze. Pentru ei, România a însemnat o traumă. Tot ce-au văzut în orfelinate, oamenii trăind în sărăcie sub talpa unui dictator i-au marcat pentru totdeauna. N-au vrut să se mai întoarcă niciodată în ţara aceea cufundată în mizerie.

Prima plecare: vara 1994

Brusc, are loc un eveniment dureros pentru un sat ca Astaffort, dar care pentru Marion va fi prilejul de a relua legătura cu țara sa natală. Localnicii află cu stupoare ştirea că un pompier francez membru al unei asociații caritabile a murit în urma unei crize cardiace într-un orăşel din nordul României. Marion descoperă că asociația face donații de haine şi rechizite în România. Le vorbeşte despre asta părinților ei. Robert o încurajează să plece. Nu are încă 18 ani, obiectează Édith, mereu prudentă. Dar, în fața voinței de fier a fiicei ei, cedează.

În sud-vest au urmat zile foarte călduroase. Aşa cum o prezintă presa, România pare departe. Nimeni nu mai vorbeşte despre ea. Luna iulie, înăbuşitoare, s-a scurs în aşteptarea paşaportului şi vizei. Robert a ajutat cu pregătirile. Cu eficiența lui dintotdeauna. Când Marion iese de la ultima întâlnire cu membrii asociației Solidarité Roumanie, pe cerul din Astaffort se dezlănțuie furtuna. Peste o săptămână o să plece în marea călătorie – expresia aceasta e cât se poate de potrivită. Joi, Daniel şi soția lui, Chantal, doi agricultori pensionari, încarcă camionul cu ajutoare. Daniel e un bărbat puternic, care pare să nu se teamă de nimic. E la a patra călătorie, cunoaşte bine România, mai ales nord-vestul, granița cu Ucraina şi cu lumea slavă. Marion n-a vrut să-i ia cu ea pe părinți. Vrea să se confrunte singură cu ceea ce crede că va fi o nouă viață. La sfârşitul anului şcolar, a vorbit despre asta cu Anne-Marie Guignard, profesoara de franceză. I-a spus că, în sfârşit, simte că trăieşte, că o să realizeze ceva măreț, frumos, folositor. Profesoara o încurajează cu blândețe, ca întotdeauna. Înțelege că această primă acțiune umanitară se potriveşte perfect cu țelul la care aspiră eleva ei de clasa a douăsprezecea: să le fie de ajutor altora. Şi nu se înşală.

Pe 2 august, Marion se îmbarcă într-un Citroën AX verde alături de Robert, un om de serviciu de la primăria din Astaffort. Robert poartă barbă în formă de colier, care-l face să semene cu tizul lui Robert Hue, secretarul general al partidului. Are alură de comunist convins. Poate că a şi fost o

vreme, ca mulţi din generaţia lui. În sud-vest, care pe vremea aceea era roşu, mult timp partidul comunist a obţinut cam 30% din voturi. Robert e trecut de 60 de ani, militantismul şi dăruirea de sine sunt parte din viaţa lui, chiar dacă idealurile s-au volatilizat în urma loviturilor istoriei. Ca mulţi alţii, muncitorul de la primărie a crezut într-un viitor mai bun. Prima călătorie pe care a făcut-o în România, chiar după căderea regimului, l-a lecuit definitiv.

Camionul pe care-l conduce Daniel e plin cu ghiozdane, jucării, haine şi medicamente. În România sărăcia persistă, cu toate că dictatorul nu mai e. Convoiul demarează: încărcătura în spate, AX-ul verde al lui Robert în faţă şi după el o dubiţă Citroën C15 condusă de Raymond, funcţionar la pensie. Marion are emoţii. Zâmbeşte tot timpul, se foieşte, încântată că va străbate toată Europa.

„Mă întorc în ţara în care m-am născut“: o frază simplă pe care şi-o repetă în minte toată ziua. Deşi nu arată mai nimic, înăuntrul ei e o avalanşă de sentimente. Cel mai puternic e teama. Angoasa întoarcerii. România se află la circa 3000 de kilometri distanţă. Mai întâi traversează Franţa, în vreo zece ore. Popasurile de pe autostradă sunt pline de rulote şi maşini care circulă încolo şi-ncoace între Europa de Sud şi Europa de Nord. Marion vede turiştii bronzaţi, în papuci de plajă şi pantaloni scurţi. Se amuză de acest spectacol, dar se gândeşte în continuare la misiunea ei. Nu e o vacanţă, e ceva mai important. Ajung la prima frontieră, cu Elveţia. Vameşii nu sunt prea meticuloşi, toate actele sunt în regulă. Lui Raymond îi place să se ocupe de aceste formalităţi, deschide uşile din spate ale camionului, iar aerul lui bonom rezolvă restul. Cu un an în urmă, cei de la frontieră nu fuseseră la fel de cumsecade.

Marion se uită cu atenţie. Învaţă. Se bucură că merge undeva departe. Uită de teama reîntâlnirii cu trecutul. Mai sunt 2000 de kilometri. Noaptea, continuă drumul până la ora 1, apoi găsesc un popas unde să tragă un pui de somn înainte să pornească din nou.

Pe măsură ce convoiul înaintează spre Est, Marion descoperă Alpii, culmile vălurite şi vârfurile acoperite de zăpezi veşnice. Vorbeşte puţin, fascinată de tot acest peisaj inaccesibil. Îi plac călătoriile tocmai pentru că reprezintă infinitul. După ce traversează Elveţia, convoiul intră în Austria.

Din nou în Europa, formalităţile sunt iarăşi mai uşoare. Munţii seamănă cu nişte grădini. Poienile decupate după capriciul reliefului se pierd la poalele versanţilor printre păduri întunecate de brazi. Sub vraja drumului, Marion aproape că uită finalitatea lui. Dar şi-o aminteşte brusc odată ce intră în Ungaria. În memoria ei, câmpia e cenuşie. În ciuda soarelui şi verii îmbelşugate. O frontieră cu două rânduri de sârmă ghimpată şi posturi de pază. Peisaj de război rece. Bărbaţi în uniformă, cu mitraliera în bandulieră. Formalităţile de trecere sunt mai minuţioase. Vameşilor le place să se uite lung la pasagerii din maşini. Marion reuşeşte cu greu să le susţină privirile inchizitoriale. Câinii-lupi se zbat în lesă. Trecutul se întoarce încetul cu încetul. În 1994, Ungaria are încă aspect de ţară comunistă. Poliţiştii nu s-au schimbat. Maşinile care stau la cozi lungi sunt demodate cu două sau trei generaţii. Camioanele sunt parcate deoparte, vor trece mai târziu.

Pentru Marion, traversarea Ungariei e o probă dificilă. Nu spune nimic, nu se plânge. Dar scrutează atent cu privirea marginile drumului, zonele de popas, parcările. Peste tot prostituate, unele de vârsta ei. Poate chiar mai mici. Destine distruse de o economie falimentară care îşi aruncă în stradă tineretul. Fetele sunt frumoase. Urcă în tirurile conduse de francezi, spanioli, belgieni. Moneda în care se plătesc aceste partide de sex facil şi brutal este dolarul. Euro nu există încă.

„M-am gândit, explică Marion, că unele dintre fetele acelea fuseseră cu siguranţă abandonate, ca mine. Orfane nevoite să facă trotuarul.“

Ungaria n-a avut aceeaşi politică pronatalistă ca vecina sa România, dar criza care a urmat după căderea Cortinei de Fier a dus la o catastrofă în primii ani. Sexul a devenit o adevărată industrie… Violenţa regimurilor din Europa de Est încă se simte.

„Cu cât ne apropiam de frontiera română, povesteşte Marion, cu-atât mă simţeam mai rău. Probabil că cei cu care mergeam au observat că sunt tristă. Dar nu le-am spus nimic. Mi-era greu să văd toată mizeria aceea.“

Ajung în sfârşit la graniţa cu România. Mai întâi nu se vede decât o coadă lungă de camioane hodorogite, cu prelatele murdare şi aproape decolorate. În unele din ele încărcătura nu fusese bine aşezată, şi se înclinau într-o parte. Apoi o a doua coadă, la fel de lungă. Majoritatea, Dacii şi Trabanturi. Marion vede pentru prima oară, după atâta vreme, români. Ochii

care o privesc uneori, zâmbetele şi înfăţişarea lor cunoscută din alte vremuri îi trezesc amintiri. Ce a fost refulat iese la suprafaţă.

Urmează o aşteptare lungă, grea, memoria are tot timpul la dispoziţie. Primele imagini de la casa de copii, apoi de la leagăn, apoi frânturi disparate. Robert ştie că va fi un control amănunţit şi că riscă să fie respinşi dintr-un motiv sau altul. Comunismul, cu tot cortegiul său de poliţişti corupţi, vicioşi şi certăreţi, n-a apus încă. Soldaţii care păzesc fostul fief al lui Ceauşescu sunt tineri. Poartă chipie de sub care se zăresc şuviţe rebele de păr negru. Barba nu e la fel de bine îngrijită ca în armata franceză. În sud-vest, la Pau sau la Tarbes, se văd mai des soldaţi din trupe paramilitare, îmbrăcaţi la patru ace, cu beretă roşie pe capul ras complet. Aici, uneori uniformele atârnă pe ei, mitralierele, AK-47 sovietice, sunt uzate, tocite de generaţiile de militari care le-au purtat. Ţevile lucesc. Privirile sunt insistente, paznicii se întrec în bancuri şi râsete. Toată lumea se uită în pământ în faţa desfăşurării soldăţeşti.

Lui Marion îi e frică. Panica din trecut a revenit.

„Mă gândeam: eşti nebună, ce ţi-a trebuit să vii în ţara asta în care nu ţi s-au întâmplat decât rele? Tot la rele te întorci.“

Călătoria ia o turnură care-o răscoleşte profund. Îi e ruşine că face parte din această naţie care încă nu s-a vindecat de violenţă, atât de diferită de lumea lui Robert şi Édith. E o tânără burgheză care se întoarce în ceea ce a fost ţara ei. Copila abandonată a câştigat cel puţin traiul bun al părinţilor adoptivi. Primele case pe care le zăreşte dincolo de sârma ghimpată par nişte căbănuţe în comparaţie cu ferma bunicului sau cu casa părinţilor ei. Ai vrut să vezi, poftim!

Din fericire, e alături de prietenii din asociaţia umanitară. Raymond spune câteva bancuri cu vocea lui precipitată ca un torent din Pirinei. Robert e mai filozof, e obişnuit cu cozile interminabile şi controalele minuţioase. Marion se gândeşte că lucrurile nu s-au schimbat mai deloc. Ultima amintire din ţara ei natală sunt tancurile care încadrează pista de decolare de la aeroportul din Bucureşti. O zi de nespusă bucurie, ocrotită de Édith şi Robert.

În timp ce aşteaptă să treacă frontiera, voluntarii asociaţiei Solidarité Roumanie se îngrijorează puţin. Odată, un vameş i-a pus să golească tot

camionul. Altă dată, o femeie vameş a confiscat încărcătura de scutece dintr-un Trabant vechi şi a închis-o în ghereta ei. Pradă personală.

E foarte cald. Imensa zonă de staționare dinaintea frontierei pare un cuptor încins. Unii şoferi picotesc, toropiți, în cabina camionului. Marion îi întreabă pe colegii ei de călătorie ce s-a schimbat cu adevărat în țară după moartea Conducătorului. Raymond dă din cap.

— Multe, dar unele obiceiuri s-au păstrat. Criza şi sărăcia persistă.

Au trecut cinci ani de la căderea lui Ceauşescu. Presa occidentală s-a orientat spre alte drame, spre alte frământări. România încearcă să-şi găsească calea în lumea liberă. După căderea ultimei piese din dominoul Războiului Rece, ar fi fost de aşteptat să urmeze o perioadă de prosperitate. Dar nu s-a întâmplat aşa.

În 1990, noua putere e compusă din disidenți autentici, dar favorizează şi multe personalități legate de regimul comunist. Asta pentru că multă lume îşi dorise să scape mai ales de Geniul Carpaților, nu neapărat de partid şi de adepții săi. Poporul voia pielea lui Ceauşescu şi a soției lui, Elena, care i-a fost mereu alături. Se săturase de morga lor, de nebunia lor. Cel care visase să construiască un om nou devenise şeful unui clan care azi ar fi aproape rizibil, dacă n-am cunoaşte realitatea din spatele acestui vis: jefuirea unei întregi națiuni. Gata cu Securitatea, poliția care folosea toate mijloacele obişnuite ale KGB-ului sovietic: intimidare, şantaj, arestări arbitrare, confiscarea bunurilor, torturi, deportări în masă, execuții, asasinate țintite, spionaj. Exista o formă de gulag care nu era cu nimic mai prejos decât cele din înghețata Siberie. Un simbol, mai ales, a rămas întipărit în memoria românilor: faimosul Canal al morții proiectat să lege Dunărea de Marea Neagră, la care au săpat 200 000 de deținuți. În 1994 nu mai există nimic din toate acestea, au rămas doar amintiri. Dintr-un trecut care e totuşi la doar cinci ani distanță. Istoricii estimează că mai bine de două milioane de români au căzut victime ale sistemului totalitar care le-a strangulat țara.

După căderea Geniului Carpaților, puterea e preluată de o echipă comunistă, prosovietică: Ion Iliescu, preşedintele, omul îndepărtat de Ceauşescu, şi Petre Roman, echivoc, fiul unui fost membru al Brigăzilor internaționale. Noul guvern păstrează în întregime Securitatea, convertită în „servicii de informații“. Noua republică se pretinde democrată, dar demonii

trecutului n-au dispărut. Vor exista oameni care se vor strădui să reconstituie adevărul acelor vremuri[6]. Fosta închisoare de la Sighet se transformă într-un Memorial al victimelor comunismului. Un muzeu al ororilor odiosului regim. În ciuda amenințărilor cu moartea, istoricul Marius Oprea face demersuri pentru deschiderea arhivelor. Un paradox românesc: în timp ce intelectualii integri se zbat să facă lumină asupra acelor ani de opresiune, foştii securişti au ajuns în parlament. „Asta e, ce să facem?“, cum spuneau pe vremuri cei oropsiți.

6. Mai ales Ana Blandiana şi Romulus Rusan.

Odată trecută frontiera română, Marion ajunge în sfârşit din nou în țara pe care-o numeşte de-acum țara natală. Nimic nu e însă aşa cum ar fi putut să-şi închipuie tânăra avidă să cunoască şi, poate, să recunoască.

Prima oprire, prima întâlnire cu regimul: biroul de unde se cumpără viniete, obligatorii. O taxă pentru circulația pe nişte drumuri cel mai adesea ciuruite de gropi.

Apoi pornesc mai departe. Marion urmăreşte peisajul defilând încet în urma lor. Mută. Pe marginea drumului, țiganii vând vase de lemn şi farfurii în culori țipătoare. Peste tot se preumblă copii prost îmbrăcați şi murdari. Ici şi colo, cocioabe în care probabil locuiesc oameni. Societatea aflată încă în mizerie se iveşte imediat ce-ai trecut granița.

Convoiul se îndreaptă spre Dămuc, în partea românească din Moldova, în mijlocul Carpaților Orientali. Un ținut muntos, care a fost unguresc înainte să fie integrat în județul Neamț. În cel mai bun caz, drumul până în colțul acesta îndepărtat durează treisprezece sau paisprezece ore. Încetul cu încetul, Marion se obişnuieşte cu peisajul, nici nu mai observă copiii care umblă pe drum, bețivii care merg pe două cărări la intrarea în sate. În apropierea oraşelor, o centură de blocuri în paragină şi de hale abandonate îi trezeşte vagi amintiri din ziua în care a plecat cu maşina spre Bucureşti împreună cu Édith şi Robert. Doar lumina era altfel. Acum cenuşiul mohorât de decembrie a fost înlocuit de lumina dulce de august.

Pe măsură ce convoiul umanitar înaintează pe drumurile țării, Marion simte cum angoasa ia locul plăcerii difuze a descoperirii. Trebuie să facă o oprire la Alba Iulia. Trebuie să viziteze leagănul unde şi-a petrecut primii

ani din viaţă. Nu teamă simte copila abandonată, ci mai degrabă o mare nelinişte. Cum o să reacţioneze? Ce-a mai rămas din locul acela blestemat?

Opresc în faţa porţii leagănului şi Raymond trage frâna de mână. Marion are privirea fixă. Iese încet din maşină. Raymond o urmăreşte din ochi şi apoi merge după ea. Grilajul e deschis. Marion se opreşte.

„Nu se schimbase aproape deloc, povesteşte ea. Însă copiii se jucau afară. Se construise un loc de joacă… Pe vremea mea nu ne jucam în curte.“

Pe o bancă, cinci femei îmbrăcate în halat sporovăiesc fără să le pese de copiii care aleargă în jurul lor. Marion se duce spre ele. Are mâinile transpirate. Chiuitul copiilor îi aduce aminte de alte ţipete, din trecut. Iar figurile femeilor le cunoaşte prea bine. Două dintre ele îşi amintesc.

— Da, ştiu când au venit francezii să te adopte, spune cea care poartă un halat albastru. Erai foarte fericită.

Marion îşi dă seama că are doar amintiri vagi. Credea că i-au rămas în minte detalii şi situaţii. Dar s-a pierdut aproape totul. Pune întrebări. Raymond traduce:

— Ce ştiţi despre familia mea biologică?

— Mama ta a murit.

Răspuns conform cu explicaţiile pe care le-a mai primit. Femeile au chipuri înăsprite de viaţă. N-au avut creme antirid şi de protecţie solară, un lux pentru femeia de condiţie medie din România, care să le netezească trăsăturile marcate de zbuciumul vremurilor.

„Dintr-odată, povesteşte Marion, s-au gândit s-o cheme pe doctoriţa Mitea. Şi imediat m-a apucat un fel de spaimă. A venit foarte repede. Era uluitor. N-o mai văzusem de mai bine de doisprezece ani. S-a bucurat mult să mă vadă.“

Marion pune din nou întrebări despre părinţii ei biologici. Doctoriţa Mitea se eschivează.

— Mama ta a murit, cum i-am scris lui Édith. E mai bine aşa. Ai avut noroc c-ai fost adoptată.

Marion mai stă puţin, încearcă, temătoare, să-şi aducă aminte. Din când în când, aruncă o privire înăuntrul clădirii. A fost rezugrăvită, în culori la fel de fade ca înainte. Coridoarele sunt neschimbate. Apoi pleacă.

„Eram bulversată. Şi tovarăşii mei de călătorie erau la fel de emoţionaţi.“

În maşină, după o oră, în timp ce înaintează prin peisajul somptuos cu munți, defileuri şi păduri, Raymond îi spune:

— Cred că acum te-ai lămurit. N-o să găseşti pe nimeni.

Marion e consternată. Afirmația o loveşte ca un trăsnet. Raymond n-are dreptul să spună aşa ceva. Dintr-odată, e furioasă pe acest om atât de cumsecade. Restul călătoriei se desfăşoară în tăcere şi admirație în fața peisajelor Transilvaniei. Când şi când, cineva spune o banalitate, apoi Marion se cufundă la loc în melancolie.

La sfârşitul zilei, se zăreşte Dămuc. Un şir lung de case întinse pe vreo zece kilometri. Ucraina nu e departe. Drumurile nu mai sunt asfaltate, ci acoperite cu pământ brăzdat de urmele de roți de căruțe şi maşini.

„Ne-am cazat la nişte localnici, povesteşte Marion. O familie cu doi copii. O fată foarte drăguță, blondă, nu cu mult mai mică decât mine.“

Marion intră într-o casă românească tipică. Foarte puține obiecte de mobilier, şi mai puține camere. Doar două. O bucătărie mare, două paturi şi o cameră cu încă trei paturi. Fără baie. Soba e acoperită cu faianță frumos pictată cu motive florale. Peste tot culori vii, de la pereții vopsiți în bleu ciel la motivele cusute pe covoarele de pe jos.

Marion regăseşte puțin din casa bunicului. Curtea plină de găini şi grajdul cu animale. Mănâncă singură. Fiindcă ospitalitatea spune să-i oferi oaspetelui ce e mai bun. Poate că nu au suficiente tacâmuri. Descoperă şi țuica de prune, băutura națională, nu foarte tare, despre care se spune că face să le cadă dinții celor care beau prea mult.

Marion se lasă încet, răbdător, cuprinsă de România, un fel de a treia mamă care o ia în brațe, cu zâmbetele de pe chipurile ce par îmbătrânite înainte de vreme, mâncărurile tradiționale, păhărelele de țuică. Trebuie să învețe totul despre această țară necunoscută. Să ghicească ce se ascunde în spatele ochilor care o privesc cu admirație. Ce flacără s-a stins? Ce flacără se-aprinde iarăşi? Pare că viața şi regimul comunist i-au marcat pentru totdeauna pe oamenii aceştia. Totuşi, unii spun că regretă comunismul: „Măcar aveam o bucată de pâine. Acum nu mai avem nimic.“ Istoria nu e niciodată aşa de simplă cum pare în paginile ziarelor străine.

Ana (bis)

Ana a trăit sub comunismul ceauşist. S-a obişnuit cu el. N-avea de ales. Şi i-a căzut victimă.

E una din acele fiinţe asupra cărora istoria nu-şi pune amprenta, cel puţin aparent. Nu a interesat-o niciodată politica, nici măcar în taină, în momentele ei de intimitate. O lua ca atare.

A încercat să afle veşti despre fiica ei, Măriuca. Doctorița Mitea i-a răspuns că a murit în urma unei operaţii la ochi. Ce să facă? Nici măcar n-a ştiut să pună întrebările potrivite. Ce s-a întâmplat cu cadavrul? I-au luat fata şi-acum i se dă de-nţeles că nu mai are nimic de-a face cu toată această dramă. Încă o dată exclusă.

La scurt timp după dispariţia fiicei ei, a renunţat la şcoala profesională. Doar o diplomă fără importanţă. S-a angajat la uzina metalurgică din Aiud. În România lui Ceauşescu, nimeni nu e şomer. Pe Nicolae, iubitul de-o zi care acum are doi copii cu altă femeie, nu l-a mai văzut. Din când în când, află câte ceva despre fotbalistul ratat. În colţul acela de ţară, lumea e mică.

În uzina metalurgică, Ana lucrează la bandă, în secţia Mecanică 1, într-un atelier plin de praf, în zgomot de ciocane şi căldură înăbuşitoare. Şeful e cumsecade, chiar dacă uneori îşi plimbă privirea pe formele ei. Din pudoare, Ana nu spune nimic. Se simte apărată de sindicatul care se ocupă de tot în fabrică. Responsabilul de la partid, Ion, e un adevărat lider. Un om de o bunătate şi o inteligenţă remarcabile. Din fericire, fiindcă până şi inginerii trebuie să-l asculte. Alţii ca el au ajuns adevăraţi tirani. El e un comunist adevărat, apropiat de oamenii de rând şi gata oricând să întindă o mână de ajutor.

De când s-a angajat la uzină, are grijă de ea, fiindcă şi-a dat seama cât e de slabă şi de vulnerabilă.

— A trebuit să-mi abandonez fiica, îi mărturiseşte Ana. N-am pe nimeni. Mama nu mai vrea să ştie de mine.

Ion îi găseşte o cameră într-un bloc aproape de locul de muncă, lângă

gara din Aiud. Un imobil rezervat femeilor singure. În zilele în care nu merge la muncă, Ana se întâlneşte cu nişte prieteni care o trag mai degrabă în jos. Majoritatea, nişte marginalizaţi. Face şi ea ce poate ca să ducă o viaţă cât de cât acceptabilă.

Când izbucneşte Revoluţia din 1989, la început nu înţelege ce se întâmplă. În orăşelele de provincie, ecourile dramei de la Timişoara, Bucureşti sau Cluj sunt bruiate de propaganda oficială. Iar Securitatea mişună peste tot. În fiecare colţişor al uzinei, în fiecare scară de bloc. Ana nu are fire de revoluţionară. În zilele acelea de decembrie din 1989, merge ca de obicei la lucru. Dimineaţa se instalează la postul ei, iar în pauza de prânz mănâncă împreună cu colegele. În viaţa de muncitoare până la urmă nu contează decât aceste mici bucurii.

De altfel, la Aiud nu vor avea loc violenţe. Abia după moartea dictatorului oamenii îşi dau seama că ţara lor tocmai a trecut printr-un moment de cotitură. În aşteptarea unor zile mai bune, îşi duc traiul mai departe.

În 1990, iat-o pe Ana stând la coadă la secţia de votare din cartier. S-a dus acolo împreună cu o colegă de la uzină şi cu iubitul ei, Marius. Partidul creat în urma Revoluţiei, Frontul Salvării Naţionale, este condus de Ion Iliescu. Portretul lui e pe toate zidurile din oraş. În sfârşit, un alt chip în afară de cele ale Conducătorului şi consoartei lui. Sloganul din josul afişelor spune totul despre echivocul acestor alegeri: „Un preşedinte pentru liniştea noastră.“ Iliescu nu e nici pe departe dintre „ai noştri“. Nici Ana, nici colegii ei nu ştiu mare lucru despre această democraţie care se întrezăreşte. Puţin mai în spate, la coadă, un bărbat care poartă şapcă îi spune unei femei solide:

— Iliescu are state vechi în partid. Ca şi Ceauşescu.

— Nu mai zice aşa, Ceauşescu şi nevastă-sa erau nişte diavoli.

Rezultatele alegerilor sunt clare. Frontul Salvării Naţionale câştigă cu 86% din voturi. Epoca postcomunistă începe cu binecuvântarea poporului, dar la putere ajung tot comuniştii.

Noul program adoptat nu duce lipsă de ambiguităţi. Nu prevede epurările cerute de celelalte partide. Astfel, nimeni nu va plăti pentru josniciile pe care le-a comis în timpul dictaturii. Pe plan judiciar, trecutul e şters cu

buretele. Cât priveşte economia, se doreşte un cadru liberal, dar care să nu ducă la capitalismul sălbatic din Europa Occidentală şi din America. Naționalismul, care era dat ca exemplu şi înainte de 1989, se preschimbă într-un ultranaționalism reprezentat acum de foşti fruntaşi comunişti. Cine să mai înțeleagă? Țările vecine din Europa privesc de pe margine şi aşteaptă rezultate. În curând ar trebui să aibă loc integrarea în Uniunea Europeană.

În 1990, guvernul condus de Petre Roman a abolit legea din 1966 privind controlul naşterilor. Decretul 770 este abrogat. Avortul e din nou legal, la fel ca mijloacele contraceptive. Decretul care a provocat atâtea drame nu mai există. Dar traumele au rămas.

La câteva luni după alegeri, Ion a ieşit la pensie. Din când în când, vine să vadă cum o mai duce protejata lui din vremea în care era reprezentantul partidului. Nu stă mult, îşi leagă bicicleta de un gard din faţa blocului şi bate la uşă. O găseşte aproape întotdeauna acasă. Nu prea iese în oraş.

— Ce faci, eşti bine?

— Da. Mă mai dor plămânii. De la gazul din uzină.

Ana a scăpat de prima tranşă de disponibilizări. România abia s-a deschis spre lumea liberală, dar promisiunile electorale sunt deja uitate. La Bucureşti, prim-ministrul, Petre Roman, a chemat minerii din Valea Jiului pentru a înăbuşi o manifestaţie a studenţilor. O idee care i-ar fi plăcut Geniului Carpaţilor. Circa zece oameni au murit şi câteva sute au fost răniți. În toată țara au loc concedieri în masă, în industrie, în fermele de stat şi în multe alte domenii. Roman, bărbatul fermecător, şcolit în Franţa, după care presa franceză se dă în vânt, îşi arată în curând adevărata faţă.

Ion s-a pensionat exact la timp. Era maistru şi reuşise să răzbată cu propriile puteri şi cu ajutorul inteligenței, beneficiind şi de binecuvântarea partidului. Nu are o pensie prea mare, doar puţin peste salariul unui muncitor, dar îi ajunge ca să trăiască decent şi s-o țină la şcoală pe fiica lui, Sanda, care studiază ingineria, visează să plece în Hexagon şi deja vorbeşte bine franceza. Grădinița pe care o cultivă pe cont propriu îi asigură un ajutor deloc de neglijat. În primii ani după Revoluție, mai mult ca oricând, românii valorifică orice.

Sanda îşi aminteşte că tatăl ei, Ion, îi vorbea uneori despre Ana. Într-o zi, i-a povestit:

— Tocmai m-am întâlnit cu ea. Credea că fiica ei a murit, dar nu-i adevărat.

— Cum adică nu-i adevărat? îl întreabă Sanda, indignată.

— Aşa i s-a zis de la leagănul din Alba Iulia. Dar a primit de curând formularul de abandon, pentru ca fata să poată să fie adoptată.

Sanda se gândeşte că trăiesc într-o lume absurdă, un teatru al cruzimilor de tot felul.

— Şi tu ce i-ai spus?

— Ce să-i spun? răspunde Ion ridicând din umeri. Ştii foarte bine cum sunt ăştia. N-o să poată să facă nimic. Asta e.

Ana i-a zis că se bucură, într-un fel, că fiica ei o să crească într-o altfel de lume. În Franța, o țară la care visează mulţi români. De fapt nu credea nimic din ce zicea. Nici Ion n-o credea, dar ce să facă? Fatalismul a avut din nou câştig de cauză.

Ana a învăţat pe de rost numele şi adresa celor doi francezi pe care n-avea să-i cunoască niciodată. Vrea să le păstreze bine în minte şi în inimă. Într-o zi, o să încerce să le scrie o scrisoare, dacă găseşte pe cineva s-o traducă. Uneori, când se gândeşte la copila ei şi la propriul trai, îşi spune că fetița e norocoasă. Dar gândul la acest noroc o face să se cufunde câte-o zi întreagă în melancolie. Şi să fumeze mai mult ca de obicei.

Pe măsură ce trec anii, amintirea bebeluşului pe care l-a abandonat se mai estompează. Nu mai e o rană atât de adâncă. Şi lacrimile au mai secat. Viața ei seamănă cu un capitol din *Mizerabilii*. Bărbatul alături de care trăieşte a început să bea tot mai mult. Seara, când se întoarce de la cârciumă şi ea refuză să-i accepte hachițele, o bate. În asemenea momente, îi vine să lase totul baltă şi să plece. Să plece undeva departe de uzină şi de bărbatul pe care a ajuns să-l urască. Peste câțiva ani o să aibă şi ea o pensie. O nimica toată, dar poate o să mai câştige ceva în plus făcând curățenie sau muncind în străinătate. În Italia ori chiar în Franța. Mulţi români iau calea Occidentului ca să facă un ban.

Se apropie anul 2000, cu toate promisiunile lui. Lumea va intra în alt secol. Ana petrece ultimul Crăciun din anii ’90 împreună cu Ion şi cu familia lui. Zâmbete, băutură, cadouri. L-a părăsit pe bețivul care o chinuia. Ion observă că protejata lui pare fericită, de parcă ar aştepta un eveniment

unic.

Regăsirea

Marion se întoarce a doua oară în România în 1996. Merge din nou la Alba Iulia. De data asta e chiar ea la volan. Între timp, a obținut permisul de conducere şi se mândreşte că poată să străbată singură cu maşina drumurile Europei. Când se apropie de frontieră, simte aceeaşi strângere de inimă. În Ungaria, a văzut nişte combine uriaşe de secerat şi treierat care înghițeau lacome grânele. Lanurile aurii se umpleau de fum în urma lor. În România, în locul acestor maşinării se foloseau cai şi boi înjugați. Țara a rămas în aceeaşi stare de sărăcie şi de mizerie. Majoritatea burlanelor de pe fațadele clădirilor sunt ruginite şi picură ca nişte strecurători.

„Oamenii mi se păreau foarte obosiți, îşi aminteşte Marion. Mulți aveau pielea gălbejită, de parcă ar fi dus lipsă de vitamine.“

Într-adevăr, încă se confruntau cu multe lipsuri. România era cea mai săracă țară din Europa.

„Ne-am dus iar la Alba Iulia. Spre surprinderea mea, de data asta tot personalul se schimbase. În doar doi ani. Sigur nu erau chiar aşa de bătrâni!“

Când o revede pe doctorița Mitea, îşi schimbă impresia despre ea. Directoarea leagănului o întreabă dacă a raportat „chestii“. De parcă ar fi fost o obligație.

„Eram bucuroasă că m-am întors, dar nu încântată. Voiam să mă simt cât mai aproape de locurile mele de baştină, fără să ştiu cum să fac.“

Înainte de această a doua călătorie, Marion a obținut brevetul tehnic agricol, echivalentul bacalaureatului. Poate să-şi continue studiile. Édith şi Robert o încurajează. Fiica lor se simte mai bine. Crizele s-au rărit. Robert e mândru de ea, chiar dacă a rămas la fel de exigent. Primul sejur în România i-a făcut bine. La întoarcere, a format, împreună cu nişte prietene, o echipă de fotbal feminin sub egida Sporting Union din Agen. Tatăl ei se interesează îndeaproape de această echipă. La început sunt doar şapte fete, apoi, foarte curând, reuşesc să se strângă unsprezece. Nivelul de joc e ridicat, după un

an ajung în campionat în divizia de onoare.

În anul de după bacalaureat, Marion are grijă de un vârstnic. Seara, parcurge patru kilometri cu bicicleta până la casa lui Fernand, care suferă de Alzheimer. Învață ce înseamnă să te pui în slujba altora ca să le alini suferința. Nu e o muncă uşoară, dar pare că soarta o împinge de mică spre ea.

Într-o seară, după antrenament, prietena ei Blandine o ia deoparte.

— Ştii, am o colegă care a plecat împreună cu o asociație din Toulouse, La Maison des enfants, în Hunedoara, de unde eşti tu. Dă-i un telefon.

Din vorbă-n vorbă, Marion obține datele de contact ale preşedintei asociației, Françoise. Au ceva în comun: data naşterii, 16 iulie. Marion îi spune pe scurt povestea ei.

— Vrei să mergi cu mine ca să mă ajuți, sau să-ți găseşti familia? o întreabă Françoise.

Ca să ajute, bine-nțeles. Françoise acceptă. Suntem în iulie 2000. Maşinile asociației pornesc din Toulouse dis- de-dimineață. Cei trei şoferi speră ca pe seară să fie deja în Ungaria. Peste încă o zi, vor ajunge la Brad, un orăşel aflat la câțiva kilometri de Hunedoara. Marion simte că va fi o călătorie specială.

De data aceasta nu mai întâmpină atâtea dificultăți la intrarea în România. Cozile de maşini şi de camioane hodorogite par mai scurte, dacă nu cumva doar s-a obişnuit cu ele. Aceeaşi atitudine maliţioasă. Trec granița fără prea multe probleme. Marion e la volan. Nu e un drum uşor, trebuie să fie atentă în permanență, fiindcă pot să-i sară dintr-odată în față de pe margine copii sau vreo căruță zăludă.

Înainte de plecare, Françoise a întrebat-o pe Marion dacă se simte în stare să se confrunte cu o realitate mai dură decât în precedentele călătorii în țara sa natală.

— Da, sigur. M-am călit.

Françoise a încuviințat. Dar sosirea la Brad o readuce pe Marion cu picioarele pe pământ. De data asta nu mai e vorba de sărăcie, ci de mizerie. Mizeria neagră, îngrozitoare, care pute, la propriu.

„Era oribil, îşi aminteşte ea. Familii care trăiau într-o sărăcie lucie… Copii înghesuiți în cocioabe. Unele cartiere erau atât de murdare, încât

semănau cu nişte cocini.“

Brad, 18 000 de locuitori, e un orăşel minier ascuns printre munţi. De secole, din minele lui se extrag aur şi argint. Există chiar şi un muzeu al acestui eldorado de pe urma căruia, se pare, nu câştigă decât unii. Oraşele miniere nu s-au schimbat după căderea lui Ceauşescu: clădiri aşezate la fel, niciodată rezugrăvite, printre spaţii verzi răzleţe. Ziduri mâncate de igrasie până sus, la acoperişul ascuţit. Şi clădirile şcolilor sunt la fel de dărăpănate. Casa de copii unde merge Marion a acceptat parteneriatul pentru ajutor şcolar cu asociaţia din Toulouse. Mulţi copii proveniţi din familii cu situaţie financiară precară renunţă la învăţătură. Alţii sunt lipsiţi de capacităţi intelectuale. Se înfiinţează, de aceea, câteva clase de sprijin.

Într-o zi, Marion merge la Hunedoara să viziteze un orfelinat. În faţa uşii directorului a întins pe jos un covor roşu, în întâmpinarea unei familii de italieni veniţi să cumpere un copil român.

„Am simţit un profund dezgust, spune ea. Dar am vizitat totuşi leagănul. Era un coridor lung. În capătul lui, o cameră mare, cu un singur pat cu gratii, în care un copil se legăna fără-ncetare. Un bebeluş de vreun an. De ce era singur în tot dormitorul? N-o să aflu niciodată. N-am putut să suport, m-am ascuns într-un colţ şi am plâns. Mi-era ruşine să văd aşa ceva. Leagănul ducea lipsă de personal. Atunci când un copil plângea prea tare, îngrijitoarele îl închideau în dulap. Colegele din asociaţie au asistat la o baie. Copiii erau apucaţi de picioare şi ţinuţi sub jetul de apă. După aceea, îi înfăşurau în scutece.“

La Brad zilele de iulie sunt caniculare. Apoi, din norii care se strâng deasupra crestelor muntoase se dezlănţuie furtuni violente. Françoise şi Marion au devenit foarte apropiate.

„Ne-a propus să mergem toate undeva un weekend, să ne distrăm. Eram şapte. Ne-am dus la festivalul de la Sighişoara, apoi am vizitat mănăstirea Râmeţ, aproape de Aiud. În sfârşit, ne-a propus să facem o oprire şi în oraşul în care m-am născut.“

Marion ezită să accepte această din urmă propunere. Trebuie să mai facă un pas înspre originile ei. Şi i-ar plăcea să profite din plin de moment, să meargă singură. Dar e o vreme superbă, nu poate să refuze. Cele două femei pornesc cu maşina. Marion spune: „Dau ceva de băut şi-apoi ne întoarcem.“

Îşi aminteşte foarte bine momentul.

„Ne oprim în faţa unei catedrale în stil bizantin, în piaţa mare. Eram transpirată, fiindcă se făcuse foarte cald. Înăuntru se ţinea o slujbă. Mi se părea că sunt singură. M-am uitat în jur: ţigani în costume negre şi cu pălării cu boruri largi. Toţi aveau mustăţi îngrijite. Femeile erau îmbrăcate în rochii colorate şi pe cap purtau batic. Dintr-odată, au început să bată clopotele. Slujba se apropia de sfârşit. Am simţit brusc nevoia să urc scările până la uşile catedralei. Încet. Nu ştiu de ce, dar îmi doream să urc încet. Oamenii începeau să iasă. I-am privit atent.

Chipuri uzate de greutăţile vieţii, de vârstă, de muncile câmpului, de sărăcie şi alcool. Baticurile femeilor, costumele bărbaţilor. Toţi erau îmbrăcaţi foarte bine. M-am gândit: „Oare o să-i găsesc pe tata, pe mama, vreun verişor? Mi-am simţit inima bătând mai tare ca niciodată. Apoi am coborât.

M-am uitat iar la bărbaţii aceia cărora barba grizonantă abia dacă reuşea să le mascheze ridurile adânci de pe obraji. Françoise a venit lângă mine şi m-a întrebat în şoaptă:

— Vrei să-ţi continui căutările?

— Da.

De emoţie, am simţit cum mă cuprinde dintr-odată o panică nebună, care-mi tăia respiraţia. Eram mai fragilă ca un fir de mătase. Oare adevărul avea să iasă în sfârşit la iveală?

Mi-au venit în minte o mulţime de întrebări. Ce s-a întâmplat în ziua când m-am născut, despre care nu-mi mai aduc nimic aminte? Mi-era frig? Respiram greu? Mi-aţi privit vreo clipă chipul plăpând, dragi genitori necunoscuţi? V-aţi gândit la mine? Un gest? Un sărut? Şi tu, cea care mi-ai dat viaţă, m-ai iubit de la prima suflare? Am plâns când m-au luat de la sânul tău? Chiar sunt o bastardă nedorită, fructul unei legături ilegitime?

N-o să aflu niciodată. Părinţii mei biologici mi-au lăsat moştenire o tăcere grea şi apăsătoare. Ce-o să se-ntâmple dacă-i găsesc? O să se uite la mine, o să mă ia în braţe, o să mă accepte, o să mă iubească?

M-a luat ameţeala gândindu-mă că mă găseam fără îndoială într-un moment crucial din viaţa mea. Îmi vâjâia capul în mijlocul acelui univers decalat şi totuşi familiar. Iată-mă în inima Transilvaniei, în faţa uşilor unei

biserici dinăuntrul căreia vine miros de tămâie şi de ceară topită. Asemenea momente nu rămân fără urmări. Oare o să-mi schimbe viaţa?“

Cinci minute mai târziu, Marion se aşază la o masă în barul aflat în celălalt capăt al pieţei. Toată lumea comandă bere. Françoise râde. După al doilea rând, îi spune într-o doară lui Marion:

— Vrei s-o întrebăm pe patroană dacă ştie pe cineva numit Cotoară?

Hunedoara şi Aiud sunt cele două oraşe din România unde există cele mai multe persoane cu numele de familie al lui Marion. Françoise se ridică şi se duce s-o întrebe pe femeia din spatele tejghelei. Marion ascultă fără să-nţeleagă mare lucru.

— Parcă-mi spune ceva numele. E o familie Cotoară în satul Măgina. Nu-i departe. Mergeţi la a treia casă de la intrarea în sat.

Întregul echipaj se îmbarcă şi porneşte spre Măgina, sătucul pierdut printre munţi. Drumul şerpuieşte printre terenuri arse de soare şi ravene. Un peisaj luminos, deşertic pe alocuri. Satul e aşezat de-o parte şi de alta a unei străzi principale. Casele de cărămidă, cu acoperişuri de ţiglă roşie, sunt apărate uneori de o barieră vopsită în alb sau de un zid scund din pietre de râu. Grădinile sunt uscate. La a treia casă, Françoise se opreşte. Iese un domn în vârstă, care poartă pe cap o pălărie mare şi ponosită. Marion se gândeşte imediat: „Sper să nu fie tata.“ Bătrânul le spune că nu e domnul Cotoară, ci paznicul casei. Proprietarul e plecat.

Discuţia le-a atras atenţia vecinilor de la a patra casă. O tânără vine să se prezinte. E brunetă şi destul de elegantă. Vorbeşte bine franceza.

— Ce căutaţi?

Françoise răspunde că fac parte dintr-o asociaţie de caritate şi caută familia Cotoară. Tânăra se numeşte Sanda, tocmai a terminat studiile de inginerie şi se pregăteşte să plece în Franţa. Se gândeşte câteva momente, apoi le invită pe vizitatoare acasă la ea. Marion scoate un pachet de cafea şi i-l dă Sandei, aşa cum se obişnuieşte în România. Sanda le face o cafea turcească, neagră şi tare. Vorbesc despre toate cele. În sfârşit, Marion poate să se-nţeleagă direct cu cineva, nu prin intermediul unui interpret. Îşi spune povestea. Sanda o ascultă cu atenţie. Ştie zeci de poveşti asemănătoare, dar de fiecare dată o emoţionează. Cu atât mai mult cu cât e prima dată când are ocazia să stea de vorbă cu un copil abandonat care se întoarce în locurile

natale. După o oră, Sanda o sfătuieşte să întrebe la barul care se află puțin mai departe.

Tensiunea începe să crească. Marion se lasă ghidată de intuiție. Un presentiment tot mai puternic. La bar, patroana îi întâmpină cu o privire obosită. Stă pe un taburet şi se uită la televizor la o emisiune de varietăți. Pare că nici nu aude întrebarea. Dar răspunde, după ce-şi aprinde o țigară:

— Ştiu o familie Cotoară. Mama şi-a abandonat copila fiindcă era handicapată.

Marion înlemneşte.

— Cum o cheamă?

— Daniela.

Marion oscilează între dezamăgire şi uşurare. Căutările se opresc acolo. La întoarcere, drumul pare ciudat de lung. Merge în spatele lui Françoise, cu privirea pierdută în peisaj. La un colț de stradă, un cal se odihneşte lângă căruța goală. O femeie voinică a întins pe jos o grămadă de ştiuleți de porumb. Fiul ei o ajută să-i curețe. Pănuşii foşnesc între degetele lor şi răspândesc un miros de seceriş. Lui Marion îi place să stea singură, ca să simtă cum îi palpită în inimă această țară. Să fie în sfârşit pe aceeaşi lungime de undă cu ea. Să nu se grăbească. Să uite începutul întunecat al fiecărei călătorii.

În fața casei Sandei e o bicicletă legată de un fier care iese din zid.

— Vi-l prezint pe tatăl meu, Ion.

Sanda pune o mână pe umărul lui Ion. Şi el poartă o pălărie mare şi ochelari rotunzi. Figură de intelectual. Are ochi vii, pătrunzători. Încă de la început, o măsoară din priviri pe Marion.

— Îşi caută mama, spune Sanda.

Ion se apropie şi o bate uşor pe obraz.

— Tu eşti româncă. Eşti frumoasă, semeni cu maică-ta.

— Ana, şopteşte Marion. Mi s-a spus că a murit.

— Nu-i adevărat! Trăieşte. M-am întâlnit cu ea săptămâna trecută la piață.

Ion adaugă:

— Mama ta lucra în aceeaşi uzină cu mine. Am ținut nişte cursuri de formare la care a participat şi ea. Aveam un fel de şcoală internă. Înțelegi?

Marion dă din cap. Nu reuşeşte să-şi găsească cuvintele. În ciuda mijloacelor de apărare pe care a învățat toată viața să şi le construiască, acum e copleşită de emoție. Presentimentul care nu a părăsit-o de când a trecut frontiera română, rămas până acum în surdină, o asaltează dintr-odată şi o tulbură.

— Pot să-ți arăt unde locuieşte. Vrei?

— Nu. Mi-e teamă.

— De ce, dacă ai ocazia? spune Sanda. Trebuie să te duci. O s-o căutăm noi.

„Am plecat toți nouă cu furgoneta, îşi aminteşte Sanda. Tata stătea în față, le arăta drumul. Când am ajuns la Aiud, ne-am dus în cartierul de lângă gară. Am mers pe o stradă paralelă cu peroanele. Calea ferată e despărțită de şosea printr-un zid lung. Tata a arătat spre un bloc. Ştiam că acolo locuiesc femeile fără familie. Ne-a spus să parcăm undeva mai departe şi să aşteptăm. A intrat în bloc şi a stat acolo un pic. Apoi a ieşit însoțit de o femeie pe la vreo patruzeci de ani. N-a spus cum o cheamă.“

Marion e paralizată de frică. Frica aceea care te face s-o iei la fugă cât vezi cu ochii şi să te ascunzi în lume. Vede în fața ei, la nici treizeci de metri, o femeie încă tânără, îmbrăcată cu o rochie foarte elegantă, bleu ciel. Îi e greu s-o privească. Iar femeia se uită cumva pieziş, de parcă ar avea pe conştiință o vină gravă. Ion spune:

— Ce mai faci? Eşti bine?

Ana Cotoară răspunde. O voce firavă, aproape imposibil de auzit. Puțin rârâită.

— Fiica ta ce mai face?

— V-am mai spus că am abandonat-o.

— Asta ştiu, dar te-ntreb fiindcă vrem să verificăm ceva. Ştii cum îi cheamă pe cei care-au adoptat-o?

— Da, sunt francezi. Robert şi Édith Dagen.

Apoi, cu ochii în pământ, spune data de naştere a Măriucăi, cea care a devenit Marion.

Ion face un pas într-o parte şi spune cu voce gravă:

— Iat-o pe fiica ta.

„Nu prea îndrăzneam să ne privim, îşi aminteşte Marion. Ne-am

îmbrățișat. Ana plângea. La fel şi eu. În hohote. Era o mare eliberare. Am rămas mult timp una în brațele celeilalte. M-am gândit că o să aflu în sfârşit cum a început viața mea. Şi că în felul ăsta o să pot să-i găsesc un sens.“

Pornesc cu toții spre casa lui Ion. Marion nu-şi dă bine seama ce i se-ntâmplă. Se simte rău. Ana nu-şi mai ia ochii de la ea. Când ajung, Ion desface o sticlă de băutură bună. Vorbesc unii peste alții, ca să mai risipească tensiunea. Marion încearcă să urmărească firul. Sanda traduce. Nu-i pune întrebări mamei ei. N-are curajul.

Fiica Anei va suferi de ameţeli două săptămâni după aceea. Şocul emoțional a fost atât de puternic, încât nu reuşeşte nici azi să-l descrie în cuvinte. În ziua aceea i s-a prăbuşit o întreagă lume de false certitudini. Seara, când se întoarce la Brad, parcă nici n-ar mai avea sentimente. Nu poate să fie nici bucuroasă, nici tristă. Nu simte decât vidul.

După două zile, Marion se întâlneşte din nou cu Ana, care vrea să-i prezinte restul familiei. Încă o călătorie la capătul lumii. Primul verişor pe care-l vizitează se numeşte tot Ion şi e primar într-un sătuc frumos, Râmeț. De meserie e medic veterinar. Din toată familia, numai el are o situație bună. Când Ana i-o prezintă pe Marion, izbucneşte în lacrimi. Fiindcă ştie toată povestea verişoarei lui, plânge şi de tristețe, şi de bucurie.

Apoi, mama şi fiica pleacă mai departe. Spre nicăieri. Nişte poteci care se afundă în pădure şi-apoi, chiar în capăt, câteva case strânse în jurul unei biserici. Verişorii ies doar puțin din maşina oprită. Câteva îmbrățişări, câteva lacrimi. Marion e rezervată. În acel moment, simte că adevărata ei familie nu se află aici. Se gândeşte la Édith, la Robert. Tatăl ei, rugbistul de succes, patron de întreprindere. Édith, o femeie aşa de fină şi de cultivată. Aici sunt doar nişte oameni care trăiesc în sărăcie lucie, prost îmbrăcați, fără maniere. Unii au zâmbete ştirbe, bătrânele au fețele uscate şi zbârcite. Nu, nu are nimic în comun cu aceşti verişori. Încetul cu încetul, primele emoții, atât de puternice, sunt umbrite. Începe să-şi pună întrebări. Oare trebuie să-i iubească, să-i urască, sau să rămână indiferentă? Treptat, i se strecoară în suflet respingerea.

Marion le spune târziu lui Édith şi lui Robert că şi-a regăsit mama. Abia după cinci luni, în timpul unei cine în familie. Édith tocmai s-a operat la spate. O intervenție deloc uşoară. Doctorul i-a spus că există riscul ca într-o

zi să nu mai poată să meargă. După ce a aflat de la fiica ei toată povestea regăsirii, şi-a lăsat capul într-o parte şi i-a zis:

— Acum, când ştiu că ți-ai găsit mama, pot să mor.

Robert nu-şi ascunde bucuria. Întotdeauna se îndoise că Ana a murit.

În următorii ani, Marion se întâlneşte de mai multe ori cu Ana. Şi îşi scriu. Fata abandonată încearcă să facă lumină asupra primilor săi ani de viață. Dar adesea răspunsurile mamei biologice nu sunt la înălțimea aşteptărilor ei. Marion crede că Ana o minte, începe să aibă bănuieli şi uneori chiar ajunge s-o urască, fără să-ncerce vreodată s-o înțeleagă. Căutarea originilor nu s-a încheiat nici pe departe cu acea întâlnire din iulie 2000.

După ce Marion pleacă înapoi în Franța, Ana porneşte în căutarea lui Nicolae. Vrea să-i împărtăşească vestea care i-a dat viața peste cap de-atâtea zile. Bărbatul acesta care poartă responsabilitatea necugetării trebuie să dea socoteală la rându-i.

Ana îl roagă pe Ion s-o ajute.

— Nu-l cunosc personal, spune fostul cadru de partid, dar am auzit câte ceva despre el. Ar fi bine să mergi să întrebi la gară şi la atelierele din preajmă. Dacă încă lucrează, acolo trebuie să fie.

Ana se duce la gara din Alba Iulia, întreabă mai mulți funcționari pe care-i întâlneşte. Nimeni nu-l cunoaşte. Lucrează la ateliere, dincolo de calea ferată, dar la care serviciu? Unele clădiri sunt dezafectate, altele găzduiesc locomotive cu aburi care aşteaptă să fie casate. Ana insistă. Nici paznicul nu-l cunoaşte pe Nicolae.

— Nu mai sta pe-aici, adaugă bărbatul cu şapcă.

Până la urmă, întâmplarea, pura întâmplare, o va ajuta să-l găsească. Întâlnirea, ca într-un film de demult, nu departe de gară. Pe trotuar. Nicolae trece pur şi simplu prin preajmă. Merge la serviciu.

— Îți mai aduci aminte de mine?

Pentru Ana, regăsirea e amară. Pentru iubirea ei din tinerețe, e suprarealistă. Nicolae tresare şi imediat maschează surpriza cu un zâmbet.

— Sigur că mi-aduc aminte, spune el fără s-o privească în ochi.

Ana nu mai simte nimic pentru bărbatul acesta. Nici măcar furie. Nu credea că o să fie în stare să-l înfrunte, după atâția ani. A lăsat-o de

izbelişte.

— Avem o fiică împreună. Am abandonat-o, fiindcă m-ai părăsit. Dar acum o lună am văzut-o.

— Unde?

— A venit să mă caute.

Ana îi povesteşte totul. Despre abandon, adopţie şi întoarcerea fiicei ei. Nicolae o ascultă şi îşi dă seama ce viaţă crudă a avut femeia aceasta. El nu mai e fotbalistul de succes de odinioară, cel care-i uimea pe suporteri cu o pasă abilă, cu un şut bine ţintit. Lumea muncitorească îi macină pe îngerii stadioanelor la fel ca pe toată lumea. După o accidentare gravă, n-a mai fost răsfăţatul partidului şi a devenit muncitor la atelierele CFR, apoi a urcat treptele până a ajuns maistru. În curând iese la pensie. „Greşeala“ tinereţilor lui îl priveşte acum în ochi fără milă.

— Cum arată?

Ana îi întinde o fotografie pe care i-a lăsat-o Marion. O priveşte o clipă şi i-o înapoiază, emoţionat. Nu ştie ce să creadă despre fiinţa aceea tunsă scurt, cu aer de franţuzoaică. O femeie de 24 de ani, mică de statură, brunetă, drăguţă. Nicolae se înfioară. Se gândeşte la familia lui, la soţia care nu ştie nimic şi care e destul de dificilă. La fiul şi la fiica lui, care de-acum s-au ales cu o soră.

— Vino mâine, îi spune el, la aceeaşi oră. O să-ţi dau ceva pentru ea.

A doua zi, la ora 10, Ana merge încolo şi-ncoace prin faţa gării. Nicolae întârzie. La fel ca pe vremea când îl iubea. Când se iveşte de după colţul Poştei, pare mai bătrân. Se vede imediat că nu mai e în formă.

— Uite, să-i trimiţi fotografia asta.

O poză cu toată familia lui. De la căsătoria fetei. Nicolae e în dreapta, ţinând în mână o lumânare înaltă, cum e obiceiul. Poartă un costum negru frumos şi cămaşă albă descheiată la guler. Soţia lui e pe partea cealaltă şi ţine şi ea o lumânare identică. Pare o femeie autoritară. În centru, tânăra mireasă, într-o rochie lungă, albă, cu un buchet de flori în mână. Soţul ei poartă un costum bordo şi o cunună pe cap. Fiul cel mic al lui Nicolae stă ghemuit în faţa ei. Poza a fost făcută într-un loc ciudat. O peluză în apropierea unei grădini. În depărtare, se zăresc zidurile cetăţii Alba Iulia. Tânărul mire e de-o seamă cu Marion, fără câteva luni: 24 de ani.

O altă nuntă va avea loc în anul 2009. Marion şi Tristan spun da, după care urmează o mare petrecere. Spectaculoasă, cum se obişnuieşte în sud-vest. Robert şi Édith sunt în al nouălea cer. Fiica lor e cu adevărat fericită. Să spunem că Tristan este remediul-minune. Tăcut din fire, ştie cum să tempereze toanele lui Marion. În fiecare zi, se străduieşte s-o facă pe soția lui să comunice mai bine cu părinții. Dar Robert se simte din ce în ce mai obosit. Fostul rugbist nu arată deloc bine, nici chiar la nunta fiicei lui. În urma unui examen cardiologic complet, află că are arterele înfundate în mai multe locuri. E internat de urgență la Toulouse şi i se face un triplu pontaj. Lucrurile nu decurg atât de bine cum era de aşteptat. Din cauza unei hemoragii, e nevoie de încă o operație. De data aceasta, un succes. Câteva luni mai târziu, durerile în piept revin. Robert scuipă sânge. Doctorii diagnostichează un cancer la plămâni şi la ficat. O nouă lovitură. Marion îşi dă seama că cel care a venit s-o ia de la Bucureşti nu mai are mult de trăit. Mai puțin decât se gândea. Robert începe să fie tot mai dificil. Mai dificil ca niciodată. Nu suportă să ştie că e condamnat, slăbit, placat într-un joc pe care nu-l stăpâneşte deloc. Uneori face crize groaznice. Marion îi răspunde uneori chiar bruscându-l. Se lasă purtată de furie mai mult decât se cade.

O întâlnire decisivă

În 2013, Marion hotărăşte să se întoarcă din nou pe meleagurile natale. Dar vremea camionetei şi a maşinii a apus: lungile cozi de la vamă au rămas doar amintiri. De data aceasta, nu va fi singură. Se va întâlni cu Élisabeth Blanchet, fotografă profesionistă, la aeroportul din Bucureşti, iar Ursula Wernly Fergui o va însoți peste tot cu camera de filmat. Marion şi Élisabeth se cunosc de doi ani. O poveste care merită o paranteză.

În căutările sale pe Internet, Marion descoperă din întâmplare fotografiile lui Élisabeth: copii din leagăne şi din case de copii de pe vremea lui Ceauşescu. O lungă serie de portrete alb-negru, cu priviri pătrunzătoare, tulburătoare. Zâmbete vesele, uneori poznaşe, chipuri de copii care nu-şi arată rănile. Priviri care ar vrea să fie inocente. Dar mai sunt şi nişte fotografii pe hârtie glasată, care-i fac rău lui Marion. Dormitoare, tot în alb şi negru. Culorile par imposibile. Capete rase, ochi larg deschişi, trupuri mici, întinse şi mânuțe durdulii care se țin strâns de gratiile paturilor. Marion o contactează pe Élisabeth: „În fotografiile dumneavoastră eu sunt.“ Cele două se întâlnesc. Élisabeth îi vorbeşte despre proiectul ei şi despre ce face pentru copiii din România. Fusese printre voluntarii care duceau camioane doldora de haine, rechizite şi mici bucurii în colțurile cele mai îndepărtate din Transilvania. Între Marion şi Élisabeth se creează imediat o legătură puternică.

— Am vorbit cu o prietenă despre fotografiile astea, îi spune într-o zi Élisabeth. I-ar plăcea să facă un documentar despre copiii din România. Ai vrea să depui mărturie?

— Cine e?

— O realizatoare de filme documentare. Nu e jurnalistă. Am lucrat cu ea la postul Arte.

Marion ezită. Să vorbească la televiziune, să spună totul, să se expună… Ea, care n-a vorbit niciodată, care n-a lăsat să se vadă nimic. Ce să spună? Ce nu se poate spune. O asemenea experiență o ții doar pentru tine. Ştie

prea bine. Nu-i place deloc voyeurismul. Cu atât mai puţin emisiunile lacrimogene de la televizor. Se gândeşte. Ca întotdeauna, se lasă ghidată doar de intuiţie. Dar acum se întâmplă ceva.

— Spune-i să mă sune.

— O cheamă Ursula. E elveţiancă. O să ia legătura cu tine.

Marion nu i-a spus lui Élisabeth că e însărcinată în prima lună. E cea mai bună veste din viaţa ei. Aşa că vrea s-o păstreze cât mai mult posibil doar pentru sine, pentru Tristan, viitorul tată, pentru Robert şi Édith. O să fie la rândul ei mamă. O să trăiască pe propria piele ce-a trăit Ana. Când Tristan, tatăl copilului, o întreabă dacă o s-o anunţe şi pe cea pe care încă o numeşte genitoarea ei, răspunde cu duritate:

— Nu-mi vine să-i spun, nu încă. N-am chef să-mi acapareze copilul, să facă pe bunica. Nu înseamnă nimic pentru el. Nu vreau.

Tristan e un bărbat pudic, liniştit şi tăcut, nu aruncă niciodată vorbe-n vânt. Ştie că Marion face paşi mici pe calea vindecării şi înţelege că încă e prea devreme să-şi pună astfel de probleme.

— Dacă e băiat, cum să-l cheme?

— Pierre, răspunde Marion.

— Şi dacă e fată?

— Ciudat, ştiu sigur că e fată, dar habar n-am cum s-o cheme.

Pierre, un prenume frumos şi mare pentru un micuţ care are şi sânge slav. Singurul prenume pe care Marion ştia sigur că nu-l vrea era Nicolae. Prenumele dictatorului. S-a gândit odată la el, cu un zâmbet. Şi Tristan a râs. Îţi dai seama? Şi totuşi. În curând o să aibă de-a face din nou cu prenumele acesta.

La câteva zile după întâlnirea cu Élisabeth Blanchet, primeşte un telefon de la Ursula, spre seară. Se prezintă, îi vorbeşte despre proiectul ei. Marion, care se încrede mai ales în instinct, ascultă vocea puţin gravă şi blândă, cu un uşor accent germanic. Nu e o jurnalistă, cum ţinuse să precizeze Élisabeth. Ursula îi explică în ce constă meseria ei. Un film documentar nu e totuna cu un reportaj, e ceva de durată. Nu e hoţie, cu atât mai puţin triş, necesită timp. Pentru întâlniri, cercetare, reperaj, uneori prietenie. Marion se lasă convinsă. Se simte în siguranţă dacă are timp, i-ar face bine să vorbească cu o femeie. Nu şi-a deschis niciodată inima în faţa nimănui.

Timpul trece. Pe parcursul întâlnirilor, Ursula ascultă povestea lui Marion. Merge s-o viziteze la Toulouse. Femeia pe care-o întâlneşte nu seamănă cu imaginea pe care şi-o făcuse despre ea. E mică de statură, brunetă, tunsă scurt, veselă şi plină de viaţă. O adevărată franţuzoaică din sud-vest, care râde din toată inima şi ştie să facă glume. Are deja burta destul de mare. Un chip frumos, cu privire profundă, care uneori se întunecă. În adâncul ochilor ei negri se citeşte fractura. Ursula a simţit-o imediat, de la prima privire. Nu va fi uşor s-o determine să vorbească aşa cum ar vorbi pentru sine. S-a înconjurat de o carapace groasă.

— Sunt însărcinată.

— În câte luni?

— Trei. E băiat.

O privire fericită. Apoi, un văl straniu. O umbră.

— Cum o să-l cheme?

— Pierre.

Ursula se întoarce la Paris cu un dosar întreg pe care Marion l-a scanat. Fotografii cu ea de când era mică, paşaportul român, tot dosarul de adopţie. Scrisorile reci din partea administraţiei române. Acum trebuie să scrie scenariul pentru documentar, să-l propună unui post de televiziune. Demersuri anevoioase. Îi vine o idee: să filmeze în timp real, adică să înceapă odată cu venirea pe lume a lui Pierre. Să fie acolo la naştere. Să arate ce înseamnă un nou-născut în viaţa unei femei. Şi ce va însemna în existenţa lui Marion: momentul adevărului. O transformare alchimică. Clipa în care va deveni la rândul ei mamă.

Édith încearcă să rămână încrezătoare. Şi aşa pare. Totuşi, îşi face griji pentru această naştere. O aştepta, şi-o dorea. Din toată fiinţa ei. Dar cine poate să-şi stăpânească angoasa? O cunoaşte bine pe fiica ei. Să ai un copil e una, să-l creşti şi să-l iubeşti, cu totul altceva. Cum să iubeşti, când tu n-ai fost iubită? Adesea, Édith a privit, discret, urmele de pe corpul fiicei ei, un fel de cicatrici mici şi pete închise la culoare care n-au dispărut cu trecerea timpului. N-a întrebat-o niciodată pe Marion despre ele, nici n-a insistat cu privirea când îi făcea baie. Urme de lovituri, i-a spus Robert într-o zi, cu voce mânioasă. Era sigur, el, care primise atâtea lovituri când juca rugbi. „Poate că nici nu-şi aduce aminte“, adăugase. Când ai primit asemenea

lovituri la vârsta la care trebuie să primeşti doar mângâieri, eşti rănit pe dinăuntru, se gândeşte Édith. Cel mai tare dor rănile care-ţi ştirbesc sufletul şi demnitatea. Rănile de felul acesta nu se vindecă niciodată. Şi-atunci cum să creşti un copil, când ai trăit atâta violenţă? Totuşi, Édith are încredere în Marion, care acum nu mai simte furia aceea de la-nceput la adresa ei. În prezent, se-nţeleg foarte bine, mai ales de când nu mai e Robert.

Într-o seară, Ursula îi dă un telefon. Mai e foarte puţin până la naştere. Discuţia deviază:

— Pe tatăl tău l-ai cunoscut?

Scurta tăcere o alarmează pe realizatoare.

— Sunt… cum să spun… pe urmele lui.

— Ai vrea să-l cunoşti?

— Da. Doar să-l văd. Acum, că o să am un băiat, vreau să ştiu cu cine seamănă.

Ursula îi face o propunere care va cântări mult în viaţa lui Marion.

— Ar fi bine dacă am putea să filmăm întâlnirea…

Refuz categoric. Marion e de acord să vorbească despre ea însăşi, despre viaţa ei, despre copilărie, dar nici un cuvânt despre mama şi tata. Ei au doar statutul de genitori. Nimic mai mult. Nici mai puţin.

— Totuşi, pe mama ta o cunoşti, insistă realizatoarea. Cu ea ai vrut să te-ntâlneşti. Cu tata de ce nu vrei?

Încă un refuz din partea lui Marion. Vrea să meargă în România, dar nu acceptă s-o filmeze pe Ana, şi cu-atât mai puţin să-şi caute tatăl. Nu ştie încă de câtă răbdare e în stare Ursula şi cât de mult se dedică meseriei ei.

Pierre

În ianuarie 2013, Marion se întoarce acasă din Québec. Şi-a petrecut sărbătorile de iarnă împreună cu familia cumnatei, Elsa. Călătoria a fost epuizantă, îşi face griji pentru sănătatea ei. O stare de rău care nu trece.

— Ar trebui să te duci la un consult, o sfătuieşte Édith.

Marion face o ecografie şi află că e însărcinată. O veste nemaipomenită. Dar Robert nu se simte deloc bine. Vine cu regularitate la Toulouse, încercând să lupte cu cancerul. Sigur nu va apuca să-şi vadă nepotul. Marion merge întotdeauna cu el la doctor. Odată, la plecare, îl ia deoparte şi-i spune:

— Tată, sunt însărcinată în două luni. Tristan şi cu mine o să avem un copil.

„Tata a avut un şoc, îşi aminteşte ea. Cred că a fost la un pas să leşine. Pentru el era foarte important să aibă nepoți. M-am gândit că poate asta o să-l ajute să rămână în viață. Era foarte emoționat, foarte mândru. Puțin mai târziu, i-am spus şi mamei. Era în culmea fericirii. Nu-i venea să creadă. Un moment foarte special. Plin de bucurie şi de emoție.“

În ziua aceea, doctorul care-l îngrijeşte pe Robert are o față posomorâtă. În timp ce Robert se îmbracă, clatină din cap şi spune:

— Rezultatele sunt foarte proaste.

Marion crede că tatăl ei o să lupte, întotdeauna a fost un luptător, şi pe terenul de rugbi, şi în viață. În luna martie, e internat din nou în Agen, apoi este primit la un azil care ține de secția de îngrijire paliativă. Édith îl vizitează în fiecare zi, deşi, din cauza bolii, aproape că nu mai poate să meargă. Îşi arată întreaga tărie de caracter şi forța mentală ieşită din comun.

Pe 20 martie, Marion află că aşteaptă un băiețel. Pe la ora 19, după ecografie, se întoarce acasă. Sună telefonul. E doctorul de la secția de îngrijire paliativă.

— Tatăl dumneavoastră se simte foarte rău. Se stinge. În seara aceasta sau cel târziu la noapte.

„Am plâns mult, spune ea. Nu voiam să accept că aveam să-l pierd aşa de repede. Mă simțeam foarte vinovată şi totul ieşea acum la suprafață. M-am gândit să nu-i spun mamei, fiindcă ştiam că e epuizată şi n-ar fi rezistat să iasă în toiul nopții ca să meargă la tata. Acum îmi pare rău. Doctorul a închis. De fapt, era chiar lângă el. După aceea, mi-am spus: tata trebuie neapărat să afle că o să am un băiețel. Aşa că l-am sunat pe doctor. A răspuns o infirmieră, care mi-a spus că nu poate să mi-l dea la telefon, fiindcă era singură pe etaj. Aşa că am rugat-o doar să meargă repede la tata şi să-i transmită din partea mea că aştept un băiețel.

Am avut o noapte groaznică, fiindcă m-am gândit că aş fi putut să-l văd, să stau lângă el, să-l țin de mână, dar nu mă simțeam în stare. N-aş fi putut să mă confrunt cu moartea lui. A doua zi, spre ora 7 dimineața, m-au anunțat că a decedat. Mama nu se aştepta să plece aşa de repede. M-am dus la Agen împreună cu Tristan ca să-l ajut cu formalitățile pentru înmormântare.

Mi-aduc aminte că am intrat în camera lui. Nu mai văzusem niciodată un om mort. Avea chipul foarte liniştit, şi m-am gândit că de-acum o să trăiască în pace. Fără să se mai enerveze.“

Marion îi dă naştere lui Pierre la începutul toamnei, pe 3 septembrie 2013, la ora 21.30.

„Cântărea exact 2,950 kg. Mi-aduc aminte ce feţişoară simpatică avea când s-a născut, primele lucruri pe care le-am văzut au fost gropița din bărbie şi ochii lui frumoşi. M-am uitat la el minute-n şir până când m-au dus sus, în salonul nostru. Eram foarte stângace, nu prea îndrăzneam să-l iau în brațe, de teamă să nu-l rănesc, să nu-i fac rău. Nu mă mai săturam să privesc ființa aceea micuță, fiul meu.“

Amintirea abandonului revine însă imediat. În primele luni după naşterea lui Pierre, Marion îi suportă cu greu plânsetele. Îi provoacă o angoasă puternică şi stres. Se teme că nu ştie să aibă grijă de copilul ei. „Cred că, inconştient, nu-i suportam plânsul fiindcă îmi amintea de țipetele copiilor de la orfelinat. A fost dureros. Abia mai târziu am ajuns să-mi înțeleg reacțiile. În plus, mi-era frică să nu înceapă şi el să se legene. Din fericire, am putut să vorbesc cu Tristan, care m-a înțeles şi s-a comportat foarte bine de fiecare dată în situațiile dificile.“

Contracţiile începuseră dimineaţa, pe la ora 2. Primul drum la spital. Doctorul o consultă. Tristan stă lângă ea, îngrijorat. Maternitatea rămâne un mister. Marion pare calmă. Mai fericită ca niciodată.

— Puteţi să vă întoarceţi acasă, spune doctorul de gardă. N-o să se-ntâmple foarte curând.

De câteva zile, viitoarea mamă face exerciţii la stepper. Ca să accelereze naşterea, spune ea. Tristan nu e prea convins. Nici Édith nu crede că poate să ajute la ceva. Pe la ora 7, iarăşi contracţii. Mai puternice. Din nou la doctor. La Toulouse e deja cald, nu se simte nici un pic de aer. Tristan o duce pe Marion la secţia de obstetrică de la spitalul central.

Ursula a venit şi ea să asiste la acest moment unic. Marion o întâmpină cu răceală. Vrea să fie singură cu fiul ei şi cu Tristan. Fără vreo cameră de filmat şi fără întrebări, fără vreun obiectiv care să scormonească emoţiile. Vrea doar să se bucure de naştere în cea mai deplină intimitate. Nici chiar Édith nu asistă. Realizatoarea înţelege şi rămâne la distanţă. Deocamdată, filmează cadre generale: podurile din Toulouse, fluviul Garonne, împrejurimile spitalului. În caz că totuşi se va face filmul. Deocamdată nu e nimic sigur. Tristan o va anunţa. Timpul trece greu. Această naştere reprezintă mai mult decât venirea pe lume a unei mici fiinţe umane. E momentul în care Marion se va întreba inevitabil cum poate o mamă să-şi abandoneze copilul. Întrebarea care o macină de atâţia ani. Întrebarea fundamentală. Cum poate o femeie care a purtat în pântece o viaţă să-i întoarcă spatele după aceea? Marion nu spune nimănui, dar se gândeşte neîncetat la Ana. Îi vede în minte chipul, are sentimente contradictorii faţă de ea. Maternitatea nu i-a estompat furia, doar a ajutat-o să scape de dispreţul pe care ajunsese să-l simtă. Adevărata ei mamă este Édith, care s-a trezit noaptea s-o alinte, care a îngrijit-o şi a iubit-o. Nu femeia aceea din Transilvania care nu i-a provocat decât suferinţă.

La ora 21.30 Ursula primeşte un telefon de la Tristan. S-a născut Pierre. Totul a decurs bine.

— Poţi să vii mâine-dimineaţă.

Se lasă seara, cu o atmosferă încărcată şi umedă. Luminile spitalului, albe şi reci, aruncă în întuneric reflexii neliniştitoare. Din timp în timp, se aude sirena câte unei ambulanţe intrând la urgenţe. În sala de aşteptare au mai

rămas doar câţiva vizitatori. Câte-un telefon care sună, şoapte purtate prin aer.

A doua zi, realizatoarea dispare în spatele uşilor liftului. Vor fi primele imagini din film. O mamă ca toate mamele, cu un surâs pe buze. Un bebeluş care doarme. Cu o bonetă verde pe cap.

Şi întrebarea. Cum poate o mamă să-şi abandoneze copilul?

Dar un tată?

Cel dintâi abandon el l-a comis. Ar trebui să-l vadă faţă-n faţă ca să-l iubească şi să-l urască în acelaşi timp?

Cu cine seamănă Pierre? Cu bunicul din România?

Toată lumea spune că seamănă cu Tristan. Dar, în sinea ei, Marion şi-ar dori să ştie sigur. Ca să-şi încheie căutarea originilor şi pentru că într-o zi Pierre o să-i pună întrebări. Va fi nevoită să-i explice viaţa, să-i vorbească despre dictatură, abandon, bătăile primite la leagăn, adopţie. Să pună totul pe tapet, să nu lase nimic deoparte. Pentru Marion, Ceauşescu a fost diavolul în persoană. Uneori, aşa se consideră, un copil al diavolului.

Trebuie să pornească din nou la drum.

Copiii diavolului

Aeroportul Henri Coandă din Bucureşti mişună de lume în ziua aceea de joi, 25 aprilie. Avionul care vine de la Hamburg are întârziere. În spatele porţilor s-a format o coadă mare. Anunţurile în română şi-apoi într-o engleză stâlcită vin în cascadă. Ursula şi-a scos camera şi filmează. Chiar dacă se aude prost. Marion împinge un cărucior uriaş pe culoarul de la sosiri. O caută pe Élisabeth Blanchet. E prima dată când se-ntâlnesc. Au hotărât împreună să meargă la Popricani, locul unde fotografa a făcut cele mai frumoase poze.

Élisabeth a păstrat mereu legătura cu copiii care acum au devenit adulţi. I-a fotografiat aproape în toate etapele vieţii, fixând pe hârtie lenta decădere a acestor fiinţe abandonate. Majoritatea au rămas în centrul de plasament.

La ieşirea din aeroport, Marion, Ursula şi Élisabeth urcă într-un taxi şi pornesc direct spre centrul Bucureştiului. Urmează o a doua întâlnire, cu Dan, un fost educator de la casa de copii din Popricani. Élisabeth l-a cunoscut când lucra ca voluntară într-o asociaţie umanitară. Dan va juca rolurile de interpret, şofer şi ghid. Cum se spune în jargonul jurnaliştilor, cu un termen nu prea simpatic, o să fie fixeur. Pentru Marion, adevărata căutare a identităţii abia acum începe.

Prima etapă, Monitorul Oficial, Arhivele Naţionale. Ziarul oficial unde se publicau numele copiilor care fuseseră adoptaţi după însuşi Conducătorul îşi dădea acordul. Se emitea fie un decret, fie o decizie prezidenţială la solicitarea Consiliului de Stat. Marion îi explică lui Dan că părinţii ei adoptivi au aşteptat doi ani. Lui Dan i se pare foarte mult. Discuţia deviază şi ajung să vorbească despre Securitate. Marion spune:

— Ştii câți bani a strâns Securitatea de pe urma adopţiilor de copii?

Dan, care a crescut în timpul dictaturii, dă uşor din cap.

— Două miliarde de franci.

— Cum? E vorba despre vânzare de copii?

— Nu ştiu dacă putem s-o numim vânzare de copii…

— Pe-aproape…

Dan zâmbeşte diplomat.

— În orice caz, se cereau bani.

— Avocata le cerea bani părinților mei, ca să facă să înainteze dosarul cât mai repede…

— Da, dar nu pentru ea! Îi dădea mai departe. Unor funcționari…

— Nu ştiu, spune Marion. Pe părinții mei nu-i interesa asta. Nu poți să ştii totul, altfel nu mai înaintezi.

Marion iese de la arhive cu un document care poartă semnătura lui Ceauşescu. Călătoria abia începe, dar iată că deja scoate la iveală cel mai bine organizat trafic de copii. În aceeaşi zi, Marion se întâlneşte cu Gabriela Coman, secretar de stat, care-i explică despre faimosul decret 770. Sunt informații pe care în mare parte le ştie deja, dar vrea să audă versiunea oficială. A doua zi, încă o întâlnire, cu Bogdan Simion, care lucrează pentru Solidarité enfants roumains abandonnés. Simion spune că între 1965 şi 1968 Ceauşescu a obținut 1,5 milioane de naşteri. Apoi a fost promulgat decretul din 1970, care stipula că familiile sau femeile singure pot să-şi încredințeze copiii statului, fără nici o consecință.

„Aceşti copii nu sunt orfani, conchide Simion. Sunt copii care au familie. Doar că părinții lor i-au lăsat în grija statului.“

Sejurul la Bucureşti se încheie. Spre Popricani, la frontiera cu Moldova. O călătorie lungă, chiar dacă drumurile sunt puțin mai bune decât în anii ’90. Dan conduce în viteză şi aproape că nu spune nimic. În spate, Marion şi Élisabeth vorbesc despre casa de copii din Popricani. În cei douăzeci de ani de când face fotografii, Élisabeth a văzut cum treptat unii dintre copii s-au integrat în sat şi şi-au făcut cunoştințe printre localnici. Alții au plecat şi nu s-au mai întors niciodată. Cu toții erau prea mari ca să fie adoptați.

După câmpia în care e aşezat Bucureştiul urmează munți împăduriți, trecători săpate adânc în falezele calcaroase, presărate cu peşteri şi grote. Drumul național 24 are doar două benzi. Şerpuieşte şi se pierde într-un ținut tainic, traversează sate cu biserici ale căror clopotnițe cu forme feminine strălucesc în soare.

Popricani seamănă cu multe sate din România, desfăşurate pe lungime. O stradă principală şi mai multe străduțe neasfaltate, perpendiculare pe ea.

Élisabeth cunoaşte aproape pe toată lumea. Marion face cunoştinţă cu Florin, care a stat şaptesprezece ani la casa de copii, acum pompist la staţia de benzină, cu Constantin, magazioner, un băiat frumos, care nu şi-a pierdut privirea ştrengărească din copilărie, cu Daniel, omul bun la toate, un blonduţ cu urechi clăpăuge care zâmbea spre obiectiv cu douăzeci de ani în urmă.

Casa de copii din Popricani s-a transformat în centru pentru adulţii cu dizabilităţi. N-a mai rămas nimic din orfelinatul sordid care a supravieţuit până la jumătatea anilor 2000.

Marius, un copil abandonat care n-a aflat niciodată nici măcar numele părinţilor lui, îşi aduce aminte de Nikonul F4 pe care-l folosea Élisabeth când venea să facă poze la casa de copii. Aparatul acela legendar, pe care atâţia reporteri l-au purtat în bandulieră, îl fascina într-atât, încât în secret visa să devină fotograf profesionist. Iar astăzi Marius e artist. Lucrările lui fotografice au fost expuse la Centre Beaubourg din Paris.

— Te-a amărât toată povestea asta? îl întreabă Marion. Eşti furios?

— Nu, răspunde Marius. Îmi închipui că dacă m-a abandonat a avut motive întemeiate. Nu eram primul copil abandonat din România.

— Deci n-o învinovăţeşti? întreabă Dan.

— Nu. De unde să ştiu ce s-a întâmplat? Poate că a fost un accident. Îi mulţumesc că nu m-a abandonat într-o pubelă sau pe şinele de cale ferată.

— Care e prima ta amintire de la Popricani?

— Viaţa în colectiv, răspunde Marius. Am ajuns aici în 1987, şi-apoi… Într-o zi am văzut cum un coleg a fost abuzat sexual.

— N-ai văzut cu ochii tăi.

— Ba da. S-a-ntâmplat în parcul de lângă grădiniţă.

Marius spune numele celor doi violatori. Dan lasă capul în pământ, îi cunoaşte.

Pe măsură ce înaintează în căutarea adevărului, Marion îşi dă seama cât noroc a avut să fie adoptată şi să poată trăi departe de casele de copii. Parcursul ei şi cel al lui Marius seamănă într-un punct: reuşita. Marius a avut nevoie de o forţă extraordinară ca să iasă din mediul în care a crescut. Şi-a construit un sistem de valori încercând să lase în urmă amintirile dureroase. Ca fotograf, îl interesează mai ales copiii. Portrete minunate

făcute în momentul magic, al cărui secret numai el îl cunoaşte, când copilăria se arată într-o privire, într-un zâmbet, într-o lacrimă.

Adriana e ultima dintre copiii abandonaţi de la Popricani pe care o întâlneşte Marion. În cea din urmă fotografie făcută de Élisabeth, zâmbea bucuroasă. O mutriţă frumoasă, părul scurt şi ochi negri ca tăciunele. În prezent, nu lucrează, îşi creşte copiii: o fiică de 12 ani, Gabriela, o alta de 10 ani, Bianca, şi un băiat de 7 ani, Ionuţ, surdomut. Fiecare e făcut cu alt bărbat, toţi proveniţi de la casa de copii din Popricani. Trei abandonuri chiar înainte de naştere.

Adriana trăieşte într-o cocioabă, cu o singură ferestruică pe care intră lumină. Are un televizor care zumzăie toată ziua. Ionuţ se joacă la un computer vechi. Dorm cu toţii în aceeaşi cameră. Bianca şi Gabriela au fost luate de lângă mama lor şi date în plasament într-o familie din satul Leţcani, apoi într-o alta, din Ţigănaşi.

— Prima familie nu avea grijă de ele, spune Adriana. La a doua a fost un pic mai bine.

— De ce ţi le-au luat? întreabă Marion.

— N-aveam unde să stau cu ele. Mama a zis că mă ţine la ea, dacă dau fetele în plasament. Aşa că a trebuit să le dau, ca să pot să muncesc.

Adriana şi-a recuperat apoi fetele şi în fiecare zi se luptă să le crească cu demnitate. Micul Ionuţ învaţă limbajul semnelor. Oare România în care va trăi el va fi mai umană decât cea de pe vremea dictatorului? Nu e prea sigur. Adriana nu i-a spus lui Marion că e ţigancă. Renegată printre renegaţi.

Întoarcerea la Alba Iulia

În maşina care le duce la Alba Iulia, Élisabeth o întreabă pe Marion despre tatăl ei, pe care aceasta îl numeşte, cu un cuvânt dur, genitor.

— Nu vrei să afli cine e?

— Da şi nu. Nu mă interesează neapărat. Prioritatea mea e să găsesc răspunsuri despre genitoarea mea – nu pot să-i spun mamă, doar genitoare. După aceea… Da, sigur, vreau să găsesc nişte răspunsuri şi despre genitorul meu. Dar nu ţin neapărat să-l caut.

Când îşi exprimă sentimentele astfel, Marion are privirea de oţel, nu i se citeşte nici o emoţie pe faţă. Trebuie s-o cunoşti bine ca să-ţi dai seama că, de fapt, în sinea ei gândeşte altfel. Călătoria aceasta o ajută să înţeleagă ce-a trăit mama ei. Şi lumea din care-a scăpat.

După câteva secunde, adaugă, zâmbind:

— Acum, că am un băiat, da, mi-ar plăcea să-l cunosc. Doar ca să văd cu cine seamănă fiul meu.

În urmă cu câteva luni n-ar fi spus asta. Acum îşi doreşte să-şi cunoască tatăl. I-a spus şi Ursulei, care nu ratează nici o discuţie. Încă de la începutul călătoriei, realizatoarea încearcă s-o convingă că trebuie s-o întrebe pe mama ei cine e acest „genitor“. Ana ştie cum îl cheamă şi poate chiar şi unde stă. Marion refuză mai întâi categoric, apoi, după popasul la Popricani, pare să se mai gândească. E timp destul, au un drum lung înainte.

De la frontiera cu Moldova, trebuie să meargă spre centrul ţării. Mai bine de 400 de kilometri prin munţii Transilvaniei. Peisaje prăfoase, uscate de căldura unui august fără picătură de ploaie. Toamna îşi face deja simţită prezenţa. Frunzişul pădurilor începe să capete nuanţe roşiatice. Ţăranii ară pământul întărit, după ce au cules porumbul şi grâul. Boii şi caii împodobiţi cu ciucuri se opintesc înjugaţi la pluguri. Lui Marion îi place acest spectacol al muncilor câmpului. Îi aduce aminte de copilărie, de ferma bunicului, de şcoala agricolă. De Édith şi Robert. Uneori, şi acolo, în sud-vest, e un soare dogoritor. Când echipajul se opreşte pentru o pauză, la jumătatea drumului,

Marion e pierdută în gânduri. I-a încolţit în minte o idee: să înfiinţeze o asociaţie care să se ocupe de toate destinele frânte pe care le-a cunoscut. Simte că are o datorie. În depărtare, în lumina asfinţitului se zăreşte un lung tren de marfă înaintând încet, în ritmul roţilor care scrâşnesc la îmbucăturile şinelor.

A doua zi, toată lumea se trezeşte binedispusă. Dan e deja afară, fumează prima ţigară. Ursula îşi pregăteşte camera de filmat. Pentru Marion, nu e prima oară când ajunge pe aceste meleaguri unde şi-a petrecut cei dintâi ani din viaţă. Dan i-a spus dinainte că toată clădirea e în renovări. De fapt, n-a mai rămas aproape nimic din leagănul pe care-l ştia. Doctorița Mitea a decedat în urmă cu câţiva ani. Luând cu ea şi secretele. Corespondenţa cu Édith a fost distrusă. De ce spusese că Ana a murit? Poate s-a gândit că aşa era mai bine. Pentru ca Marion să nu se-ntoarcă să-şi caute originile. Dar viaţa nu decurge niciodată exact cum ar vrea adulţii. Nu poţi să ştergi cu buretele trecutul cum ai şterge tabla pe care sunt desenate cu cretă câteva linii. Copilul s-a întors şi cere socoteală.

Fostul leagăn e pe mâna zidarilor. Geamurile ferestrelor au fost scoase, lăsând în pereţi ciudate orbite franjurate pe margini. Marion merge pe lângă ele, mai îngândurată ca niciodată. Îşi caută amintiri.

— Era o cameră mare, şi dormitoare arhipline, ţipete. Era oribil.

Dan dă din cap. El cunoaşte bine toată hărmălaia aceea de la Popricani. Curtea în care copiii nu aveau voie să iasă e acum doar un morman de moloz. Într-un colţ duduie o betonieră. Muncitorii trec încolo şi-ncoace, fără să le pese de nostalgia sumbră a vizitatoarei.

Marion intră în ceea ce probabil era biroul doctoriţei Mitea. Acolo au venit Édith şi Robert s-o ia. Se gândeşte la Claudiu, micul ei prieten. Oare ce s-a ales de el? Se aveau ca fraţii. Uneori, chiar aşa îşi închipuie, că era fratele ei, singura ei rudă. Mergând pe coridoare, îi vin în minte frânturi de fraze, cuvinte într-o altă limbă, îndepărtată. Voci de femei autoritare, dând ordine. Şi un cântec. O melodie pompoasă învăţată pe de rost. Imnul Geniului Carpaţilor, prin care copiii trebuiau să-şi exprime dragostea faţă de Dunărea gândirii. Dictatorul, ca o fantomă, bântuie zidurile de pe care muncitorii răzuiesc tencuiala.

— Am pierdut şase ani din viaţă, îi spune Marion lui Dan. De-asta sunt

mereu pe drumuri acum. Vreau să prind din urmă timpul pe care n-o să-l recuperez niciodată.

Îşi sprijină mâna de un zid.

— Ciudat cât de reci sunt zidurile. La fel cum era totul aici. În ciuda țipetelor. Era… glacial. Da, ăsta e cuvântul: glacial.

Se lasă o lungă tăcere. Nu se mai aude nimic. Numai lovituri de cazmale, în depărtare. Şi o picătură de apă căzând într-un lighean. Dormitorul e doar un şantier, cu fire electrice atârnând din pereți. În 1996, ultima dată când Marion a intrat aici, n-a avut senzația că retrăieşte episoade din copilărie. Acum, când zidarii smulg una câte una rămăşițele trecutului, tot ce mai rămăsese tangibil, se instalează distanța care poate trezi amintiri.

— E greu. Foarte greu.

Aiud

Marion a vrut să le arate Ursulei, lui Dan şi lui Élisabeth biserica şi piaţa din Aiud. Locul în care povestea ei a luat un alt curs. Barul unde patroana le-a spus despre satul Măgina. Discuţia cu Ion şi Sanda. Apoi prima întâlnire cu Ana.

„Ştiu că pentru ea a fost un şoc, spune Marion. Un mare şoc. Cred că i-a luat ceva timp să realizeze că exist. Mai mult, poate că abia atunci a realizat că exist.“

Ana o aşteaptă pe Marion într-un parc, stând pe o bancă de lemn lângă tovarăşul ei de viaţă, Radu. Special pentru întâlnirea cu ea, a fost la coafor şi s-a vopsit într-o nuanţă roşcată, care-o întinereşte.

Dincolo de gardul viu tuns, o vede venind pe fiica ei, însoţită de Ursula, care filmează fiecare pas. Radu dispare în spatele unei statui de un gust îndoielnic.

— Ana!

Mama şi fiica se îmbrăţişează strâns.

— Ce faci?

Ana răspunde în română, apoi în franceză.

— Bine, *bien*.

Acum Radu poate să iasă din ascunzătoare.

— Pierre ce face? întreabă Ana.

— Bine. *Forte bine*.

Marion a anunţat-o că are un băieţel la câteva luni după naştere.

— Ai învăţat un pic româna? întreabă Radu.

— Da, un pic.

Totuşi, între Marion şi mama ei biologică ceva nu se leagă. A încercat s-o cunoască, să afle mai multe despre această nouă familie de departe, dar, spune ea, n-a ieşit nimic.

„Mă bucur s-o văd. O întreb dacă e bine, ce-a mai făcut. Dar nu simt nici o legătură.“

Se duc la o bere. Dan e jenat. Nu-i place duritatea lui Marion. Se uită la o poză, de la prima lor întâlnire, de la care au trecut deja paisprezece ani. Ana abia îşi reține lacrimile, se bate uşor cu palma pe piept ca să-i arate fiicei ei cât e de emoționată.

Apoi încep întrebările. Marion crede în continuare că mama ei a abandonat-o la naştere.

— Nu, răspunde Ana. Am dus-o şi la spitalul din Alba Iulia. Am rămas cu ea acolo s-o alăptez. Am lăsat-o abia în octombrie, când m-am întors la şcoală.

Marion se întoarce spre Dan, cu privirea de gheață.

— N-aş vrea să se justifice.

Dan îşi aprinde o țigară ca să-şi mascheze jena. Ana, din colțul ei, a înțeles ce-a spus Marion.

— Directoarea leagănului mi-a zis: „Faci ce vrei, dar să nu uiți că eşti bolnavă şi că n-ai unde să stai. Oricum, n-o să-ți lase fata. Trebuie să-ți dai acordul să fie adoptată.“ Aşa că m-au obligat să-mi dau acordul. Directoarea mi-a zis să mă gândesc şi să-i răspund peste două zile.

— Şi ce i-ai răspuns? întreabă Dan.

— A zis că oricum n-o să pot să păstrez fata. Eram bolnavă şi credeam că o să mor şi-o să rămână singură. De-aia… Cum să spun?

— Nu ştiai ce să faci?

— Da, nu ştiam ce să fac.

Pe tot parcursul dialogului, Marion n-a scos un cuvânt. Impasibilă, cu privirea încordată. După un moment de tăcere, se adresează lui Dan.

— Mă miră unele informații. Dar cred că nu e vina ei. Cred că a fost o problemă de comunicare şi că n-am înțeles până acum multe.

De paisprezece ani, de când îşi cunoaşte mama, Marion a acumulat o mulțime de lucruri nespuse. Timpul s-a scurs în lungi tăceri, perioade în care n-au vorbit deloc sau aproape deloc. N-o credea pe mama ei. Amărăciunea şi neîncrederea au împiedicat-o să-i pună cele mai importante întrebări. Nici Ana n-a ştiut să intre în viața fiicei ei, din cauza timidității şi a sentimentului de vină. Obstacolul limbii a adâncit şi mai mult confuzia. Imposibil să vorbească numai ele două, în intimitate, nu prin intermediul unui interpret sau prin scrisori în care nici una nu ştia să-şi exprime pe

deplin sentimentele.

Ana ține la piept fotografia de când s-au întâlnit prima dată. Mâinile ei poartă urmele anilor petrecuți la banda din uzina metalurgică. Ca multor români, viața grea i s-a întipărit şi pe față. Ochii ei mici au în colțuri riduri adânci.

— După Revoluție, spune ea, când s-au deschis granițele, m-am întrebat ce mai face fiica mea. La zece ani după Revoluție, am început să mă gândesc că poate fusese vândută de regimul lui Ceauşescu. Poate că nu fusese o adopție, ci o vânzare.

Marion ascultă fără să clipească. Înregistrează fiecare cuvânt pe care-l traduce Dan. Încet-încet, povestea acestui abandon începe să se limpezească. Furia pe care a simțit-o întotdeauna față de mama ei ascundea bucăți întregi de adevăr care aşteptau să fie dezvăluite. Cu siguranță că pentru asta era nevoie de o cameră de filmat şi de cineva care să pună întrebări.

Seara, Ana o invită pe fiica ei, împreună cu toată echipa de filmare, în micul său apartament aflat foarte aproape de gara din Aiud. În sufragerie, Radu a aşezat masa şi a deschis o sticlă de vin. Pe unul din zidurile spoite cu verde, o pendulă măsoară minutele. Lângă ea, un portret al Anei din tinerețe. Cu siguranță de pe vremea când l-a cunoscut pe tatăl lui Marion. O fată frumoasă, brunetă, cu trăsături țigăneşti. La sfârşitul mesei, Marion întreabă:

— Ana, poți să-mi spui ceva despre tatăl meu biologic?

Ana nu înțelege bine.

— Adică despre tatăl meu biologic?

Şi ea a fost abandonată.

— Nu, al meu.

Ana ezită. Nu îndrăzneşte să se uite la fiica ei.

— Ce să-ți zic… Juca fotbal pe vremea aia. Ne-am împrietenit… Ne-am întâlnit la Teiuş.

Marion se întoarce spre Dan, aşteptând traducerea.

— Crezi că am putea să mergem să-l vedem?

Dan izbucneşte în râs.

— Eu aş vrea, dar acum depinde de tine.

Dan ezită. Se uită la Ana şi spune:

— Ştii unde stă? Mie mi-ar plăcea să mă-ntâlnesc cu domnul ăsta, fără să-i spun de ce-am venit.

— Nu ştiu adresa exactă.

— Zi-mi doar numele…

— Stă în cartierul Cetate. Ştiu că locuia la Teiuş şi că s-a mutat la Alba Iulia.

— Poți să-mi spui cum îl cheamă?

— Botan Nicolae.

Un nume, un cartier. Numele e foarte răspândit, iar cartierul e mare. Caută acul în carul cu fân. Spre Alba Iulia aşadar. Gara. Locul unde Nicolae Botan a lucrat, se presupune, mulți ani. Vagoane destul de uzate trase de nişte hârburi de locomotive. Unele merg la Aiud, altele aşteaptă călătorii pentru Bucureşti. Marion traversează şinele, se întoarce. Îngândurată şi mai nesigură ca niciodată. La ce-i folosesc toate astea? Dan îi promite că pe seară o să-i dea un telefon unui prieten. Un tip din poliție pe care-l cunoaşte de mult. Cel mai probabil fost angajat al Securității.

Seara, Marion se întoarce acasă la Ana. I se pare că a căzut o barieră. Vrea să i-l arate pe fiul ei pe Skype. În direct. După ce mănâncă, o invită să vină să-l vadă pe ecranul tabletei. Reuşesc să stabilească legătura. Pierre, care a împlinit un an, stă pe genunchii tatălui lui. Ana e emoționată. Îi vede pe Tristan şi pe nepoțelul ei încercând de zor să atingă camera care-l filmează.

— E foarte drăguț.

Marion e fericită. O priveşte cu atenție pe mama ei biologică, îi observă reacțiile, îi citeşte pe față şi în licărirea din ochi bucuria întâlnirii cu nepotul ei.

— *Comment ça va, Pierre?* întreabă Ana, cu un accent perfect.

După câteva secunde, Pierre spune: „*Maman! Maman!*“

— Spune des mama.

Ana zâmbeşte. Repetă de mai multe ori, clătinând din cap: „ma-ma, ma-ma“. Apoi întreabă:

— Şi mama Édith?

Marion nu înțelege imediat întrebarea. Se încruntă. Din nou în gardă.

Dan traduce.

— Mama Édith!

Marion nu răspunde. Mai târziu, după multe pahare, scoate cele câteva fotografii care i s-au făcut după adopție. Într-una e în avion, între tata şi mama.

Ana se uită la poză. Îndelung. În liniște. Tăcere apăsătoare. Nu poate să-şi ia ochii de la ea. După câteva minute, Radu sparge gheața:

— Spune ceva, Ana.

— Mi-ar fi plăcut să-i cunosc. Robert, tatăl tău, ştiu că a murit.

— Poți să-i transmiți, îi spune Marion lui Dan, că tata, înainte să se îmbolnăvească grav, chiar voia s-o cunoască pe Ana. Voia să-i mulțumească pentru că mi-a dat viață.

Ana clatină din cap. Fără să-şi ia ochii de la fotografie. Poartă pe umeri o povară de-o viață. Greşelile – nu sunt prea multe. Loviturile vieții. Munca în uzină. Lumea aceea închisă din care n-a ieşit decât când a plecat să lucreze ca menajeră în Italia, la fel ca multe românce. Marion îi întinde încă o fotografie. Cea făcută de Robert şi Édith în biroul doctoriței Mitea. Culorile sunt şterse. Fetița, îmbrăcată într-un costumaş roşu, se uită spre Édith, cu ochii plini de speranță. Ține un ursuleț de jucărie în brațe.

— Aşa erau vremurile, şopteşte Ana. Şi regimul. Acum ce să facem? După treizeci de ani…

În numele tatălui

Dan a sunat. Prietenul polițist i-a dat un nume şi o adresă. Mai precis i-a indicat o stradă. Fără număr. Nicolae Botan e localizat, cum s-ar spune în jargonul polițiştilor. Schimbă câteva cuvinte cu nişte vecini care sporovăiesc aşezați pe treptele de la intrarea într-un bloc.

— Cred că stă în celălalt bloc, spune un bărbat, cu aer neîncrezător.

— Nicolae e pensionar, adaugă tovarăşul lui. Locuieşte într-un apartament din blocul celălalt.

Ursula îi urmează pas cu pas. Marion ezită, rămâne la distanță în spatele lui Dan. Încă o întrebare. Un alt bărbat, cu pălărie, la colțul altui bloc.

— Nu-nțeleg.

Dan ridică vocea.

— Botan Nicolae.

O femeie care stă jos pe trepte îi spune lui Dan:

— E soțul meu. Ce vreți cu el?

Dan îi întinde fotografia pe care Nicolae i-o dăduse Anei în anul 2000.

— Ştiu de ce-ați venit.

La scurt timp după întâlnirea cu Ana, în 2000, Nicolae le-a povestit despre ea soției şi copiilor. Le-a spus tot ce ştia, găsindu-şi scuze: „Habar n-aveam că e însărcinată.“

Soția lui o priveşte acum pe fiica aceea făcută cu altă femeie. S-a pregătit pentru acest moment, ştiind că mai devreme sau mai târziu întâlnirea va fi inevitabilă. Dar realitatea depăşeşte imaginația ei, fata abandonată n-a apărut în urma unei scrisori, a unui mail sau a unui telefon. Nu, soarta i-a adus-o chiar aici, la uşa blocului, însoțită de o fotografă, de o realizatoare de filme documentare şi de tipul ăsta înalt pe care întâi l-a luat drept polițist sau jurnalist.

— Haideți sus! Soțul nu e acasă. O să-i spun să vină. Dar nu aici. Nu vreau să afle toată lumea.

— Putem să intrăm, îi spune Dan lui Marion, cu un zâmbet satisfăcut.

Marion ezită câteva clipe. E surprinsă şi complet debusolată. Totul se petrece atât de repede.

— Dacă ne invită…

Monica, soţia lui Nicolae, surâzătoare, deschide uşa de fier a blocului. După ce intră în hol, se prezintă:

— Monica.

— Marion.

— Ştiu cine sunteţi.

Când ajung la etaj, Monica o pofteşte în casă. O imagine ciudată, această tânără care face pe arheologul propriei vieţi şi care intră acum în locul unde tatăl ei trăieşte de ani întregi. Se uită peste tot, explorează pe rând fiecare cameră. Totul e nou, totul e straniu. O emoţie imensă, inima bate nebuneşte, dar nici chipul, nici privirea lui Marion nu-i trădează tulburarea. Urmează o lungă tăcere. Monica, stăpâna casei, lasă lucrurile să meargă de la sine. Se aşază cu toţii, puţin stângaci, în faţa acestei femei care se străduieşte s-o primească bine pe fiica ascunsă a soţului ei, care unde mai pui că a venit şi cu o fotografă, un interpret şi o realizatoare care filmează întreaga scenă.

— Băiatul meu lucrează în construcţii, îi spune Monica lui Dan. Soţul îl ajută când e nevoie.

Apoi ia telefonul şi-l sună. Nu răspunde.

— Încerc mai târziu.

Nicolae (bis)

Marion a spus de nenumărate ori că nu vrea să-şi cunoască tatăl. În 2000, Ana îi trimisese o fotografie. Aproape că nu-şi mai dorea nimic altceva. Sau cel puțin aşa pretindea, că e suficient. De fapt, în sinea ei gândea altfel. Datorită acestei fotografii a aflat că are un frate vitreg, o soră vitregă şi o mamă vitregă… Prima dorință, prima uşă deschisă, e să afle dacă Pierre seamănă cu bunicul din România. Nicolae e blond cu ochii albaştri, fără-ndoială trăsături slave. Nepoțelul lui e brunet, cu ochi negri şi vii, dar zâmbetul cuceritor vine de altundeva.

Şi Nicolae are o fotografie cu prima lui fiică. Se uită la ea din când în când. Anii trec. Cine va face primul pas? Nici un semn de la Marion. Ar fi putut să facă el primul gest, luând legătura cu Ana, chiar dacă nu locuia în acelaşi oraş cu el. De fapt, toată familia Botan aşteaptă. O să vină şi ziua aceea.

Pe 23 septembrie 2013, Nicolae şi fiul lui, Nicuşor, sunt pe şantier. O zi obişnuită de muncă. Încă e foarte cald. Apartamentul pe care-l renovează e la etajul şase al unui bloc aflat foarte aproape de unde stau Nicolae şi Monica. După o adolescență frământată, Nicuşor a ales să fie meşter, o muncă solitară, fără patron. Băiatului blond, înalt, drăguț şi puternic nu-i prea plac şefii. De la tatăl lui a moştenit un surâs care-i dă un farmec aparte. În ziua aceea de 23 septembrie, trebuie să termine de zugrăvit o cameră, şi repede, fiindcă clientul e tot mai nerăbdător. Aşa cum face de multe ori, Nicolae îşi ajută băiatul. Nu prea e încântat că a trebuit să iasă la pensie, mai ales că nu câştigă mare lucru. Mai are de zugrăvit tavanul. Sună telefonul, la baza scării. Aruncă un ochi, pe ecran apare numele Monicăi. Poate să aştepte. Dacă are nevoie de ceva, o să-i lase un mesaj. Încă un apel, în cealaltă cameră. Mobilul băiatului. Nicuşor răspunde.

— Niki, avem musafiri.

Surprins, Nicuşor, alias Niki, nu prea înțelege ce se întâmplă. Speră să nu fie ceva grav. Când ai dus o viață furtunoasă, ca a lui, şi n-ai fost uşă de

biserică, ți-e puțin teamă de vizite.

— Ghici cine e.

— …

— Sora ta din Franța.

— Venim!

Pentru prima dată, Marion lasă să i ce citească pe chip angoasa. E în pragul unui nou capitol din viața ei. Trec câteva minute. Nişte minute care par o eternitate.

„Era suprarealist, într-un fel, îşi aminteşte ea. Tatăl şi fratele meu munceau undeva la câțiva paşi distanță. Într-o după-amiază de toamnă, la Alba Iulia. Cum mi-aş fi putut imagina aşa ceva, fie şi numai cu câteva ore înainte?“

O cheie se răsuceşte în yală. Marion îşi ține respirația. Niki intră primul. Şapcă uzată pe cap, tricou plin de pete, brațe musculoase, tatuate.

— Cum se spune bună ziua în franceză? întreabă Niki zâmbind larg.

Marion stă pe un fotoliu mare. Se ridică şi se prezintă.

„Doar din priviri, a scanat cumva toate persoanele care se aflau acolo. Mi-a plăcut mult timiditatea lui, onestitatea. Felul în care m-a salutat a fost foarte onest.“

Nicolae, tatăl, a rămas la intrare. Înlemnit de emoție. Soția lui îl îndeamnă:

— Vino să dai mâna!

Un pas. Stă în cadrul uşii, poartă pe cap o şapcă cu emblema unui club de fotbal american.

„Era uluit, spune Marion. Parcă l-ar fi lovit cineva cu ciocanul în cap. Nu-şi dădea seama ce i se-ntâmplă. Habar n-avea ce să facă. Ce să spună. O surpriză imensă.“

Nicolae, complet dezorientat, mai întâi îi strânge mâna lui Dan, apoi lui Élisabeth. Şi se postează în fața fiicei lui, stânjenit. Privirile li se-ntâlnesc. Marion radiază. E impresionată.

— Dă mâna cu ea, e fata ta! ordonă Monica.

Nicolae întinde mâna, ezită. Marion îl fixează cu privirea, îi lucesc ochii. Apoi tatăl ei o îmbrățişează.

— Nu seamănă cu tine? întreabă Monica.

— Seamănă cu mama ei, şopteşte Nicolae.

— Scoate-ţi şapca, să te vadă mai bine.

Nicolae se execută. Nu prea ştie cum să se poarte. Se uită cu ochii lui frumoşi, albaştri, când la fata, când la băiatul lui.

„Eram fericiți, îşi aduce aminte Marion. Ştiam că până la urmă o să vină şi clipa asta. Eu, una, mă bucuram mult că în sfârşit tatăl acesta de departe căpătase un chip. Pierre seamănă foarte bine cu el. Se ghicesc trăsăturile de familie. Fratele meu, Nicuşor, e fantastic. Întotdeauna mi-am dorit să am un frate. Care să mă protejeze. Când i-am văzut braţele tatuate, m-a impresionat. Mă aşteptam la orice, numai la asta nu. Corespunde într-un fel idealului meu de frate. Puternic, dar foarte blând. Are părul blond şi ochi albaştri. Fără să vreau, mi-am adus aminte de Claudiu. Prietenul meu de la leagăn. Am ştiu din prima că o să-l iubesc pe Niki.“

Întâlnirea cu Ana fusese dureroasă. Marion suferise mult când văzuse că mama la care visase atât nu corespundea imaginii idealizate pe care şi-o făcuse despre ea. Ura şi furia fuseseră mai puternice decât dragostea fiicei pentru mamă. În schimb, întâlnirea cu tatăl ei a fost altceva.

„M-am simţit uşurată. Cu totul altfel decât cu Ana. Nicolae îşi refăcuse viaţa. Nu ştiam nimic despre el. Nu voiam să-mi fac şi mai mult rău. Acum îl cunoşteam, dar voiam să las lucrurile să decurgă de la sine. Mă liniştea gândul că, într-un fel, prelua ştafeta de la tatăl meu adoptiv, Robert. Monica nu mă mai slăbea. Şi pentru ea fusese un şoc. Dar era foarte insistentă, era tot timpul între mine şi Nicolae. Entuziasmul ei mă sufoca.“

Pentru Ana, această regăsire e un moment dificil. De-acum Marion nu-i mai aparţine numai ei. Suferă încă o lovitură. Cu siguranţă, teama să nu-şi piardă fata din nou.

— Mama lui Marion m-a rugat să ne-ntâlnim când se întoarce în ţară. Asta a fost acum vreo zece ani. Pe vremea aia încă lucram.

Nicolae nu spune mai mult de-atât. E o persoană tăcută care nu-şi exprimă emoţiile. De ani întregi se simte vinovat. Ana l-a făcut să se confrunte cu propria răspundere. Şi iată-l acum încolţit. Nu vrea să pară el singurul responsabil în faţa camerei de filmat care-l pândeşte.

A doua zi, Marion se vede iar cu noua familie din România. Se plimbă prin cartier. A venit timpul să vorbească. Primele întrebări.

— Când am cunoscut-o pe mama ta aveam 22 de ani. Am avut o aventură. Aşa a fost să fie.

Marion ascultă, cu ochii în pământ.

— Tocmai venise la bunicii ei, aici…

— Nu ştiai că e însărcinată? întreabă Dan.

— Nu, nu.

Nicolae ascunde adevărul. Cum ar putea recunoaşte că Ana i-a spus despre sarcină?

— Am văzut-o din nou la mulți ani după ce m-am însurat. Mi-a povestit despre adopția lui Marion.

— N-ați mai avut ocazia să vă-ntâlniți?

— Nu, nu, eram căsătorit. Aveam copii.

În fața catedralei ortodoxe din Alba Iulia, familia se opreşte. Nicolae vrea să facă o poză cu fiica lui. Acum e mai relaxat. O ia pe după umeri şi o strânge lângă el. Apoi o sărută pe frunte. Marion e în al nouălea cer. Barierele au căzut.

Seara, stau cu toții la un pahar în centrul istoric al oraşului. Marion îl sună pe Tristan pe Skype. Pe ecranul tabletei apare imediat Pierre, pe genunchii tatălui lui. Bunicul îl priveşte emoționat.

— E frumos şi seamănă cu tine, îi spune Monica.

— E foarte frumos, repetă Nicolae, mândru. Are fața rotundă, ca mine.

„Cred că nici astăzi nu realizez bine ce-a însemnat întâlnirea aceea, spune Marion. M-am întors în Franța complet răvăşită. Eram gata-gata să renunț la studii, fiindcă nu mai ştiam ce e cu mine. Mi-a luat ceva timp să-mi revin. Regăsirea a fost plăcută, dar cum să țeşi legături de la aşa mare distanță? Cum să depăşeşti obstacolul limbii? Cum să construieşti o poveste? Nu e deloc uşor.

Fireşte, i-am povestit totul lui Tristan. I-ar fi plăcut să fie acolo, cu mine. Apoi am vorbit mult cu Nicuşor. Voiam să ne mai întâlnim şi să ne cunoaştem. De Crăciun, am primit un pachet uriaş. Prăjituri făcute de Monica, mâncăruri româneşti tradiționale. Familia mea din România voia să-mi împărtăşească obiceiurile de Crăciun.“

A doua zi după revederea cu tatăl ei, Marion se întâlneşte din nou cu mama. Pe seară, acasă la Ion şi la Sanda, sărbătoresc cea de-a cincizeci şi

şasea aniversare a ei. Se stinge lumina şi se aprind cele două lumânări mari, una în formă de 5 şi una în formă de 9 întors. Ion începe să cânte în româneşte *La mulți ani!*.

Cine să trăiască?
Cine să trăiască?
La mulți ani!…

— Ana să trăiască, strigă Ion, fostul cadru al partidului comunist, care a ajutat-o atât de mult.

Ana suflă în lumânări timpul care a trecut inexorabil. E fericită. Marion stă într-un colț al bucătăriei. Zâmbeşte şi pare senină. Mama deschide cadoul de la ea şi o îmbrățişează, cu lacrimi în ochi.

Epilog

De atunci, au urmat multe călătorii. Cel puțin două pe an. Marion l-a prezentat pe Pierre întregii familii. Ana a fost copleşită. Nu-l cunoştea pe nepoțelul ei decât de pe Skype. Marion o anunțase că are un băiat abia la trei luni după ce se născuse. În ziua de Crăciun. Ana a spus că presimțise că fiica ei va deveni mamă. Misterul maternității.

„Când l-am văzut prima oară pe Pierre, a recunoscut Ana, am plâns mult, fiindcă e nepotul meu.“

De fiecare dată când vine în România, Marion trebuie să se organizeze bine. Să se împartă între Ana şi Nicolae. Mama ei vrea ca fiica şi nepotul să stea doar cu ea. Tatăl nu spune nimic, Monica e cea care se ocupă de tot. Cu toții vor să recupereze timpul pierdut.

Ion a ținut să-l cunoască şi el pe Pierre. A murit de pneumonie la opt luni după ce l-a ținut în brațe pe nepotul Anei.

„Nicolae vorbeşte puțin, recunoaşte Marion. Am încercat să discutăm. Realizează încet-încet că exist. Sora mea a simțit că sunt mai apropiată de Nicuşor. E un pic geloasă. Îmi spune că-l prefer pe fratele meu. Pentru ea, am apărut de nicăieri, şi asta nu e uşor de acceptat. Într-un fel, îl pierde puțin pe fratele pe care-l iubeşte atât.“

În iulie 2015, Marion a vrut să petreacă o seară în patru, tatăl şi cei trei copii. Un timp al regăsirii, în care să lămurească cele mai importante lucruri. Monica a găsit un pretext pentru ca soțul ei să nu poată merge la întâlnire. Îl ține mereu din scurt şi vrea să controleze ea totul. Tânăra care a pus ochii pe frumosul fotbalist la mijlocul anilor ’70 nu s-a schimbat deloc. E generoasă, deschisă şi tolerantă, dar mână de fier. O adevărată româncă, dacă e să ne luăm după ce spun bărbații. Copiii ei, Niki şi Nicoleta, s-au întâlnit cu Ana într-o seară acasă la Ion. Nimeni n-a judecat pe nimeni. Au vorbit despre trecut. Despre cum era pe vremea dictatorului. Despre răul pe care l-a făcut acesta, dar mai ales despre viitor şi despre bucuria de a fi împreună. Rănile şi ranchiuna se estompează rapid.

În 2016, Marion i-a anunțat pe Nicolae, pe Ana şi pe Nicuşor că documentarul realizat de Ursula va fi proiectat în avanpremieră în România la Festivalul Internațional de Film de la Sibiu. Şi a avut apoi o mare surpriză când la intrare a oprit o maşină cu trei persoane la bord: tata, mama şi fratele.

„Am fost foarte fericită. Au venit toți trei cu aceeaşi maşină, au bătut un drum lung. Mi-am spus: au ținut să mă vadă. Nicolae şi Ana se străduiesc cât pot să-mi facă bucurii. Cu multă inteligență şi cu delicatețe.“

Pierre i-a schimbat viața lui Marion. Descoperă abia acum ce înseamnă copilăria, lucrurile simple care ei i-au fost furate. Fiecare zi e o nouă minune. Fiecare progres. Gângurelile pe care le scoate, stângace, Pierre. Primii paşi. Primele cuvinte. Marion a înflorit datorită fiului ei. În fiecare după-amiază, îi povesteşte ce-a făcut la şcoală. Se joacă tot timpul, îşi inventează poveşti cu eroi greu de imaginat.

„Uneori mă gândesc: oare eu cum am trăit toate astea? N-am nici o idee. O gaură neagră în existența mea. Dar apoi îmi spun că aşa a fost să fie. După întâlnirea cu Nicolae, mi s-a luat o piatră de pe inimă. Furia a dispărut aproape de tot. După o etapă de resemnare, am ajuns şi la acceptare.“

Marion nu e complet împăcată. Oare va fi într-o zi? Cicatricile rămân. Faptul că şi-a regăsit tatăl a ajutat-o să se deschidă. Generozitatea nu vine niciodată de la sine. Copiii adoptați devin cel mai adesea adulți egocentrici. Marion e o excepție.

În 2015, a căutat toate blogurile şi site-urile de asociații în legătură cu fenomenul abandonului din România. În aprilie 2015, o întâlnire. Laura Giraud, adoptată, ca şi ea.

„Ne-am pus pe treabă, visam să creăm ceva prin care să fim de ajutor. Pur şi simplu. Am înființat o asociație pentru copiii abandonați. Ne-am dat seama că lipseau o grămadă de lucruri. Prea puține organisme care să se ocupe de persoanele adoptate din România. Dimpotrivă, exista o mare asociație a părinților adoptivi. Voiam ca lumea să ştie că şi noi existăm. Pe 21 septembrie 2015, am creat Asociația franceză «Orphelins de Roumanie» (AFOR). Am aşteptat şi am făcut anunțul pe 20 noiembrie, ziua internațională a drepturilor copilului.“

Foarte curând, asociația a primit numeroase solicitări de la persoane

adoptate. Marion şi Laura au descoperit multe subiecte tabu şi o enormă suferinţă. Adulţi căutându-şi un sens în viaţă, rădăcinile, povestea. Esenţialul.

„Se-ntâmplă să sune telefonul şi noaptea, recunoaşte Marion, sau seara, sau în weekend. Copiii adoptaţi devin adulţi egocentrici. Nu ştim întotdeauna ce să-i sfătuim. Riscăm ca frustrarea lor să se transforme în furie şi chiar în ură împotriva noastră. De la unii am primit şi insulte. Ar vrea să facem aproape totul în locul lor. Să fie totul gratuit, să-i ducem de mână peste tot.

După o experienţă de doi ani şi o mulţime de întâlniri şi mărturii, pot să spun că e destul de greu pentru o asociaţie mică, precum AFOR, să asiste complet un adoptat în căutările lui. Privind în urmă, îmi dau seama că unele situaţii sunt foarte complexe şi că e nevoie de o muncă enormă ca să răspunzi cum trebuie la o solicitare. Depinde de caz. Fiecare poveste e diferită, chiar dacă venim din aceeaşi ţară.

Mi se pare firesc ca orice fiinţă umană să simtă nevoia să ştie cine e şi de unde vine, la fel cum trebuie să ştie încotro merge, de cine e legată. Mă gândesc că o persoană adoptată păstrează dorinţa aceasta profundă să afle de ce şi cum a devenit un copil abandonat, să-nţeleagă dorinţa părinţilor biologici şi ce loc ocupă în istoria lor familială. Are nevoie să se recunoască într-un trecut, să se înscrie într-o istorie şi să ştie că s-a născut din dorinţa de viaţă. E o căutare identitară. În sfârşit, orice persoană adoptată suferă de sindromul abandonului şi mai ales de o profundă lipsă de încredere în sine. De aceea, trebuie să afle, atunci când e posibil, în ce condiţii a trăit primele ore din viaţă.

Am asistat circa 200 de cazuri, în Franţa, Belgia, Québec, Spania şi România. Persoane adoptate, familii adoptive, fraţi şi surori, familii biologice. Ne contactează şi profesionişti care vor să înţeleagă mai bine istoria României şi daunele colaterale pe care le-a produs ea poporului român.

E nevoie de o muncă în reţea, de resurse umane şi financiare considerabile. De fapt, mulţi ne solicită pentru că vor să aibă pe cineva care să-i asculte, să-i încurajeze şi să-i sfătuiască înainte să-şi înceapă căutările. Ascultându-i, înţelegi că adopţia nu e întotdeauna povestea ideală cu un

copil salvat din ghearele unui destin vitreg. Adopţia e o legătură părintească specială, nu un act umanitar. Adopţia rămâne adesea întâlnirea dintre mai multe răni: cele ale bărbaţilor şi femeilor care n-au putut să zămislească o viaţă, cele ale copiilor marcaţi de abandon şi cele ale părinţilor biologici care au fost nevoiţi să abandoneze, care au trăit o separare, o ruptură forţată.

Am participat şi la colocvii din România şi ne-am dat seama că puţini români ştiu că pe vremea lui Ceauşescu se făceau adopţii. E o temă încă tabu acolo. Cred că toate persoanele adoptate, părinţii adoptivi şi părinţii biologici au datoria să le spună românilor ce s-a-ntâmplat în perioada aceea despre care în privinţa adopţiilor nu se ştie mai nimic.

Multe poveşti ne emoţionează. Avem o foarte bună relaţie cu Serviciul pentru protecţia copilului din România. Dar nu e uşor să găseşti părinţii biologici. Laura şi cu mine nu suntem nici psihologi, nici terapeuţi. O mulţime de familii biologice ne roagă să le găsim copilul dispărut.

Îi ascultăm atât pe cei adoptaţi, cât şi pe părinţii care i-au primit în familia lor şi i-au crescut, cel mai adesea bine, alteori, dimpotrivă. Am învăţat pe parcurs să nu judecăm prea repede, să ne punem întrebări despre ce ne spun unii sau alţii. În adopţie totul este complex. Undeva acolo se găsesc mereu şi manipulările, şi ranchiuna. Ura pândeşte de peste tot, ca un sfetnic rău. Pentru a sensibiliza e nevoie de tact, trebuie să discerni ce e bine de făcut. Nu există aproape deloc posibilităţi de formare pentru a-i ajuta pe oamenii aflaţi în căutarea identităţii. Cel puţin nu în instituţiile de stat. Franţa e înapoiată din acest punct de vedere. Totuşi, cererea e enormă, mai ales din partea celor născuţi sub semnul întrebării. De aceste destine care au început prost se ocupă de multe ori detectivii particulari. Banul devine motorul anchetei. Totul se plăteşte, de la cel mai banal certificat până la întâlnirea cu un funcţionar.“

În prezent, Marion coordonează un proiect european desfăşurat de Centrul regional de formare în meseriile din domeniul asistenţei sociale ERASME, din Toulouse, şi finanţat în cadrul programului ERASMUS Plus. Acest proiect s-a născut în urma unui studiu oficial realizat în 2014 în Franţa de INSEE. Studiul a arătat că un mare număr de copii luaţi în grijă de Serviciul social pentru copii au ajuns pe stradă (36% dintre persoanele fără adăpost cu vârsta cuprinsă între 18 şi 25 de ani au fost luate în grijă de

serviciul social). Grație acestui proiect, se reunesc pentru a discuta probleme comune formatori, studenți, profesioniști din domeniul asistenței sociale, tineri de la Serviciul social pentru copii și familii. Și-au oferit sprijinul cel puțin zece parteneri provenind din cinci țări europene (Franța, Germania, Belgia, România și Portugalia). Scopul: „Sprijinul pentru o mai bună integrare în societate a tinerilor defavorizați, printr-o formare adaptată a asistenților sociali și a însoțitorilor.“

„Ce-mi place la acest proiect, explică Marion, e că includem metoda dezvoltării puterii de acțiune a persoanelor și colectivităților (DPAPC). E o abordare elaborată de un profesor de la Universitatea Laval din Canada, care o definește astfel: procesul prin care persoanele acced împreună sau separat la o mai mare capacitate de acțiune asupra a ceea ce e important pentru ele, pentru apropiații lor sau pentru colectivitatea cu care se identifică.

Munca de asistență constă în mare măsură în a înțelege, împreună cu persoana asistată, care își cunoaște cel mai bine viața, ce obstacole o împiedică să se mobilizeze din nou și de ce ajunge să aibă sentimentul că propria viață nu-i mai aparține. Persoana asistată își va depăși treptat dificultățile, înaintând pas cu pas, conform principiului celui mai mare pas posibil, în funcție de resursele disponibile pe moment. Această primă reușită încurajatoare va duce la o a doua reușită, apoi la încă una, și tot așa.“

Nu e o întâmplare că Marion coordonează acest proiect care constituie un punct de mare interes pentru ea și pentru AFOR în perioada următoare. Cum să ajuți o persoană să devină actor al propriei vieți, să nu mai fie victima trecutului, a poveștii ei și a violențelor trăite?

Marion lucrează de-acum cu universitari și cu cercetători. Fetița care a scăpat din ghearele unui dictator, care fugea de testele la matematică sau la franceză, și-a găsit drumul. I-au trebuit mai bine de treizeci de ani. Și drumul merge mereu în sus. Mereu către ceilalți. Nimic nu era de la sine câștigat. Nimic nu era dinainte dat.

În martie 2017, Ana a venit în Franța. S-a întâlnit cu Édith. Două femei pe care le-a unit un copil. Una i-a dat viață, cealaltă s-a îngrijit de soarta lui. Pierre și Tristan au însoțit-o pe Marion la aeroport. Băiețelul a venit s-o întâmpine pe „buni din România“.

Când Ana a intrat în casa fiicei ei, Édith o aştepta în sufragerie, într-un scaun rulant, fiindcă după moartea lui Robert picioarele n-au mai ascultat-o. Ana s-a aplecat şi a luat-o în braţe. Édith s-a purtat rece, mândră, fără să lase să i se citească emoţiile. Apoi cele două femei au stat de vorbă, trecând peste obstacolul limbii. Începând de a doua zi, şi-au făcut obiceiul să bea o cafea şi să mănânce împreună, doar ele două.

Eu am cunoscut-o pe Édith vara următoare. Am vorbit despre Ana. Mi-a spus aceste cuvinte, atât de simple şi de profunde, fără emoţie:

„Aveam impresia că o cunosc.“

Édith nu e genul de om care-şi arată sentimentele. Am înţeles că ea, mama din Franţa, i-a oferit foarte multe celei care i-a umplut viaţa. Că adoptarea fetiţei române a fost cea mai mare bucurie din viaţa ei. Că a vegheat-o zi de zi şi i-a oferit tot ce era mai bun. Deloc uşor, cu un copil care nu e sânge din sângele tău. De la această întâlnire lipsea un bărbat, Robert cel impetuos şi coleric, gasconul generos căruia i-ar fi plăcut atât de mult s-o cunoască pe Ana ca să-i mulţumească pentru că i-a împlinit viaţa.

Un alt bărbat ne dădea târcoale. Doar uneori, când Édith povestea despre călătoriile ei în România, în inima Transilvaniei. Auzeam vocea monstruoasă a dictatorului, îi vedeam profilul sinistru, aroganţa şi gesturile de ameninţare când soldaţii i-au legat mâinile înainte să fie executat. Şi mă gândeam la toţi copiii aceia abandonaţi, care n-au avut norocul să cunoască un Robert şi o Édith. Care n-au avut puterea lui Marion. Care n-au avut un Nicolae şi o Ana ca să-i întâmpine la capătul lungului drum al căutării originilor. Nu există niciodată un Graal la capătul drumului întortocheat al celor ce-şi caută identitatea, ca nişte suflete damnate, în abisul propriilor origini.

Mulțumiri

Tatălui meu, Robert. Lui Ioan Filimon.

Tuturor copiilor abandonați şi orfani născuți pe vremea lui Ceauşescu, mamelor din umbră şi tuturor victimelor dictaturii din România.

Această carte n-ar fi fost posibilă fără prețiosul ajutor al multor persoane, cărora le rămân profund recunoscătoare:

Soțul meu, Tristan, şi fiul meu, Pierre, care m-au susținut şi m-au suportat în toate aceste luni.

Cele două mame ale mele, Édith şi Ana.

Nicolae, Nicuşor, fratele meu, şi Nicoleta, sora mea.

Ursula Wernly Fergui, realizatoarea documentarului *L'Enfant du diable*.

Le mulțumesc lui Céline Thoulouze, editoarea mea, care mi-a acordat încredere, şi lui Pauline Ferney.

Le mulțumesc prietenilor mei apropiați: Anne-Marie Guignard, Laura Giraud şi părinții ei, Élisabeth Blanchet, Christophe Duval, Blandine Delage, Cécile Gimbert, Anne-Élisabeth Vincent, Brigitte Fraiche, Roxana Trompette, Rose-Marie Soulé, doctorul Jean-François Chicoine, doctorul Dominique Jeanne Rosset, Yasmina Bounaas, Fanny şi Jean-Pierre Pétry, Maria Reyx şi Sanda Yousef, şi tuturor celor pe care-i port în inimă.

Marion Le Roy Dagen